

KOMMUNIKATION
I KINNEVALD

ERIK LINDGREN

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

FÖRORD	3
JÄRNVÄGEN ALVESTA-VÄXJÖ	5
Poststationen i Gemla	11
Poststationen i Räfte	17
1874 ÅRS POSTSTATIONER	26
Dänningelanda	30
Kalvsvik	34
Jät	41
Urshult	44
Ryd	56
Skatelöv	60
YNGRE LANTPOSTSTATIONER	
Tävelsås	62
Vederslöv	68
Rydsbrunn	72
Helgevärma	74
YNGRE JÄRNVÄGSPOSTSTATIONER	79
Ålshult	80
Fridafors	82
Norrård	87
Rösmåla	90
Sjöryd	92
Evedal	95
Lugnet	97
POSTKONTORET I VÄXJÖ	99
BLÄCKMAKULERING	106
EFTERORD	108
PERSONREGISTER	109

Tryckt med bidrag från Nämnden för stöd åt frimärkssamlandet

ISBN 91-7810-158-1

Förord

En av ledarna i Bergunda Frimärksförening för Ungdom, Willy Jönsson, gjorde mig glad när han berättade att Nämnden för stöd åt frimärkssamlandet beslutat bidra till tryckningskostnaderna för en bok om posten i Kinnevald. Manuskriptet var då halvtannat år gammalt och har nu kompletterats i några avseenden. Därmed kan ännu en bok i serien om småländsk posthistoria överlämnas till läsekretsen.

Min oro över att ha använt fritiden förgäves när jag forskat i gamla handlingar minskar. En gnista av hopp tänds samtidigt om att även något av de övriga manuskript som finns i mina skrivbordslådor skall kunna publiceras.

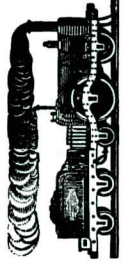
De som sträckläser boken finner i flera avsnitt information om samma slags organisationsförändringar vid viktiga skeden i Postverkets historia. Detta för att man skall kunna läsa ett avsnitt utan att behöva läsa ett annat samtidigt. Uppgifter om löneförhållanden lämnas nära nog för varje postanställd. Kontakter med hembygdsvänner har visat att sådana uppgifter önskas.

I citat har texterna bibehållits oförändrade, även med förekommande språkliga brister. Däremot har stavningen moderniserats i syfte att underlätta läsningen.

Medlemmar i Bergunda Frimärksförening för Ungdom har upprättat personregistret och medverkat vid korrekturläsning. För den hjälpen uttalar jag mitt varma tack. Jag tackar också de medlemmar i hembygdsföreningar som tagit del av manuskriptet och alla dem som välvilligt lånat ut bilder för publicering i boken. Ett varmt tack går också till Tilman Fuchs för omslagsteckningen och till Sonja Bergman, vars skicklighet återspeglas i ett par teckningar.

Växjö den 15 februari 1985

Erik Lindgren

WEXIÖ-ALFVESTAD JERNVÄG.

Tidtabell från och med den 1:ste Maj 1866.

Stationer.	Mil från Wexiö.		Alla dagar.			Alla dagar.			Mil från Alfvestad.			Stationer.			Alla dagar.			Afgrif.					
	M 1.	M 3.	M 1.	M 3.	M 4.	M 2.	M 4.	M 1.	M 3.	M 4.	M 1.	M 3.	M 4.	M 1.	M 3.	M 4.	M 1.	M 3.	M 4.	M 1.	M 3.	M 4.	
Algår från Wexiö	8,40 fm.	2,25 e. m.	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35
Ank. till Råppe	5,49 "	2,34 "	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35
Algår fr. d:o	8,54 "	2,39 "	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35
Ank. till Gemla	1,0 9,8 "	2,53 "	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35
Algår fr. d:o	9,13 "	2,58 "	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35
Ank. till Alfvestad	1,7 9,30 "	3,15 "	0,4	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35	0,25	0,50	0,35

Obs.

- 1:o. Minsta afgiften för bijett är 25 öre.
- 2:o. Bijettluckan öppnas en half timma och stänges fem minuter före tågs afgång.
- 3:o. Godsexpeditioner hållas öppna från den 1:ste April till den 1:ste Oktober från kl. 7 f. m. till 12 midd. samt 2 till 8 e. m.; och från 1:ste Oktober till 1:ste April från kl. 8 f. m. till 12 midd. samt 2 till 6 e. m.; börjande frakigods vara inlämnadt 2 timmar och ligods en half timma före afgången af det bantåg, hvarmed afsändaren önskar få det expedieradt.
- 4:o. Sön- och helgedagar expedieras ej gods.
- 5:o. Tåg N:o 1 står i direkt förbindelse med nedgående blandade tåg från Jönköping. N:o 2 medlager passagerare och gods från nedgående blandade tåg och uppgående godsåtgång. N:o 3 står i direkt förbindelse med uppgående blandade tåg från Malinö samt N:o 4 med uppgående snälltåg och nedgående godsåtgång från Näsjö.

Wexiö i April 1866

TRAFIK-CHEFEN.

Järnvägen Alvesta—Växjö

"Å järnbanan Växjö-Alvesta visade sig lokomotivet (Prins Carl) under gruskörningen i onsdags vid middagstiden för första gången ända invid stationshuset här i staden, där en myckenhet människor var samlad för att välkomna den förut här på platsen osedda gästen, som har till bestämmelse att åt denna kommun och kringliggande ort bereda den oskattbara fördel, varav de allt hitintills varit i saknad, av lättad kommunikation och en snart sagt omedelbar beröring med alla de trakter inom Sveriges och kort härefter även Norges landamären som genomskäras av det redan vittomfattande järnvägsnätet".

Det må synas egendomligt att ett försök till en redovisning av postgången i Kinnevald börjar med en periferisk del av häradet. Ändå är kanske detta utdrag ur WEXIÖ BLADET den 22 april 1865 berättigat, eftersom den första järnvägen genom Kinnevald var den led som blev inledningen till en modern postal utveckling. Det var också den järnvägen som födde de två första poststationerna på landsbygden i Kinnevald, nämligen Gemla och Råppe.

Sedan början av år 1863 fanns en överenskommelse mellan Postverket och Statens järnvägar att poststationer skulle inrättas i alla statens järnvägsstationer, om det inte redan fanns ett postkontor eller en postexpedition på orten. Begreppet poststation hade införts officiellt i den postala vokabulären 1860 genom ett regeringsbeslut att

"å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditjonskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

När de första poststationerna såg dagens ljus i februari 1861 tänkte man nog inte att järnvägarna sedermera skulle medföra att poststationerna kom att ligga tätt och att uttrycket "för mera avlägsna orter" blev föga adekvat genom 1863 års överenskommelse med Statens järnvägar. Liknande överenskommelser trädfades efter hand med enskilda järnvägar.

Så kom det sig att Kinnevalds första poststationer blev skilda förenade post- och järnvägsstationer. Det skulle gå nästan ett helt decennium innan häradet kompletterades med ytterligare

bekvämligheter i postalt avseende. Någon lantpoststation av den typ som avsågs i 1860 års regeringsbeslut kom inte till förrän en annan stor reform genomfördes 1874, nämligen kronobrevbäringens avskaffande. Principen "en poststation i varje socken, där så befinns erforderlig" fick då till följd att fem nya poststationer inrättades, nämligen i Dänningelanda, Jät, Kalvsvik, Ryd och Urs-hult. Poststationslösa socknar var då fortfarande Tävelsås, Vederslöv och Öjaby, men med tiden rättades även detta till. Totalt inrättades inom häradet 16 poststationer innan den moderna tiden bröt in och kommunikationsnätet kunde organiseras om.

Men naturligtvis fanns det möjligheter för befolkningen att utnyttja Postverket både före järnvägarnas tillkomst och under den epok då det etablerade postnätet på landsbygden i stort sett bara ägnades åt tjänsteposten, då kronobrevbäringen bara fick begagnas av kronofogden, häradskskrivare, länsmän, kyrkoherdar, kommunalnämnder och fjärdingsmän. Den enskilda människan kunde själv resa till Växjö (och från 1863 till Vislanda eller Alvesta) för att lämna eller hämta post. De som bodde utmed en allmän postlinje kunde lämna brev till postföraren och få brev av denne. Men det vanligaste sättet var att använda sig av socknens postväska. Den skickades mellan socknen och postkontoret i Växjö. I samband med kyrkbesöket på söndagen var det naturligt att också uträtta postärendena. Enligt 1872 års postortlexikon var det dock bara Urshults, Kalvsviks och Vederslövs socknar som höll sig med sådana postväskor. I Almundsryds socken fick man efter tillkomsten av poststationen i Tingsryd år 1868 även möjlighet att uträtta sina postärenden där. Några av socknens invånare gick till och med över gränsen och anlidade den blekingska poststationen i Jämshög, när den blivit inrättad år 1863. Postortlexikonet berättar i övrigt att alla de andra socknarna i Kinnevald hade postadress Växjö utom Öja och Bergunda, som tack vare järnvägen fick postadress Gemla respektive Räppe från den 4 juli 1865.

Styrelsen för "Wexjö-Alfvestads Jernvägs Aktiebolag" skrev den 9 juni 1865 till poststyrelsen och informerade om att järnvägen skulle "upplåtas till allmänt begagnande från och med den 4 nästkommande juli, sedan densamma föregående dagen blivit därtill invigd". Man ville nu ha svar på några praktiska frågor som gällde postbefordran med vissa tåg. Till problemen hörde anpass-

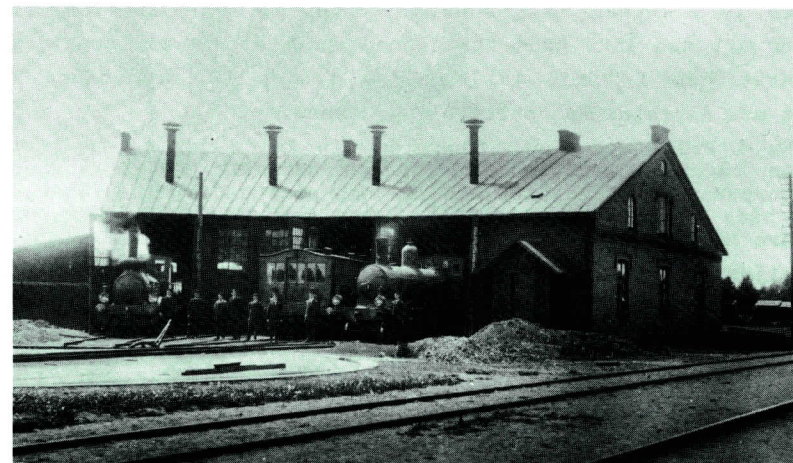
ningen av tidtabellen för bibanan till stambanans tågföring. Bolagsstyrelsen gjorde sig den förhoppningen

"att Kungl Styrelsen dels för postföringen emellan Växjö och Alvesta väljer det sätt, som för bibanan kan medföra någon skäligen inkomst till lindring i de högst betydliga och kännbara uppoffringar, som för denna kommunikationsleds åvägbringande av enskilda måst göras, dels tillåter postföring med varje av de ordinarie tågen, dels ock medgiver poststationers inrättande i Räppe och Gemla med de för stationsföreståndarna vanliga arvoden".

Brevet skickades via länsstyrelsen som i en missivskrivelse till poststyrelsen tillförde egna synpunkter, vilka bland annat innebar ett tillstyrkande av att såväl förmiddagstågen som kvällstågen skulle användas för postföring. Tf postinspektör August Wilhelm Södergren i Växjö ansåg att

"med hänsyn till ortens behov för brevväxlingen i sin helhet så äro de å nämnde järnväg tillämnade eftermiddagstågen, såsom stående i närmaste samband med de egentliga posttågen å Statens järnvägar, alldeles tillfyllestgörande. Avses åter lokala förhållanden, så skall måhända orten med fördel kunna begagna sig även av nämnde järnvägs förmiddagståg".

Tågpostföringen mellan Växjö och Alvesta skulle stötas och blötas många gånger. Järnvägens tillkomst medförde emellertid att postdiligensen mellan Växjö och Alvesta drogs in. Ett par år tidigare hade också postdiligensen mellan Jönköping och Älmhult via Växjö dragits in etappvis. Om detta berättas i boken "Kommunikation i Allbo".

I lokstallet stod vid fotograferingstillfället längst till höger Karlskrona-Växjö Järnvägs lok nr 8 och i mitten Växjö-Alvesta Järnvägs ångvagn.

Det var förenat med vissa problem när posttjänstemän skulle handskas med det nya trafikmedlet. Ovana i förening med stress kunde länge förorsaka problem, vilka kunde förstoras på grund av prestigetänkande. Järnvägspostens personal lydde under postinspektionen men måste också finna sig i att tjänstgöra vid postkontor, där det fanns andra förmän.

Den kraftfulle postinspektorn B J Geijer övertog år 1872 administrationen av järnvägsposten och från 1873 kallades hans revir Södra järnvägspostdistriktet. Vänskapen mellan honom och den tillförordnade postmästaren i Växjö J A Lagerström var inte den bästa. En konfliktsituation under julbrådskan 1873 förvärrades av det otroliga merarbete Lagerström hade genom att vidta slutåtgärderna för att Postverket skulle kunna överta kronobrevbäringen i Kronobergs län från det stundande årsskiftet. Hans nerver var på helspänn och hans humör hetsigt.

Postiljon Johan Bergstrand hade tidigare tjänstgjort i rese-lagen på södra stambanan och skaffat sig goda vänner bland resepostexpeditörerna. Nu hade han fått övergå till tjänst som postiljon på järnvägen mellan Alvesta och Växjö och måste tidvis lyda tre herrar, postinspektör Geijer, postmästare Lagerström samt postmästare Granfelt i Alvesta. Enligt den instruktion som fanns "för postiljon som medföljer post å järnväg" skulle han vara vid stationen 15 minuter före bantågets avgång.

Den 19 december 1873 anmälde Bergstrand till postinspektör Geijer att han inte hade fått lämna postkontoret mittemot järnvägsstationen i Växjö tillräckligt tidigt för att hinna med tåget mot Alvesta. Han skrev bland annat:

"Nu i kväll med sista tåget den 19 kunde jag ej få posten förrän tåget var redan avblåst och när jag kom springandes så stoppades tåget utanför station och posten fick gå oförseglad till både Alvesta och postkupé 2 upp men det tycktes av postmästare Lagerström att det var mitt fel".

Geijer ilsknade till och anmälde ärendet i ett brev till poststyrelsen den 23 december 1873, sedan han efter hänvändelse till postmästare Lagerström ansåg sig ha fått ett oförskämt svar. Han ansåg

"att de postiljoner som lyda under mig ock skulle lyda mina befallningar och jag vågar, till dess Kongl. styrelsen giver ett annat utslag, fortfarande hysa denna tro; skulle postiljonnerna ej vara skyldiga lyda mina befallningar, kan jag ej inför Kongl. styrelsen ansvara för den vederbörliga ordning som under postbefordringen å järnväg bör äga rum".

Geijer hemställde också om poststyrelsens prövning om Lagerströms skrivsätt var lämpligt:

"Då man å tjänstens vägnar ger en upplysning så fordrar man väl i allmänhet ett hövligt svar, men vad Herr Lagerström än lärt, detta tyckes dock återstå för honom att lära".

Lagerström gav igen i ett tre foliosidor långt brev den 7 januari 1874. Han menade att Geijer borde

"besinna att tjänsten måtte gå framför befälsrätten och att en postiljon ovillkorligen måste ställa sig till efterrättelse vad honom föreskrives å den postanstalt där han för tillfället tjänstgör".

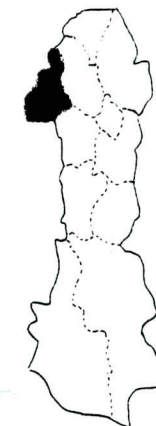
I samma skrivelse anklagade Lagerström postiljon Bergstrand för dryckenskap och tjänsteförsummelse samt meddelande av lögnaktiga uppgifter. Allt detta motsades av det remissvar som Bergstrand avgav den 20 februari 1874 med bilagor som styrkte hans oförvitlighet. Ett utdrag ur Bergstrands svar kan vara på sin plats därför att det ger en liten miljöbild från denna tidsepok:

"Då jag var kvar på postkontoret då tåget blåstes av och jag fem minuter förut sade ifrån på kontoret att det redan ringt första gången vid stationen och hade det då varit tid för mig att avlägsna mig från postkontoret och hade jag det mycket säkert gjort om jag vågat mig därtill innan jag fick posten med mig, men som jag då hörde avgångssignal för tåget sprang jag hastigt ned till stationen och där möter tjänstgörande stationsinspektoren som tillfrågade mig om jag ej fått posten med mig, vilket jag svarade nej, men bad inspektoren vara god och vänta att jag måtte hinna uppå kontoret och få densamma vilket han sände två stationskarlar till min hjälp att jag i hast kunde få ner densamma från postkontoret, och då jag kom upp på kontoret fick jag en mycket skarp tillrättavising utav postinspektör Lagerström vad jag tänker på som ej passar på tiden då tåget skall gå, då jag svarar vad skall jag mera kunna göra. Jag hade sagt ifrån på kontoret fem minuter före tågets avgång att det har ringt första gången. Det hördes tydligt att skulden blev min och väl kunde jag ej annat tänka än att postinspektör J Lagerström bar hat till mig då jag nästan alltid blev bemött med förakt och jag däremot alltid har varit hövlig som jag väl vet anstår mig och även är min stora plikt".

I ett brev intygade Geijer postiljon Bergstrands pålitlighet och sanningskärlek. Poststyrelsen fann då inte

"med avseende å den korta tid varunder Växjö fortfar att vara ändpunkt för järnvägen, skäl meddela annan förklaring än att det tillhör Bergstrand att fortfarande biträda med postens fortskaffande från postkontoret till järnvägsstationen i Växjö och att därvid, i avseende å den tid, då postens avhämtande från kontoret skall äga rum, ställa sig postmästarens föreskrifter till efterrättelse; blivande denne senare inför Kungl. Styrelsen ansvarig, om postens avlämnande till Bergstrand så fördröjes att denne icke hinner i tillräckligt god tid före bantågets avgång till stationen ankomma".

Gemla

Poststation 1865-07-04--1977-06-30

Lokalpostkontor 1977-07-01--

Poststyrelsen accepterade järnvägsbolagets förslag att inrätta en poststation i Gemla. Den öppnades den 4 juli 1865 med stinsen Olof Amandus Bergengren som föreståndare. Det är tunnsätt med dokument i postarkiven om förhållandena vid de förenade post- och järnvägsstationerna, men avlöningsfrågor avspeglas då och då. Sålunda finner man ett brev från postinspektör Bengt Johan Geijer vid södra järnvägspostdistriktet den 15 april 1874 i vilket han tillstyrker att årsarvodet till stinsen i Gemla höjs från 200 till 300 riksdaler. Så långt sträckte sig nu inte poststyrelsen, men från den 1 maj 1874 tillämpades årsarvodet 240 kronor. Det var under år 1874 som termen kronor började användas i stället för riksdaler. Övergången från skilling till ören hade skett år 1858 och medfört omräkning, eftersom det gick ungefär tre öre per skilling. Riksdaler och kronor var däremot likvärdiga.

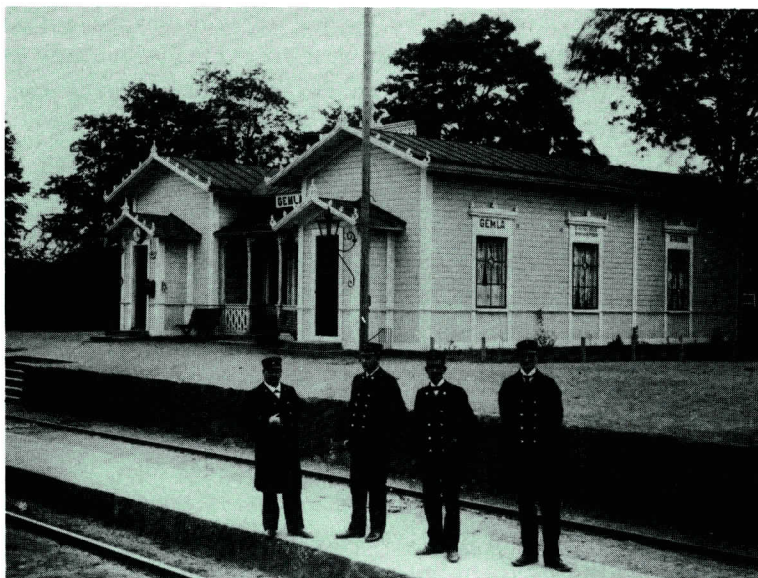
Sedan Erik Johan Dahl basat i Gemla under elva år blev Ernst Fabian Sundberg stationsföreståndare den 10 november 1897. Efter hans död 1923 följde Gustaf Oscar Eugén Wilke. Denne blev kvar lika länge som företrädaren och år 1949 kom Axel Ferdinand Hjälms. Därefter blev det tätare chefsbyten och efter Åke Petersson (1953-1966) har följande järnvägstjänstemän ansvarat för posten i Gemla: Folke Gustav Johansson, Karl Johansson, Lars Hansson, Sven Dahlin och Sture Åkesson.

Status för posten i Gemla blev föremål för många funderingar innan skilsmässan från järnvägen förverkligades den 1 november 1978. I ett brev till poststyrelsen meddelade postdirektionen i södra distriktet i samband med 1967 års förslag till nya tjänster den dåvarande avsikten

"att postanstalten i samband med skiljande från järnvägen skall bli filial till Alvesta. Det är tveksamt om postanstalten i så fall bör organiseras som postexpedition. Postdirektionen anser emellertid, att en stationsmästartjänst bör reserveras i personalstaten för detta ändamål".

T v Olof Bergengren, den förste poststationsföreståndaren i Gemla. Nedanfrån vänster stinsen E Sundberg, stationsskrivaren Oskar Wilke samt stationskarlarna Gunnar Johansson och Knut Karlsson omkring 1900.

Stationsmästare var den dåvarande titeln för föreståndarna vid postexpeditionerna. Dessa postanstalter utgjorde ett mellanting mellan postkontor och postexpeditioner. Deras föreståndare hade tjänstemannastatus medan poststationernas föreståndare var avtalsanställda.

Tanken att posten i Gemla skulle bli en filial under Alvesta förföll sedan gränsdragningen för storkommunerna var klar. I den nya långsiktsplanen för södra postdistriktet hette det bland annat att man skulle överväga möjligheterna att centralisera postutdelningen i Gemla till Växjö och namnändra poststationen i Gemla till Växjö med en tilläggssiffra. Det skulle i så fall ha blivit Växjö 9 eller Växjö 10. När jag efter 15 års tjänstgöring vid postdirektionen i Malmö blev trafikchef vid postkontoret i Växjö var jag illa berörd av de iskalla vindar som rationaliseringsexperterna i Stockholm lät vina över landet i syfte att minska antalet adressenheter. Jag kunde inte förstå att det skulle vara nödvändigt att radera ut så många ortnamn, sedan postnumren blivit införda. Jag motsatte mig tidigt förändringen av postnamnet Konga till Tingsryd 2 men lyckades inte få gehör den gången. Däremot var jag framgångsrik när det gällde att bevara namnen Åryd och Gemla. När namnet för Gemla skulle avgöras hade Postverket just genomgått en stor omorganisation och Kronobergs län utom Markaryds kommun var överfört till Linköpings postregion.

En kollega vid regionförvaltningen i Linköping kom till Växjö för att informeras om bland annat Gemla. Vid det tillfället kände jag tillfredsställelse över att ha lyckats avstyra såväl tanken på centralisering till Växjö av postdistributionen som uttradering av Gemla som postnamn. Regionförvaltningens beslut blev att lantbrevbäringen även fortsättningsvis skulle gå ut från Gemla. En s k stadsbrevbäring inrättades dessutom i samhället från den 1 november 1978.

Enligt då tillämpade regler kunde stadsbrevbäring inrättas i ett samhälle, där det fanns minst 200 hushåll som beräknades vilja ansluta sig till brevbäringen. Denna antalsgräns gällde också som ett villkor för att det skulle finnas en postanstalt på platsen. I samband med 1977 års omorganisation av Postverket avfördes gradvis termen poststation och alla postanstalter kallades postkontor med vissa variationer. I Gemla inrättades

således i samband med skilsmässan från järnvägen den 1 november 1978 ett "lokalpostkontor i delegeringsrupp 3".

Lantbrevbäring hade funnits i Gemla i sju decennier vid det tillfället. Frågan om sådan hade behandlats vid en kommunalstämma med Öja socken den 3 juli 1908. Ordföranden, komminister Johan Benjamin Ohlander, och arrendatorn N Petersson i Ohs blev utsedda att göra ansökan till poststyrelsen. I denna, som avläts den 8 augusti 1908, hette det bland annat:

"Socknens enda poststation är Gemla, beläget i norra kanten av socknen. Till denna plats hava de längst i väster boende 6 km, de längst i söder boende något över 10 km och de längst i öster boende 9 km. Dessa långa avstånd från närmaste postplats göra, att i synnerhet från sagda plats mera avlägsna byarna, såsom Ellanda, Hökaryd, Törnåkra, Usteryd, Ohs, delvis Öpestorp och Öja by erhålles oregelbundet, ofta en vecka och därutöver efter dess ankomst till Gemla. Rätt ofta klagas det över att såväl tidningar som lösbrev förkomma".

Både poststationsföreståndaren i Gemla och postmästaren i Växjö tillstyrkte framställningen. I detta instämde postdirektionen i Malmö och poststyrelsen beslöt att en 18 km lång lantbrevbäringslinje skulle inrättas från poststationen i Gemla över Öja Västergård - Öja skolhus - pastorsexpeditionen i Öpestorp - Gransholm - Grönaberg - Usteryd - Persgård - Törnåkra Östergård - Ellanda Norregård - Öja Västergård och åter till poststationen.

Då Magni Karlsson slutade som lantbrevbärare i Gemla sköttes arbetet på vikariat en tid av sonen Simon Karlsson, ibland biträdd av Ewert Gunnarsson. År 1942 tog Magnis svärson Thorwald Grahn (bilden) över och innehade tjänsten till år 1974.

Den officiella benämningen för lantbrevbäringslinjen blev kort och gott Gemla - Törnåkra. Förrre torparen Karl August Abrahamsson från Björkelund fick skriva under ett kontrakt som gav honom "200 kronor för helt år räknat och för kortare tid i förhållande därtill". För detta fick han gå turen tre gånger i veckan. Han efterträddes av torparen Karl Magnus Gren från Rosendal under Öpestorp med oförändrad ersättning. Efter Grens död i november 1913 antogs från den 1 december 1913 soldaten Johan Magni Löfgren från Gämla Södergård. Orten stavades då med ä enligt tillgängliga dokument. Löfgrens turersättning blev kr 1:85 och brevberingen fullgjordes fortfarande med tre turer i veckan. Med oförändrad ersättning tog lägenhetsinnehavaren Magni Karlsson från Skogslyckan i Getaskärv över den 1 juli 1915.

Den 1 och 15 april 1917 läste komminister Ohlander upp från predikstolen i Öja kyrka att anbud infordrades med uppgift på den lägsta ersättning som fordrades av spekulanter på lantbrevbäringslinjen. Detta hängde samman med Postverkets strävan att minska kostnaderna. Lantbrevbärarna måste vara beredda att bjuda lägst, om de ville behålla sina uppgifter när deras linjer utlystes till ansökan lediga efter varsel. Magni Karlsson blev dock inte utslagen. Han fick så småningom uppleva bättre villkor genom att "allmänna grunder" infördes och från den 1 januari 1931 hade han kr 5:70 i ersättning för varje tur.

Det var dock inte förrän i slutet av 1950-talet som lantbrevbärarnas villkor blev någorlunda lika över hela landet. Innan lämpliga arbetstidsfaktorer var framräknade gjorde man vid ersättningsberäkningen enligt "allmänna grunder" jämförelser med andra linjer inom förvaltningsområdet, när utsträckningar eller utökning av turantalet var på tapeten. Sålunda jämförde man med linjerna Braås-Mästreda och Hovmantorp-Skälholmsryd, när det förelåg en framställning år 1935 om att turtätheten i Gemla skulle ökas från tre till fyra gånger i veckan och att linjen skulle utsträckas med en 900 meter lång avstickare från Öja Västergård till Öja Hjälmgård. Ändringen genomfördes den 1 februari 1936 och den nya arbetstidsberäkningen gav lantbrevbäraren kr 5:60 per tur på den 20 km långa linjen.

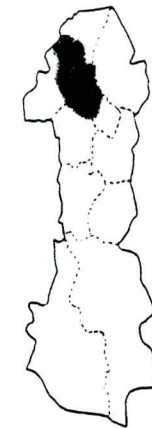

Bilden togs utanför posten i Gemla år 1945. Från vänster stationsföreståndare Humble, taxichauffören Lennart Gustavsson och trafikbiträdet Åke Jakobsson. Foto: Ewert Gunnarsson.

Räppe

Poststation 1865-07-04--1979-06-30
 (namn Växjö 8) 1972-03-01--1979-06-30

I ännu högre grad än för Gemla kan man säga att dokument saknas om poststationens verksamhet i Räppe. När den inrättades den 4 juli 1865 blev stinsen Adolf Fredrik Ekelund dess föreståndare. Han fick liksom kollegan i Gemla årsarvodet höjt från 200 till 240 kronor från den 1 maj 1874. Erik Johan Dahl som hade varit poststationsföreståndare i Gemla under elva år blev förordnad som stins i Räppe från den 10 november 1897. Tjänstgörings- och löneförhållandena förbättrades och från år 1910 fick Dahl 480 kronor i årsarvode och 300 kronor i fast biträdesanslag.

Samma belopp gällde när Sven Gunnar Alfred Lindstén tillträdde befattningen den 16 juli 1916. Han blev länge Räppe trogen och avlöstes år 1935 av G Lindsten, som fick en ny efterträdare oktober 1939 i Knut Sundqvist. Därefter tjänstgjorde Ernst Gunnarsson (1940-1949), Carl Martin Johansson (1949-1961), Folke Gustav Johansson (1961-1967) och Sven Dahlin (1967-1972). De nämnda stinsarna hade det yttersta ansvaret för posten, men de ägnade sig huvudsakligen åt järnvägens skötsel. Postbiträden svarade för det praktiska postarbetet. Någon dokumentation om vilka dessa allmänhetens tjänare var finns inte tillgänglig i de postala arkiven annat än undantagsvis.

När postmästaren i Växjö inspekterade poststationen i Räppe år 1960 konstaterade han att "F:a Bertil Johansson är stadd i snabb utveckling, vilket medför ökad frankotekensuppbörd". Tre år senare rapporterade han att planer förelåg att bygga ca 150 villor i Östra Räppe. En förfrågan till SJ angående eventuell skilsmässa besvarades 1961 av

26:e trafiksektionen med att SJ vid en sådan åtgärd inte kunde få någon reell personalvinst, och att en skilsmässa inte skulle vara lönsam för SJ på grund av den bortfallande postersättningen.

Skilsmässa blev det ändå så småningom. Den inträffade i augusti 1972, då Postverket hyrde en lokal i Wessels stormarknad. De som brukat gå till järnvägsstationen för att uträtta postärenden fick nu bege sig till en mera välbesökt plats. För flertalet postkunder blev vägen till posten därmed också kortare sedan bebyggelsen i Östra Råppe hade kommit till.

Posten i stormarknaden var en försöksverksamhet och förhoppningarna på att det skulle vara en lönsam anordning grusades. Vidflyttningen av poststationen fick den namnet ändrat till Växjö 8. Någon reaktion från kundernas sida mot denna förändring noterades inte, men desto starkare blev reaktionen inför beslutet att denna filial till huvudpostkontoret skulle stängas. I september 1978 skrev ett antal Råppe-bor ett protestbrev till postmästaren. Arne Wirdenäs och Willy Jönsson gick i spetsen och såg till att det blev många underskrifter i nämningsamlingen för att ge styrka åt protesten.

Det blev ett öppet brev som publicerades i lokaltidningarna, där det bland annat hette att man genom pressen fått veta att poststationen skulle dras in. Intet informationsmöte hade föregått beslutet. Måhända tog de nitiska brevskrivarna till litet i överkant, särskilt med tanke på att postkontoret Växjö 7 fanns på tämligen nära avstånd. De ansåg

"beslutet, ensidigt fattat på central nivå och över huvudet på oss trogna abonnenter, kunder och skattebetalare, vara synnerligen förhastat. De olyckliga konsekvenser som blir följden om beslutet verkställs, synes inte tillräckligt ha beaktats".

När detta inträffade hade jag lämnat min tjänst som trafikchef vid postkontoret i Växjö och blivit omplacerad som chef för personalsektionen i samband med den stora omorganisationen år 1977. Men även om jag varit kvar i min tidigare funktion hade jag inte motverkat den planerade omorganisationen med hänsyn till de normer som då tillämpades. Det skulle också visa sig att poststationsdöden i Råppe inte fick några svåra konsekvenser. Detta insåg troligen också petitionärerna när poststationen Växjö 8 slog igen för gott den 30 juni 1979.

Vid halvårsskiftet upphörde begreppet poststation i den

postala terminologin enligt en överenskommelse ett år tidigare mellan Postverkets ledning och personalorganisationerna. Den lilla poststationen i skuggan av stormarknaden var en av de cirka 50 svenska poststationer som höll sig kvar till fataliedagen. Några av dem rönste samma öde som den i Råppe, d v s drogs in utan någon ersättningsanordning, medan andra byttes ut mot lantbrevbäring eller postställen eller i vissa fall mot s k lokalpostkontor.

Minuterna före stängningsdags för poststationen Växjö 8 den 30 juni 1979 kom en delegation på fyra personer i ett angeläget ärende. De ville tacka personalen för den fina service som lämnats under gångna år. Förutom hyresvärdens representant fanns tre representanter för kunderna, nämligen Lars-Johan Svahn, Sven-Olof Åberg och Arne Wirdenäs. De överlämnade blommor till poststationsföreståndare Ingrid Isaksson och hennes vikarie Ernst Holmgren.

Arne Wirdenäs, känd kulturperson i Växjö, tolkade i ett tal de känslor, som postkunderna hade denna saknadens eftermiddag, fyra dagar innan poststationen skulle ha fyllt 114 år. Han beklagade att postens centrala skrivbordsstrateger hade utformat sådana direktiv att lokalförvaltningen var bunden av en viss tidsgräns för att genomföra en omorganisation utan avseende på att samhällsutvecklingen skulle kunna medföra ändrade villkor för den berörda kundkretsen.

Råppe station år 1902.

Nyssnämnde vikarien Ernst Holmgren var också med vid flyttningen av poststationen från järnvägen till stormarknaden sju år tidigare. Han har haft förmågan att kombinera sitt intresse för ordskapande med sitt arbete åt SJ. Han har skrivit ett stort antal roliga historier, publicerade i dags- och veckopress, och är också pappa till skojfriska gratulationskort som finns i kiosker och i bokhandeln. Men han har också ägnat sin kunnighet åt mera allvarliga saker och genomför bland annat etnologiska undersökningar åt Nordiska muséet. Dessutom har han medverkat flitigt i lokaltidningarna och skrivit kåserier och roliga historier regelbundet i Göteborgsposten.

Det fanns således kulturellt intresserade personer på omse sidor om postdiskarna i Räfte under dess 114-åriga tillvaro.

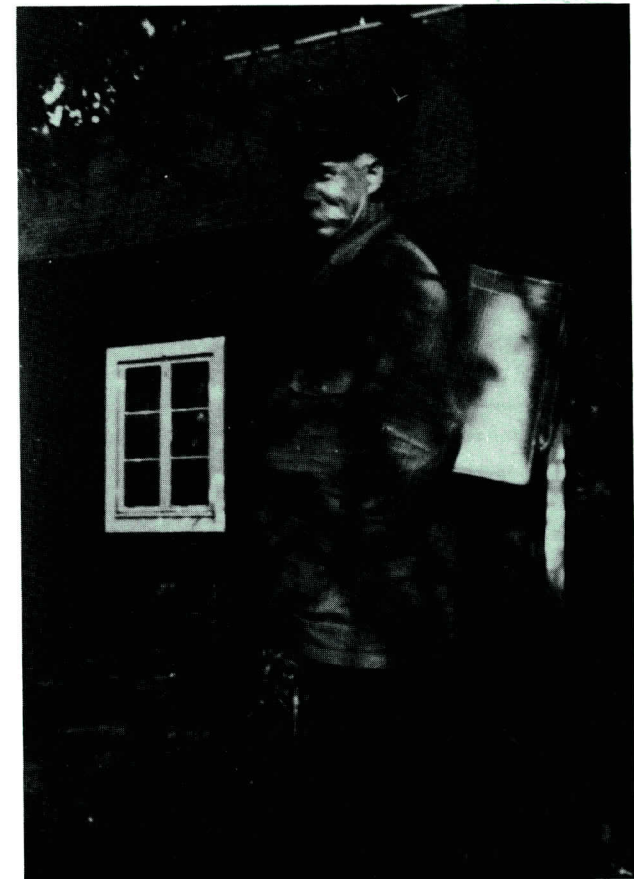
Även från Räfte inrättades en lantbrevbäringslinje, men den blev inte föremål för byte av innehavare så ofta som den i Gemla. Från den 1 april 1906 anställdes Carl August Gustafsson från Öjaby Postgård för att tre gånger i veckan vara lantbrevbärare på linjen Räfte - Helgevärma - Öjaby skolhus - Lunnaby - Helgö - Surbrunnen - Södra Tunatorp - Hågeryd och åter till Räfte. Han fick i kontraktet inskrivet ett årsarvode på 250 kronor "och för kortare tid i förhållande därtill". Detta kontrakt upphörde inte förrän med utgången av mars 1917. Kyrkoherde H D Arfvidsson kungjorde från predikstolen i Öjaby kyrka den 25 februari och den 4 mars 1917 att nya anbud på lantbrevbärningen mottogs av postmästaren i Växjö fram till och med den 10 mars. Klockaren Anders Lindelöw intygade dessutom att anbudsinfordran varit anslagen under 14 dagars tid i Öjaby sockenstuga.

Carl August blev inte utslagen av någon medsökande. Från den 1 april 1917 blev hans ersättning kr 2:50 per tur och lantbrevbärningen fullgjordes med tre turer per vecka. Carl August fick alltså ersättningen höjd med drygt 100 kronor om året vid ett tillfälle då Postverket trodde sig kunna sänka linjens kostnader genom att infordra nya anbud.

Från 1931 års ingång fick Carl August en ytterligare förbättring genom tillämpning av den generella bestämmelsen att gående lantbrevbärare efter minst 15 års tjänstgöring kunde få grundbeloppet höjt med 6 öre per kilometer. När han slutat sin långa tjänstetid tillerkändes han ett s k årligt understöd på

540 kronor. Några egentliga pensionsförmåner fanns inte då för lantbrevbärarna.

Liksom för övriga lantbrevbärare i länet anpassades Carl August Gustavssons turer till de dagar då Smålandsposten gavs ut. Tidningen kom emellertid även ut på söndagar och hämtades då jämte övrig post vid järnvägsstationen i Räfte och bars till sockenstugan i Öjaby för hämtning där av dem som begärt att bli delaktiga denna privata service. Innan lantbrevbärning inrättades hämtades den post som skulle till Öjaby av en gammal gumma, känd som Stava-Stina.

Carl August Gustavsson tjänstgjorde som lantbrevbärare i Bergunda från den 1 april 1906.

D. N: 16898 1905.
1342

Emellan Kungl. Generalpoststyrelsen, å ena, samt

Carl August Gustafsson från Öjaby Postgård, Öjaby församling
_____ , å andra sidan, är nedanstående kontrakt afslutadt:

_____ C. A. Gustafsson åtager sig härmed att
i egenskap af landtbrefbärare fortskaffa post å linjen Räppe poststation -
Helgevärma - Öjaby skolhus - Lunnaby - Helgö - Lunnaby -
Lurbrunnen - Södra Lunnatorp - Hågeryd - Södra Lunnatorp -
Lurbrunnen - Lunnaby - Öjaby skolhus - Helgevärma - Räppe poststation.

_____ C. A. Gustafsson förbinder sig att å förenämnda linje,
tre gånger i veckan, ~~fram och åter~~, besörja landtbrefbäring, under noggrant iakttagande af de
föreskrifter, som innehållas i gällande instruktion för landtbrefbärare.

Landtbrefbäraren å ifrågasvarande linje lyder under postkontoret i Vexjö
Genom berörda postkontor varder tidtabell för landtbrefbäringens besörjande landtbref-
bäraren tillställd.

Skulle genom sjukdom eller annat laga förfall, som bör hos samma postkontor ofördröj-
ligen anmälas, landtbrefbäraren hindras att föreskrifven brefbäringstur fullgöra, åligger honom
draga föresorg därom, att under tiden brefbäringen varder, på hans ansvar och utan ökad kostnad
för Kungl. Postverket, af annan pålitlig, skriftkunnig och i öfrigt lämplig manperson besörjd.

För värden af de försändelser och postkollt samt de Postverkets perselltar och effekter,
som landtbrefbäraren anförtros, är denne Postverket ansvarig.

Arfvodet för landtbrefbäringens besörjande utgår, i ett för allt, med tvåhundra femtio (250)
kronor för helt år räknadt, ~~äro för hvar fullbordad tur från~~ och för kortare tid i förhållande därtill.
till _____ och åter, eller med _____ kronor
_____ öre för hvar hel vecka.

Belöpande arvode utbetalas, efter hvar månads utgång, till landtbrefbäraren genom ofvan-
berörda postkontor.

Detta kontrakt må icke, utan Kungl. Generalpoststyrelsens medgifvande, på annan eller andra
personer öfverlådas.

Skulle Gustafsson _____ försumma fullgörandet af de genom detta
kontrakt åtagna skyldigheter, eller beträdas med oredlighet eller med grof värdslöshet, onykerhet
eller annan oordentlighet, skall Kungl. Generalpoststyrelsen vara berättigad att utan uppsägning
genast skilja honom från kontraktet, utan rätt för honom att därefter njuta någon aflöning af
postmedlen, men med skyldighet för honom att hålla Postverket skadeslöst för de utgifter, som, ut-

(1866*)
1903.

Annot fol. 872

öfver ofvan fastställda arvode, Postverket kan komma att vitkännas för befatningens uppehållande
till utgången af därefter följande kalenderkvartal.

406
Detta kontrakt är afslutadt att gälla från och med den tid, som framdeles
möjligen kan värda af Kungl. Generalpoststyrelsen bestämd
100 intill utgången af mars _____ månad 1907; och om detsamma icke före
december månads utgång ~~minimunda~~ ¹⁹⁰⁸ ~~är~~ blifvit å någondera sidan uppsagt, fortfar kon-
traktet att vara gällande tills vidare framgent intill slutet af kvartalet näst efter det, under hvilket
uppsägning däraf å någondera sidan ägt rum. Dock skall, därest beslut blifvit fattadt om landt-
brefbäringens omreglering eller inbågning, kontraktet när som helst, och således äfven under den första
kontraktstiden, kunna upphöra tre månader efter det att detsamma blifvit af Kungl. Generalpoststyrelsen
uppsagt; hvarjämte kontraktet skall, utan föregående uppsägning, upphöra, om och när, i följd af
järnvägsanläggning antingen å själfva postlinjen eller i dess närhet, tillfälle beredes att få ifrågasvarande
post, vare sig i sin helhet eller till mindre väglängd, å för allmän trafik öppnad järnbana befordrad.

Af detta kontrakt, som icke är å Kungl. Generalpoststyrelsens sida bindande förr,
än detsamma blifvit med dess påskrift om godkännande försedd, varda två lika lydande
exemplar upprättade och utvärlade. Skalmö den 22 februari 1906

Carl Oberg
Postinspektör.

Med förestående kontrakt förklarar jag mig nöjd, och förbinder jag mig att detsamma till
alla delar efterkomma.

C. A. Gustafsson
Öjaby

Närvarande vittnen:

J. A. Johansson
Öjaby Postgård

P. M. Johansson
Öjaby Postgård

Förestående kontrakt godkännes å öga tilläupning
på och med värdstundande April månads följande - Post-
holm, af Kungl. Generalpoststyrelsen, den 13 Mars 1906.

På Kungl. Styrelsens vägnar;

H. Holmström

A N B U D

å gående lantbrevbärning å en linje Räppe poststation - Örsled - Dalen - Bergunda prästgård - S. Bergunda - Götatorp - Ryafällan - Sevedsäng - Påtetorp - Björketorp - Rockatorp - Marklanda by - Skolhuset - Bergunda prästgård - Örsled - Räppe poststation tre eller flera gånger i veckan från och med den tid, som främdeles möjligen kan varda bestämd, mottagas till och med den 26 januari 1924 av postmästaren i Växjö.

Anbud bör innehålla bestämd uppgift å den lägsta ersättning, som fordras. Det inslås i förseglat kuvert med adress till postmästaren i Växjö. Kuvertet förses med påskrift om innehållet.

Postanstalten i Räppe lämna hugade anbudsgivare erforderliga underrättelser.

Malmö den 5 januari 1924.

Postdirektören i Södra distriktet.

Avsedd att uppläsas i Bergunda kyrka den 13 och 20 januari 1924.

Förestående kungjorde har upplästs i Bergunda kyrka vid allmänna gudstjänsten lörd. den 13 och 20 januari 1924 af Per Hyltén, kyrkoherde.

Carl Augusts son Gustav efterträdde honom sedan arbetet under en övergångstid fullgjorts av den äldste sonen Knut. När Gustav på grund av sjukdom måste sluta fullgjordes lantbrevbärningen under någon tid av Anton Nilsson. I modern tid har linjen organiserats om och ingår nu som en del i en av de 7 lantbrevbärningslinjerna från huvudpostkontoret i Växjö. Helgevärma tätort får däremot posten genom s k stadsbrevbärning, vars ordinarie innehavare är Svea Karlsson.

Utöver den ovan nämnda lantbrevbärningslinjen kom en sådan till i april 1924, då fjärdingsmannen Johan Gustaf Flink från Dalen åtog sig att med en turersättning av kr 3:40 fullgöra lantbrevbärning tre gånger i veckan på linjen från Räppe över Örsled, Dalen, Bergunda prästgård, S. Bergunda, Götatorp, Ryafällan, Sevedsäng, Påtetorp, Rockatorp, Marklanda by, skolhuset, Bergunda prästgård, Örsled och åter till Räppe station.

Anställningen föregicks av sedvanligt anbudsförfarande. Kyrkoherde Per Hylten kungjorde således från predikstolen i Bergunda kyrka vid gudstjänsterna den 13 och 20 januari 1924, att anbud mottogs av postmästaren i Växjö t o m den 26 januari.

Från den 1 januari 1930 höjdes Flinks ersättning till kr 4:40 på den 18 km långa linjen. Hans anställning upphörde 1932. Den nye lantbrevbäraren blev G A Ström. Linjen ingår numera i en av de sju lantbrevbärningarna från huvudpostkontoret i Växjö.

Kungl.
Generalpoststyrelsen.

Till Postmästaren i Växjö.

Kungl. Generalpoststyrelsen har beslutat, att gående lantbrevbärning skall från nästa april månads början underhållas med tre turer i veckan å en omkring 18 kilometer lång ringlinje Räppe poststation - Bergunda prästgård - Sevedsäng - Påtetorp - Marklanda - Räppe poststation med lantbrevbäraren lydande under postkontoret i Växjö.

Kontrakt och tidtabell rörande lantbrevbärningen har Ki att emotse från postdirektören i Södra distriktet. Stockholm den 21 mars 1924.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN

Helena J. J. J.
Agnet Broberg

1874 års poststationer

Den 5 december 1873 fattades det slutgiltiga beslutet om att kronobrevbäringen skulle upphöra. Ärendet hade varit föremål för en omfattande remissbehandling. Postverket skulle inrätta postföringslinjer i egen regi vilka skulle tillgodose kronopostens behov men också kunna tjäna allmänheten. Avtalsanställda postförare fick befordra posten mellan de redan befintliga allmänna postlinjerna och socknar, dit det tidigare inte fanns någon allmän postgång. Samtidigt inrättades poststationer, "en i var socken, där så behövdes". Smålandslänen var med bland det dussintal län där reformen genomfördes tidigast, redan från den 1 januari 1874. Inom Kinnevalds härad fanns vid den tidpunkten bara två poststationer, nämligen de i Gemla och Råppe. Nu tillkom ytterligare fem, medan tre av häradets socknar skulle få vänta ännu någon tid på att få egna poststationer.

Skrivelsen till postmästaren i Växjö i detta ärende justerades av generalpostdirektör Wilhelm Roos den 15 december 1873. Den har följande inledning:

"Sedan i anledning av Kongl. Generalpoststyrelsens skrivelser av den 20 februari och 30 maj innevarande år, angående kronobrevbäringens skiljande från jordbruket och den ordinarie kronobrevbäringens ersättande genom utvidgning av postbefordringen och öppnande av postanstalter å orter där sådana kunna befinnas erforderliga, Kongl. Majt:s Befallningshavande i Kronobergs län i skrivelse den 20 förlidne månad hit överlämnat fögderivis uppgjorda förslag dels å linjer, på vilka postgång ansetts böra anordnas, dels ock å de platser, där postanstalter kunna erfordras, har Kongl. Generalpoststyrelsen nu beslutat, att postföring skall från och med början av nästinstundande år underhållas å följande nya linjer:

1:o inom Kinnevalds och Norrvidinge härads fögderi:

Växjö-Dänningelanda-Kalvsvik-Jät-Urshult-Ryd, med karrpost 2 gånger i veckan fram och åter,

Tofta-Tjureda-Asa-Lammhult, med karrpost 2 gånger i veckan fram och åter

samt Moheda (inom Allbo härad)-Ormesberga-Tjureda-Tolg - Drev (inom Uppvidinge härad) likaledes med karrpost 2 gånger i veckan fram och åter".

Av de under 1:o uppräknade linjerna är endast den första av intresse för denna bok. Vid den nya linjen öppnades samtidigt poststationer i Dänningelanda, Kalvsvik, Jät, Urshult och Ryd. Kontrakt tecknades om poststationernas skötsel mot varierande ersättningar mellan 25 och 150 kronor per år. För karrpostföringen ansvarade sex olika personer med var sin delsträcka. Sålunda tecknades kontraktet för den första delsträckan mellan Växjö och Dänningelanda i sydlig riktning med Sven Magnus Magnusson i Telestad och för sträckan mellan Dänningelanda och Kalvsvik med sergeanten A G Wickström i Dänningelanda. Denne skulle även ansvara för postföringen i nordlig riktning från Dänningelandatill Växjö.

Nämndemannen Petter Jakobsson i Kalvsvik fick kontrakt om postföring från Kalvsvik söderut till Jät och norrut till Dänningelanda. Åt Per Daniel Johansson i Jät anförtröddes postföringen från Jät söderut till Urshult och norrut till Kalvsvik. På sista delsträckan mellan Urshult och Ryd svarade Bengt Håkansson i Ryd för postföring norrut medan Per Johan Magnusson i Hof fick kontrakt om postföring söderut på hela delsträckan samt norrut på sträckan mellan Urshult och Jät. I de kontrakt som gjordes upp med entreprenörerna fastställdes ersättningen per postförd mil räknat. Därvid tillämpades samma system som för gästgiveriskjuts. Detta innebar att legan var högre för sådan postföring som utgick från Växjö. I allmänhet var gästgiveriskjutslegan 25 öre högre per mil för skjutsar som utgick från staden än för dem som utgick från landet. Legan för Sven Magnus Magnusson i Telestad blev 1:50 per mil, för A G Wickström i Dänningelanda 1:25 per mil och för de övriga entreprenörerna en krona per mil, allt inklusive ersättning för åkdonet och hästen. Några av entreprenörerna körde troligen själva med posten. Andra lät drängar eller andra personer fullgöra postföringen, men ansvaret vilade på den som hade skrivit under kontraktet. Troligen hade t ex A G Wickström en "underentreprenör" eftersom han själv också blev utsedd till poststationsföreståndare i Dänningelanda.

Postföringsproblem

Genom tillkomsten av postlinjen mellan Växjö och Ryd tillgodosågs äntligen ett önskemål som kommit till uttryck redan vid landstingssammanträdet i Växjö den 25 september 1863, alltså mer än tio år tidigare. Då behandlades - med ett för Kinnevald i stort sett negativt resultat - ett förslag från riksdagsledamoten P Petersson i Urshult om en ny postgång från Växjö till Jämshögs då bara halvårsgamla poststation.

Detta ärende behandlas närmare i manuskriptet till boken om Kongaposten men berörs flyktigt här nedan eftersom det kom att påverka postförhållandena i södra delen av Kinnevalds härad. Sedan Petersson i Urshult blivit underrättad om att den första framställningen hade avslagits trots landstingets positiva behandling skrev han direkt till poststyrelsen i april 1867. Efter en för våra trakter tämligen ointressant utredning blev slutresultatet att en ny postgång inrättades med två turer i veckan mellan Tingsryd och Jämshög över Möllekulla, Ryd och Mörbohult. Regeringen hade tagit detta beslut.

I Tingsryd inrättades en poststation den 1 maj 1868 och för att skaffa skjuts för posten på linjen till Jämshög hölls en entreprenadauktion i Tingsryd den 27 juli 1869 samt på våren vid gästgivaregårdarna i Holje, Möllekulla och Ryd.

I Ryd ägde auktionen rum den 5 april 1869. Den avsåg skjutsen från Ryd till Möllekulla å ena sidan och från Ryd till Mörbohult å andra sidan. Nämndemannen Bengt Håkansson i Ryd stannade för det lägsta anbudet med en riksdaler per mil. Vid samma dags auktion i Möllekulla bjöd hemmansägaren Carl Håkansson i Drakamåla lägst och fick teckna kontrakt för 92 öre per mil. Han bjöd även lägst vid auktionen i Tingsryd den 27 juli för sträckan mellan Tingsryd och Möllekulla, men där måste han på grund av flera bud och underbud sänka sina anspråk till 88 öre milen. Eftersom anbudet inte antogs av poststyrelsen meddelade Håkansson i ett brev den 17 oktober att han satte ned "skjutslegan till 83 öre per mil, åkdonspenningar däri inberäknade, och förbinder jag mig att för detta pris fortskaffa posten från Möllekulla till Tingsryd tvenne gånger i veckan".

Den postföringslinje som från 1874 års ingång ordnades mellan Växjö och Ryd ändrades vid flera tillfällen. I denna boks kapitel om Tävelsås berättas om hur slutligen bara två entreprenörer hade hand om postföringen på hela sträckan och hur

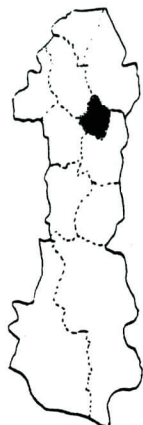
postmästare Lagerström därigenom lyckades nedbringa de totala postföringskostnaderna. I detta sammanhang blev sergeanten Wickström i Dänningelanda och hemmansägaren Thomas Svensson i Buskahult uppsagda från sina kontrakt och hemmansägaren Johannes Nilsson fick sitt kontrakt ändrat. I kontrakten stadsfästes skyldigheten att fullgöra eller låta fullgöra postföringen efter särskilda tidtabeller med vitesplikt om kontrakten inte följdes. Ett exempel på hur ett vitesbelopp blev utdömt skall lämnas här.

När posten avfärdades antecknades vid varje poststation på det medföljande postpasset hur dags posten lämnade poststationen. På motsvarande sätt antecknades ankomsttiderna. På så sätt hade man vid efterkontroll möjlighet att följa posternas gång timme för timme och minut för minut. Enligt 1897 års tidtabell skulle posten avfärdas från Ryd kl 12.30 och komma till Urshult kl 14.00. Den 9 september 1897 anmälde postinspektionen i Malmö till poststyrelsen efter tagen del av postpasset att posten från Ryd den 18 juli 1897 hade kommit till Urshult först kl 15.15. I postpassets anmärkningskolumn fanns för Urshult anteckningen "postföraren drucken, ankom sovande" med underskrift av poststationsföreståndare Sven Wiberg.

Johannes Nilsson som ansvarade för postföringen genom kontrakt medgav att hans son Carl Alfrid, som fullgjorde postföringen den 18 juli hade varit vållande till postens försening. Poststyrelsen utdömde därefter det stadgade vitet av fem kronor för fadern. Ibland förekom förseningar av andra orsaker än genom postförarens förvållande. För postföringen inom Kinnevald är dock vitesärendena tämligen sällsynta.

Med tillkomsten av järnvägen Växjö-Tingsryd förändrades den genomgående kärrpostföringen och man började i stället utnyttja tvärförbindelser från stationer vid järnvägen. Med järnvägen Kvarnamåla-Norråryd ändrades postföringen ytterligare.

Dänningelanda

Poststation 1874-01-01--1878-06-30
1898-04-01--1948-12-31

Det var ett förhållandevis gott avtal som sergeanten A G Wickström fick teckna med Postverket, när han blev föreståndare för poststationen i Dänningelanda den 1 januari 1874. Hans årsarvode fastställdes nämligen till 150 kronor, det högsta beloppet för sådant arbete inom Kinnevalds härad. Men det var inte så länge han fick fungera som poststationsföreståndare. Vid överläggningar på residenset i Växjö den 25 september 1877 mellan landshövdingen och generalpostdirektören kom man nämligen överens om att poststationen i Dänningelanda skulle dras in. Sammanträdet kom till stånd för planering av det sätt på vilket lantbrevbäring skulle introduceras i Kronobergs län. Som diskussionsunderlag användes bland annat en sammanställning över frimärksförsäljningen vid poststationerna under år 1876. Denna jämfördes med poststationsföreståndarnas arvoden och med en så enkel ekvation kunde man någorlunda ange vilka de olönsamma poststationerna var.

Wickström hade visserligen sålt frimärken för 164 kronor år 1876 och postföringskostnaden skulle inte förändras med poststationens indragning. Det var alltså ett plus på 14 kronor men andra faktorer spelade in. Vilka de var är svårt att fastställa. Generalpostdirektör Wilhelm Roos skrev själv konceptet efter sammanträdet på länsstyrelsen. I vad gäller denna del av länet innehåller konceptet blott följande rader: "A linjen Växjö - Dänningelanda - Urshult indrages poststationen i Dänningelanda (uppbörd 164, avlöning 150 kr)". Beräkningarna var måhända riktiga, för det visade sig att trenden var nedåtgående och under hela år 1877 uppgick frimärksförsäljningen i Dänningelanda till

bara 84 kronor. I samband med planeringen för lantbrevbäring under år 1877 visade sig 14 kronobergska poststationer vara indragningshotade och mer än hälften av dem blev indragna vid halvårsskiftet 1878. Lantbrevbärare betjänade i stället kunderna i förening med utsedda kommunombud. Men någon lantbrevbäringslinje inrättades inte mellan Växjö och Dänningelanda. Postskjutisen fick i stället föra med den post som skulle skickas i ena eller andra riktningen och troligtvis fick Wickström lämna ut den till adressaterna och ta emot den från avsändarna utan att han fick någon ersättning från Postverket. Jag har inte kunnat finna någon handling som anger att han blev utsedd till ombud i detta sammanhang. Han kan ha fungerat som ett sådant utan att detta är dokumenterat.

Önskemålet om en egen poststation i Dänningelanda levde kvar och när grannsocknen i söder blev tillgodosedd med en sådan år 1892 torde man ha börjat fundera över möjligheterna att få motsvarande service tillbaka. Den 13 januari 1898 grep folkskolläraren Gustaf Neander pennan och fäste på papperet en tanke som man hade diskuterat en tid. Han förband sig i ett brev till poststyrelsen att under minst tre år förestå en poststation i Dänningelanda jämte postsparbank samt upplåta erforderlig lokal mot ett årligt arvode av 100 kronor. Denna förbindelse skickades till poststyrelsen av riksdagsmannen C F Petersson, som var ordförande i kommunalnämnden. I ett följebrev klarlades situationen på följande sätt:

"Sedan poststationen i Dänningelanda by av Dänningelanda socken för några år sedan blev indragen har församlingens medlemmar måst hämta sin post antingen å det en mil härifrån belägna postkontoret i Växjö eller å poststationen i Vederslöv 0,5 mil härifrån".

"Några år" var ändå att ta till i underkant, för det hade ju gått två hela decennier sedan poststationsindragningen. Uppgiften kan möjligen tolkas så att Wickström eller någon annan på eget initiativ skött socknens postärenden under åtskilliga år efter den formella indragningen.

I anslutning till att järnvägen mellan Växjö och Tingsryd öppnades i november 1897 hade postgången i området förändrats väsentligt. Från Ingelstad hade en gångpostlinje inrättats till Vederslöv via Dänningelanda. Denna önskade man nu få utnyttja även för den poststation man begärde att få återinrättad.

Postmästare Janne Lagerström i Växjö, som i hög grad utmärkte sig för sparsamhet tillstyrkte bifall. Han konstaterade nämligen att en förändring av gångposten mellan Ingelstad och Vederslöv till lantbrevbäring skulle ställa sig lika dyr som kostnaden för en poststation i Dänningelanda. Han hade noterat att 30 å 40 brev i veckan till personer i Dänningelanda socken hämtades vid postkontoret i Växjö.

Efter tillstyrkan även av postinspektionen i Malmö beslöt poststyrelsen att en poststation skulle inrättas i Dänningelanda den 1 april 1898. Därmed var Neander bunden vid att sköta poststationen för det överenskomna arvode minst till mars månads utgång 1901. Han dröjde emellertid ända till den 30 december 1902 med sin uppsägning. I denna förklarade han sig villig att fortsätta som poststationsföreståndare om hans årsarvode höjdes till 160 kronor. Postinspektionen i Malmö lyckades pruta anspråken till 120 kronor, det belopp som blev Neanders årslön från den 1 april 1903. Frimärksförsäljningen hade under år 1900 varit kr 199:74, under 1901 kr 232:78 och under 1902 kr 279:45.

Syster Elin Wickström övertog befattningen som poststationsföreståndare i Dänningelanda den 1 april 1907 med oförändrat årsarvode. Det höjdes till 150 kronor den 1 juli 1910 och från den 1 januari 1912 finner vi åter Neander som föreståndare. Orsaken till hans femåriga bortovaro har jag inte lyckats finna.

Alma Magnusson, poststationsföreståndare i Dänningelanda 1932-1959, tömmer brevlådan för sista gången. Foto: Leif Andersson.

Nedan: Huset där poststationen i Dänningelanda var inrymd.

Efter ytterligare fyra år är Anna M K Neander antecknad som föreståndare och från den 1 juli 1917 tillträdde Frida Augusta Magnusson. Årsarvodet var fortfarande 150 kronor, men det steg år 1918 till 240 kronor, vartill kom ett dyrtidstillägg på inledningsvis 60 kronor.

Frida Magnusson gifte sig och fick efternamnet Gustafsson. Hon avgick år 1932 och fru Alma Kristina Magnusson blev den nya postchefen. Ett klagomål vid detta tillfälle om att poststationen var olämpligt planerad medförde ingen förändring. Man ville att poststationen skulle förläggas till Klaes Gustafssons affär.

En eventuell indragning av poststationen diskuterades samtidigt. Poststyrelsen önskade nämligen uppgifter från postdirektörerna om vilka poststationer som under år 1931 hade sålt frimärken för högst 500 kronor. I Dänningelanda hade summan stannat vid 408 kronor. Detta låga resultat ansågs delvis ha berott på att Klaes Gustafsson inte köpte frimärken i Dänningelanda utan från postkontoret i Växjö.

Den då ifrågasatta ersättningsanordningen för poststationen skulle ha varit en s k stationär lantbrevbärare, en nymodighet som efter kort tid döptes om till postombud.

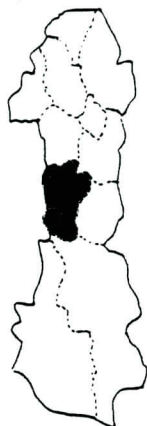
En extra kommunalstämma i Dänningelanda skolhus den 24 juli 1932 uttalade sig för poststationen och poststyrelsen beslöt att den skulle bibehållas.

I december 1934 kom Klaes Gustafsson igen med krav på att poststationen skulle flyttas till hans affär. Han skrev bl a om anledningen till den låga omsättningen:

"Orsaken är otvivelaktigt det usla läget vid sidan om allfarts vid en biväg långt från stora landsvägen vid socknens utkant".

Först halvtannat år senare fick Gustafsson ett skriftligt besked om att postmästaren beslutat att inte föreslå någon ändring av dåvarande förhållanden i Dänningelanda. Den ogynnsamma utvecklingen för poststationen fortsatte och med 1948 års utgång drogs den in. I stället inrättades ett postombud i vars datumstämpel det stod VÄXJÖ POB 2. Denna strategiska övergångsordning sköttes av fru Magnusson under drygt tio år. Med modernisering av lantbrevbäringen och utökning av lantbrevbärarens befogenheter blev det möjligt att ge kunderna i Dänningelanda fullgod postservice och från den 1 oktober 1959 betjänades samtliga hushåll i området av lantbrevbäring från Växjö.

Kalvsvik

Poststation 1874-01-01--1886-11-30
1891-07-01--1970-05-30

Nämndemannen Petter Jacobsson vidtalades att bli föreståndare för den poststation som inrättades i Kalvsvik i samband med att kronobrevbäringen upphörde med ingången av år 1874. Hans årsarvode fastställdes till 25 kronor. Det var kronolänsmannen C W Jansson som informerade honom i förväg om vad hans åtagande skulle innebära men han ansåg sig ha blivit otillräckligt informerad och skrev den 28 januari 1874 till poststyrelsen att instruktionen föreskrev andra förhållningsorder än att bara öppna postväskan och ta ut kyrkoposten. Vördsamt bad han därför poststyrelsen

"som nog inser, att 25 riksdaler, efter lösen av förordnandet, 6:50, nått och jämt räcker till skrivmaterialer, att till 100 rdl höja min avlöning för innevarande år. Billigheten härav kan man finna även därav, att flera kronolänsmän här i länet hava betingat sig själva ända till 300 rdl i lön av Postverket, och detta oaktat deras post och följaktligen besvär är mindre än min!"

Postmästare Janne Lagerström tillstyrkte i sin överlämningspåskrift höjning till 60 kronor. Poststyrelsen gick dock litet längre och med 75 kronor per år fick Jacobsson nöja sig. Som vi ser i det föregående var han också postförare på sträckan från Kalvsvik till Jät och från Kalvsvik till Dänningelanda i nu nämnda riktningar. Han tyckte att postföringsersättningen, en krona per mil, var för låg och lät höra av sig i den frågan den 28 augusti 1874, då han begärde höjning till 1:25 per mil. I samma brev begärde han åter höjning av arvodet som poststationsföreståndare, nu till 150 kronor per år. Vid avslag ville han ha sina kontrakt hävda. Nu skrev postmästare Lagerström till poststyrelsen och föreslog indragning av poststationen av det

skälet

"att ifrågakvarande poststation är högst obetydlig, som ock därav att Kalvsviks kommun behov av postgång mycket väl eller tillräckligt kunde bli tillgodosett genom en lösväskas befordring med posten till och från en av närmaste postanstalterna".

Lagerström undvek att kommentera kraven på höjning av ersättningen för postföringen, men poststyrelsen beslutade att Jacobsson från 1875 års ingång skulle få kr 1:25 per mil, varav tre öre skulle utgöra åkdonspengar. I frågan om poststationens vara eller icke vara tillskrevs länsstyrelsen, som i sin tur kontaktade Jacobsson och förmådde honom att återta sin avskedsansökan. Länsstyrelsen konstaterade också

"att poststationen i Kalvsvik fortfarande är behövlig för allmänna författningars och tjänstebrevs fortskaffande till och från den trakten".

Detta är en motivering som man ibland finner när det gäller en poststations vara eller icke vara. Även om gemene man fick bättre postservice i och med att Postverket övertog kronobrevbäringen var det dock alltid tjänsteposten man tog hänsyn till i första hand. Kalvsviks behov av regelbunden förmedling av tjänstepost markerades ytterligare av att poststationen fick behållas när Petter Jacobsson slutade. Den flyttades emellertid till en numera riven stuga på Ekelidens nuvarande plats. Här blev F Malmberg föreståndare, men med honom blev postmästare Lagerström inte tillfreds. Han anmälde honom till poststyrelsen för obehörigt förfarande och Malmberg förvärrade själv sin situation. I början av juli 1886 blev han tillsagd av Lagerström att med 14 dagars varsel lämna sin befattning. Han fick nu kommunalnämndens ordförande Sven Andersson att skriva ett intyg om att "han under den tid han innehaft poststationsföreståndare-tjänsten härstädes utfört densamma till allmänhetens fulla belåtenhet och alltid visat sig påpasslig och tjänstaktig vid expeditionen".

Orsaken till att Lagerström så abrupt "avskedade" Malmberg förklaras i berättelsen till poststyrelsen den 8 juli 1886. Däri uppgav Lagerström att Malmberg kvarhållit ett brev till kyrkoherde Samuelsson angående en föreslagen ny poststationsföreståndares lämplighet och ett brev till folkskollärare C Herrlin med frågan om denne var hugad att överta befattningen. Detta brott hade Malmberg dock förnekat vid Lagerströms besök i Kalvsvik.

Herrlin erbjöd sig att överta befattningen som poststationsföreståndare mot 100 kronor i årsarvode men återtog senare sitt anbud och ville "icke på några villkor mottaga den". Handlanden C O Andersson erbjöd sig då att bli föreståndare, men han ville ha 200 kronor om året och det kunde Lagerström inte tillstyrka "då i Kalvsvik under år 1885 försålt frimärken mm för endast 281 kronor 54 öre".

Postmästare Lagerström avslutade sitt brev till poststyrelsen den 8 juli 1886 på följande sätt:

"Då nuvarande föreståndaren Malmberg, utom förut anmälde svårare förseelser, nu icke behörigen utlämnat dit ankomne postförsändelser, väl omöjliga kan bibehållas vid befattningen, och då ingen annan lämplig person finnes i Kalvsvik, som mot rimligt arvode i förhållande till arbetet vill åtaga sig poststationens skötande, vågar jag föreslå, att Kalvsviks poststation indrages och att en ny sådan öppnas invid Vederslövs kyrka, belägen ungefär en mil på denna sidan Kalvsvik.

Jag vågar föreslå detta så mycket hellre, som jag känner till, att Vederslövs kommun ämnar begära dels att en poststation inrättas där, dels ock, jämte andra korrespondenter, att ytterligare en posttur i veckan måtte inrättas å linjen Växjö - Ryd mellan Växjö och Urshult, vilket senare jag jämväl ville tillstyrka måtte beviljas.

Om således en poststation öppnas i Vederslöv och postgången därtill mellan Växjö och Urshult ökas från en till två turer i veckan fram och åter, får, med Kalvsviks poststations indragning, den i postalt avseende obetydliga Kalvsviks kommun tillräckligt tillfälle till postutväxling å Vederslövs eller Jäts poststationer, under det att Postverket därigenom (genom indragning av Kalvsviks poststation) skulle göra en ej obetydlig besparing, som bättre kunde användas för inrättande av en för hela trakten mellan Växjö och Urshult välbehörlig ökad postgång".

Sedan Malmberg beretts tillfälle yttra sig beslöt poststyrelsen att Kalvsviks poststation skulle dras in med utgången av november 1886. Samtidigt utökades karrpostföringen till två turer i veckan, d v s samma frekvens som den haft vid tillkomsten i januari 1874. Vid anbudsförfarandet blev sergeanten A G Wickström i Dänningelanda och hemmansägaren Johannes Nilsson i Jät de minstbjudande. Den förstnämnde fick kontrakt om delsträckorna Växjö-Jät och Kalvsvik-Växjö, medan Nilsson kontrakterades för sträckorna Jät-Urshult och Urshult-Kalvsvik, vardera en gång i veckan.

Naturligtvis såg inte Kalvsviksborna stillatigande på att deras poststation blev indragen. Kyrkoherde Carl Samuelsson gjorde den 6 november 1886 ett försök att hindra den beslutade omorganisationen och fick underskrifter i sitt brev av ett stort antal församlingsbor. Brevet inleddes med en önskan om att

församlingen skulle få bibehålla "en förmån, som den själv icke på något sätt har förverkat". Brevets innehåll är så intressant att det lämpligen kan citeras till en del:

"Från början av postväsendets ordnande medels inrättning av poststationer inom kommunerna på landet har Kalvsviks församling åtnjutit förmånen av en sådan inrättning och så vitt församlingen kan hava sig bekant, har det avlupit utan skada eller förlust för Kungl. Postverket, på samma gång det berett församlingen mycken lättnad, vad utbyte av brev, tidningar och andra postförsändelser angår. Helt nyss överraskades församlingen, genom en annons i Kronobergs läns tidning, med den underrättelsen att Kalvsviks poststation från och med den 1 nästa december skall indragas och en ny sådan station inrättas i Vederslövs angränsande församling vid kyrkan. Vad som härtill kan vara orsaken, för så vitt den skall vara giltig, är för Kalvsviks församling svårt, ja nära nog omöjligt att förstå, enär korrespondens och tidningsprenumeration på Kalvsviks poststation är efter år i icke ringa mån tillvuxit och nu kommit så vida, att det måste bära sig för Kungl. Postverket att där kunna tillåta att en poststation existerar."

Efter att ha lämnat statistiska uppgifter som bestyrker detta förmodande berättade kyrkoherden att det i Kalvsvik fanns "icke mindre än fyra lanthandlare, som skatta till Staten för utövandet av sin hantering, och fyra andra sådana, om vilka jag icke vet, om de skatta eller icke, två kakelugns- och pottmakare samt en garvare och två vagnfabrikanter".

Brevet lämnades utan avseende och postmästaren i Växjö uppmanades delge dess författare en skrivelse från landskansliet till vilken fogats ett yttrande av kronofogde August Sjögren. Denne tillstyrkte att poststationen flyttades från Kalvsvik till Vederslöv. På grund av svårigheter att utväxla post med grannförsamlingen fick Kalvsviks församling i början av det följande året tillåtelse att hålla en postväska med postkontoret i Växjö, som därigenom blev församlingens postadress i stället för Vederslöv som ursprungligen varit tänkt.

Poststationsföreståndaren Bertil Planvik med hustru Wilma utanför posten i Kalvsvik. Foto: Leif Andersson.

Ungefär ett år senare gjorde kommunalstämmans ordförande Sven Andersson på Kalvsviks församlings vägnar en ny framställning till poststyrelsen om att poststationen skulle få återinrättas. Därav framgick bland annat att man trots postväskan ibland måste hämta brev i Vederslöv eller Växjö. Postmästare Lagerström var lika kallsinnig som vanligt och avstyrkte bifall. På den linjen gick poststyrelsen i sitt beslut den 26 november 1887.

Vid kommunalstämman den 23 december 1890 togs postfrågan upp på nytt. Då beslöt församlingen att själv betala lönen till en blivande poststationsföreståndare. När ärendet skickades till poststyrelsen bifogades ett intyg från handlanden C O Andersson i Bolsgård om att under ett års tid förestå en poststation helt utan ersättning och därefter för 100 kronor om året. Postmästare Lagerström hemställde i ett brev till poststyrelsen den 13 mars 1891 att

"poststation i Kalvsvik inrättas endast i det fall, att lämplig person av Kalvsviks församling föreslås till poststationsföreståndare, som åtager sig att utan ersättning av Postverket i minst tre år förestå sådan poststation".

Detta ledde till ett nytt intyg från handlanden Andersson den 27 april med angivande av den önskade tiden tre år. Därmed var frågan löst och Clas Otto Andersson blev Kalvsviks poststationsföreståndare från den 1 juli 1891, då poststationen återinrättades. Redan följande år tecknades ett nytt kontrakt som daterades den 7 oktober 1892 och undertecknades av organisten och folkskolläraren Carl Herrlin. Därmed flyttades poststationen från Anderssons affär till kyrkskolan. Herrlin sade emellertid upp sig efter två år men förklarade sig villig att fortsätta som poststationsföreståndare om han kunde få 150 kronor i årsarvode. Anspråken prutades till 100 kronor och för denna lön från 1895 års ingång fortsatte Herrlin sin posttjänst. Vid remissbehandlingen av lönefrågan framgick det att frimärken hade sålts för 398 kronor 83 öre i Kalvsvik under år 1893.

Naturligtvis fortsatte Herrlin att bevaka sina intressen och den 21 mars 1898 kom han igen med nästa begäran om högre arvode. Han sade den gången upp sitt kontrakt till upphörande med juni månads utgång men förklarade sig

"på samma gång villig att efter nästkommande juli månads ingång fortfarande förestå poststationen här mot ett arvode av 180 kronor per år, vilket jag, ödmjukligen hoppas blir mig beviljat".

Nu skrev postmästare Lagerström till postinspektionen i Malmö att "i närheten av Kalvsviks kyrka ingen lämplig person finnes - utom skolläraren Carl Herrlin - som kan förestå poststationen". Postinspektionen tillstyrkte bifall då poststationen "ej lämpligen bör förflyttas från kyrkobyn och ännu mindre kan indragas, enär densamma betjänar ett jämförelsevis stort område". Herrlin fick det begärda arvodet och det steg den 1 april 1905 till 240 kronor och den 1 juli 1915 till 300 kronor. Samma belopp tillkom Karin Herrlin, när hon efterträdde sin far den 1 oktober 1916. Herrlin gick då på sitt 80:e levnadsår. När han slutade sin lärartjänst hade poststationen flyttats från kyrkskolan till Häringsborg, där han hade köpt en fastighet.

Postmästare Karl Palmkvist avtackar Bertil Planvik före utgången på dennes sista lantbrevbäringstur.

Med efter hand stigande arvode var Karin Herrlin kvar som poststationsföreståndare till den 1 november 1924. Hon gifte sig då, 36 år gammal, och brodern Anders, som var urmakare, flyttade till Häringsborg och tog över befattningen. När han avled den 25 maj 1939 gick byggmästare Bertil Planvik in som vikarie och övertog befattningen som ordinarie innehavare från den 1 juli. Poststationen flyttades då till Planviks fastighet Björkhaga och blev kvar där till indragningen den 30 maj 1970. Lantbrevbäring från Växjö blev ersättningen och Bertil Planvik blev själv lantbrevbärare. Jag fick min befattning som trafikchef vid postkontoret i Växjö ett år senare och hade glädjen att få samarbeta med Planvik. Han visade sig vara

en försynt och trivsamt människa. Han har i Kalvsviks hembygdsförenings årsskrift nr 12 (1981) på ett utmärkt sätt berättat minnen från sina år som poststationsföreståndare. Det är en sju sidor lång skildring som jag rekommenderar att läsas av dem som vill ta del av en poststationsföreståndares självupplevda iakttagelser under en till synes händelserik tidsperiod. I anslutning till Planviks avgång som lantbrevbärare år 1975 förbereddes en omorganisation av de åtta lantbrevbäringslinjer som då gick ut från huvudpostkontoret i Växjö. Det var ett av de större ärenden som jag hade ansvar för. Omorganisationsförslaget arbetades ut av min kollega Ewa Gustafsson, numera marknadschef för giro- och kassaärenden vid regionförvaltningen. Förslaget vann gehör även av de fackliga representanterna. Resultatet blev bland annat att antalet lantbrevbäringslinjer från huvudpostkontoret reducerades till sju. Alla utom den nordligaste sträcker sig huvudsakligast inom Kinnevalds härad.

Embryot till Planviks lantbrevbäringslinje kom till år 1912. Enligt poststyrelsens beslut den 5 januari 1912 skulle nämligen lantbrevbärning

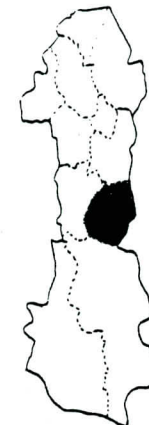
"från nästa februari månads början underhållas å en omkring 6,5 km lång linje Kalvsviks poststation - Kråketorp - Tällebros - Torstalycke - Frännafälle - Hagsgårde - Hårestorps skolhus - Kalvshaga".

Lägenhetsinnehavaren Frans August Andersson från Kristinelund under Hårestorp Norregård blev ortens förste lantbrevbärare. Han gick turen två gånger i veckan mot en ersättning av 75 öre per tur. År 1921 finner vi hemmansägaresonen Ernst Edvin Nilsson från Kalvshaga Björsagård som kontraktets innehavare, nu med lantbrevbärning tre gånger i veckan och tre kronor i turerersättning. Två år senare övertogs kontraktet av Karl Emil Nilsson med samma adress. Då sänktes turerersättningen till kr 2:85, men från den 1 januari 1925 fick Karl Emil "reglerad ersättning", för med 1925 års ingång blev det slut på betingsystemet, åtminstone för de gående lantbrevbärarna. Det skulle dock dröja länge innan det blev någon rimlig inbördes rättvisa.

Jät

Poststation 1874-01-01--1948-12-31

Skolläraren Magnus Justus Trolle blev poststationsföreståndare i Jät, när poststationen inrättades där den 1 januari 1874 i samband med att kronobrevbärningen upphörde i Kronobergs län. Hans arvode blev 25 kronor om året, ett belopp som han den 2 maj skriftligen begärde att få höjt till 60 kronor. Under första kvartalet hade Trolle sålt frimärken för kr 24:49 och postmästare Lagerström i Växjö fann sig föranlåten tillstyrka bifall. Poststyrelsen beslöt om höjningen, men redan den 14 oktober 1874 begärde Trolle att få bli entledigad vid årets slut. Två veckor senare erbjöd han sig dock att vara kvar som föreståndare om årsarvodet höjdes till 100 kronor. Vid över-sändandet av ärendet till poststyrelsen skrev postmästare Lagerström bl a följande:

"Då jag vet att Kungl.Maj:ts Befallningshavande härstädes icke vill medgiva några poststationers indragning, även om sådana icke äro belägna mera än 1 mil från annan poststation och dessa mycket väl kunde ersättas genom posten åtföljande lösväskor, och sedan upplyst blivit att ingen lämplig person finnes i Jät, som vill under 100 kronor för år åtaga sig stationsföreståndarebefattningen, så ehuru göromålen äro högst obetydliga vid Jäts poststation och därstädes icke försålts frimärken till högre belopp än för 71 kronor 79 öre under innevarande års trenne förflutna kvartal, vågar jag vördsammast tillstyrka att arvodet för Trolle må höjas till 100 kronor för år".

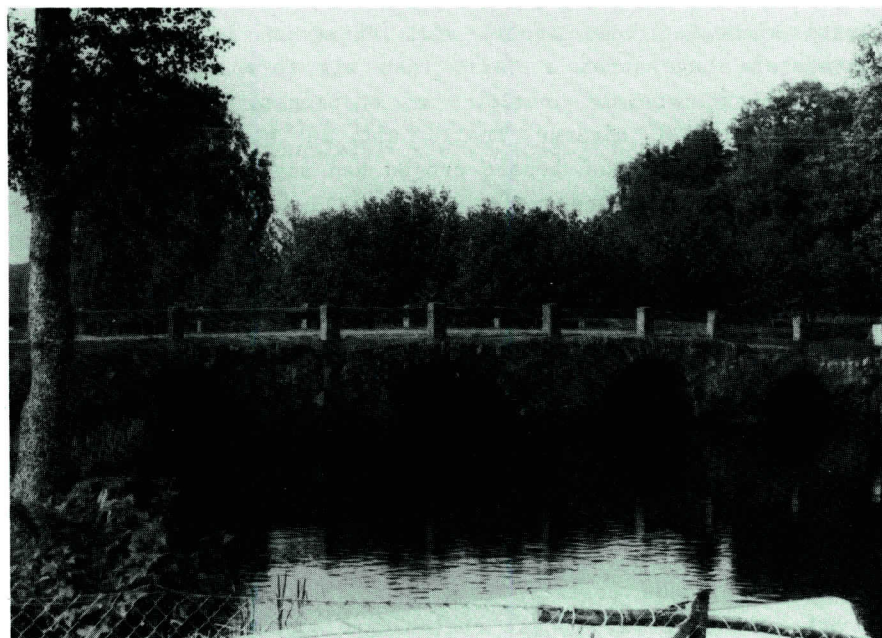
Därom beslutade poststyrelsen sedan. Lagerströms uppfattning om att göromålen var "högst obetydliga" kan möjligen bestyrkas enligt principen "hälsan tiger still". Det finns nämligen inga dokument i arkiven som belyser förhållandena under den närmast följande tioårsperioden. Den 6 november 1886 sade Trolle dock

upp sig på nytt, nu med krav på 150 kronor i årslön. Denna gång formulerade sig Lagerström annorlunda i sitt brev till poststyrelsen än han gjort tolv år tidigare:

Då i Jät icke finnes annan person, som kan antagas till poststationsföreståndare, och då hittillsvarande arvodelt är för lågt, sedan postgången å linjen Växjö-Jät-Ryd med instundande december månads ingång skall utsträckas från en till två turer i veckan fram och åter, har jag all anledning tillstyrka, att nytt poststationsföreståndarekontrakt med utfäst årligt arvode av 150 kronor måtte upprättas med Trolle".

Från den 1 mars 1887 räknat gick löneförhöjningen igenom.

Postföringen mellan Växjö och Ryd som vid igångsättandet i januari 1874 skulle fullgöras två gånger i veckan, reducerades till en veckotur men från december 1886 ökade frekvensen igen till den ursprungligen fastställda. Postmängden motiverade ytterligare turer och 1892 träffades avtal om tre sådana i veckan. På sträckan mellan Jät och Växjö i båda riktningar fick då inspektoren J Wieslander i Vederslöv ett kontrakt som

Den gamla landsvägsbron vid Jät, där många postförare passerat, har blivit bevarad åt eftervärlden. Foto: Erik Lindgren.

tillförsäkrade honom kr 4:50 per tur fram och åter. Detta höjdes efter hans framställning till sex kronor per tur från 1895 års början. Med tillkomsten av järnvägen Växjö-Tingsryd ändrades postföringen så att den utgick från Uråsa. Efter att poststationen i Snappahem öppnats gick posten från Jät dit i stället för att gå till Uråsa med början i augusti 1898. Johan Nilsson i Jäts Knutsagård körde turen med häst och vagn fyra gånger i veckan för kr 1:70 per tur.

Poststationsföreståndare Trolle avled den 25 april 1898. Hans arvode hade då hunnit stiga till 240 kronor om året, ett belopp som också tillerkändes hans änka Christina Trolle, när hon tillträdde befattningen formellt från den 1 juli 1898. Under tiden dessförinnan var hon tillförordnad med motsvarande ersättning. När handlanden Johan August Gustafsson Edin övertog befattningen den 1 juli 1919, hade ett dyrtidstillägg på 50% tillagts, vilket höjdes till 75% år 1920. Edin blev kvar som föreståndare till poststationens indragning med 1948 års utgång. Han var då 72 år gammal. Större delen av invånarna i Jäts församling betjänas sedan dess med lantbrevbäring från Väckelsång.

Julotta i Jäts kyrka 1982.

Urshult

Poststation 1874-01-01--1948-02-29
Postexpedition 1948-03-01--1977-06-30
Lokalpostkontor 1977-07-01--

Vid den poststation som inrättades i Urshult från den 1 januari 1874 när Postverket övertog kronobrevbäringen antogs handlanden F Landström till föreståndare mot 100 riksdaler i årsarvode. Beteckningen riksdaler levde kvar i handlingarna under någon tid även efter årsskiftet 1873/1874 trots att man givit officiellt avkall på den genom 1873 års myntreform. Den nya poststationen förlades till fastigheten Linneholt i Dunshult.

Den 28 juli 1874 skrev Landström ett brev till postmästaren i Växjö med följande lydelse:

"Då det arvode av etthundra riksdaler jag såsom föreståndare vid poststationen härstädes för innevarande år skall erhålla, är allt för ringa för det besvär, som med expedieringen av härvarande betydliga post är förenat, får jag ödmjukligen anhålla att efter utgången av innevarande år få ersättningen för postförvaltningen förhöjd till etthundrafemtio riksdaler för år räknat".

Postmästare Janne Lagerström skickade brevet vidare till poststyrelsen och intygade att Urshults poststation var en bland de största som lydde under postkontoret i Växjö. Han tillstyrkte bifall och framställningen gick igenom vid poststyrelsens behandling.

Poststationen flyttades 1882 till Fridhem alldeles intill dess ursprungliga plats och Anna Henrietta Rathke blev dess nya föreståndare. Arvodet var nu 300 kronor per år. Fröken Rathke efterträddes 1886 av folkskolläraren Sven Wiberg med poststationen bibehållen i Fridhem.

Det var inte utan konkurrens som Wiberg kom till rodret. Zackareus Kindberg, som bodde i Urshults prästgård, hade i förväg

fått veta att fröken Rathke ämnade gifta sig och som därigenom omyndig inte skulle ha rätt att förestå poststationen. Han anmälde sig som sökande i ett brev den 3 mars 1886, hela sju veckor innan fröken Rathke begärde sitt entledigande. Han var då medveten om att Sven Wiberg aspirerade på befattningen och såg denne som "utomsocknes", inflyttad från Skåne. Wiberg var dock väl kvalificerad genom att han under åtta år varit poststationsföreståndare i Fjälkestad.

Ett utdrag ur Zackareus Kindbergs brev kan ha visst intresse som exempel på hur man kunde gå till väga för att söka ge tyngd åt en ansökan:

"Enär dylika mindre befattningar i Postverkets tjänst, såvitt jag känner, icke ledigförklaras, när vidare den personliga bekantskapen med postmästaren under sådana förhållanden oftast bliver bestämmande och jag icke haft tillfälle att vinna hedren utav en sådan bekantskap, så har jag såsom aspirant på sysslan, om den genom fröken Rathkes frivilliga avgång bliver ledig, snart sagt ingen annan utväg, då jag önskar att komma ifråga. För dem som eftersträva en liten syssla och möjligen för densamma kan genom föregående strävanden vara något förberedd är det hårt att se, att antingen personer, som komma från andra församlingar och till den grad äro oövade, att de till en början måste fråga sig för i alla riktningar, eller att personer, vilka innehava andra sysslor, som till hela sin natur äro så beskaffade, att dessa personer vid postsysslans skötande måste anlita oansvariga personers självständiga biträde, anses böra föredragas, under det att den som länge varit på orten känner folket och biträtt vid expedition, ej ens har någon utsikt att kunna såsom kandidat på allvar ifrågakomma."

Postmästare Janne Lagerström gav i sitt svar till poststyrelsen sådana uppgifter att Sven Wiberg ensam kom i fråga, när fröken Rathke senare sade upp sig. Wiberg tog aktivt del i förändringarna genom samhällets sjudande utveckling och föreslog förbättringar av skilda orsaker. Han reagerade t ex mot poststyrelsens beslut i april 1892 om en ny tidtabell för postgången, vilken skulle medföra att posten skulle komma från Ryd till Urshult varje söndag, onsdag och fredag kl 12.30. Han anförde att den tidpunkten

"i afseende på söndagen anses högst olämplig, emedan posten den dagen kommer att inträffa här just under pågående allmän Gudstjänst och poststationsföreståndaren härstädes därigenom kommer att bliva alldeles hindrad från att någonsin bevista Gudstjänsten i kyrkan, en anordning som synes vara bra hård i en tid, då så väl post- som järnvägsstyrelsen och andra offentliga inrättningar söka bereda sina tjänstemän tillfälle att så ofta som möjligt bevista den allmänna Gudstjänsten".

Han slutade sitt brev med en ödmjuk hemställan att söndags-
turen finge bytas ut antingen mot en måndags- eller lördagstur
och fick bl a kronolänsmannens intyg på att det vore fördelakti-
gare för denne om postturen gick på lördagen i stället för på
söndagen. Åtskilliga korrespondenter instämde.

Men postmästare Lagerström var inte alls med på noterna och
framhöll i sitt yttrande till poststyrelsen "att postens
färdande på söndagar ej gärna kan anses skada det kyrkliga livs-
intresset bland allmänheten i Urshult". Han tillade att

"gudstjänsten i Urshults kyrka börjar kl 10 på söndagar och så-
ledes slutar före kl 12.30, då såsom regel i lantkyrkor gäller
att gudstjänsten varar omkring 2 timmar".

Poststyrelsen försåg ärendet vid föredragningen den 2 septem-
ber 1892 med påteckningen "Påkallar ej f n vidare åtgärd".

Två år senare möter vi Sven Wiberg i en framställning
om högre lön. Han ville att den skulle betraktas som en uppsägning
om han inte kunde få 400 kronor om året i arvode. Detta tog post-
styrelsen fasta på och remitterade ärendet till postinspektören
i Malmö "för vederbörlig förberedande handläggning". Wiberg
tycktes inte vilja ändra sig - kanske av prestigeskäl - men hans
dotter Hilda erbjöd sig att sköta poststationen mot oförändrat
arvode och på henne överskrevs kontraktet för tillämpning från
den 1 januari 1895. Enligt den statistik som bifogades ärendet
hade under 1893 474 assurerade och 678 rekommenderade försändel-
ser avgått från poststationen och det fanns 334 tidningsabonnen-
ter. Frimärken hade under året sålts för kr 1 685:89 och
lösen för otillräckligt frankerade ankomna brev betalats
med kr 89:64.

Efter litet mer än två år visade Hilda Wiberg missnöje med
lönen. Hon skrev den 27 mars 1897 till poststyrelsen, att lönen
inte stod "i rimligt förhållande till arbetet, helst icke så få
avbränningar måste beräknas för lokalhyra, ved och ljus m m".
Hon fann sig föranlåten att säga upp kontraktet, om poststyrelsen
inte höjde arvodet till 400 kronor om året. Hon begärde alltså
samma lön som hennes far förgäves hade sökt att få två år tidi-
gare.

Efter remissbehandling uppgav postinspektören i Malmö att
"försök att anskaffa annan till poststationsföreståndare lämplig
person, som vore villig att mot lägre ersättning än den utav frö-
ken Wiberg fordrade, 400 kronor om året, övertaga poststatio-
nens i Urshult skötande icke kröntes med framgång".

Hilda fick sin begärda lönehöjning. Poststationen överfördes
inte lång tid därefter, den 1 mars 1898, från Växjö till
Karlshamns postala förvaltningsområde.

Med tillkomsten av järnvägen mellan Kvarnamåla och Norraryd
år 1900 miste Hilda Wiberg sitt arbete som poststationsförestån-
dare och poststationen flyttades till järnvägsstationen.
Detta skedde dock inte utan protester från dem som anlidade pos-
ten. Handlanden Carl Johansson i Dunshult skrev den 1 september
1900 bl a följande till poststyrelsen:

"Enär järnvägsstationen i Urshult blivit förlagd å
en plats avsidet från nästan alla vägar 1,3 kilometer från nuva-
rande poststation och ungefär lika långt från kyrkan blir det för
det stora flertalet av den korresponderande allmänheten inom kom-
munen i högsta grad olämpligt om posten blir förflyttad till
järnvägsstationen, varför undertecknad å egna och många andras
vägnar vördsammast vägar anhålla att poststationen i Urshult
fortfarande måtte förbliva antingen å dess nuvarande eller annan
lämplig plats i närheten av kyrkan och skolan, där de flesta
vägar stöta tillsammans och tillfölje därav lämpligast för de
flesta av kommunens medlemmar, i synnerhet som post i allmänhet
inlämnas och avhämtas av kyrkobesökande samt skol- och nattvards-
barn, vilka erhålla tillträde till poststationen nästan vilken
tid på dagen som helst."

Kronofogden Aug Sjögren framhöll i sitt remissyttrande att
Johanssons förslag endast avsåg hans egen fördel. Det nya
läget för poststationen skulle inte innebära någon nackdel, bland
annat därför att järnvägsstationen var

"belägen inom ett bösshalls avstånd från vägskalet vid Möllekulla
gästgivaregård, där allmänna vägar från Tingsryds och Ryds järn-
vägsstationer samt från Växjö stad sammanstöta."

Posthuset i Urshult
före sekelskiftet.
Skolläraren Sven
Wiberg med döttrar.
Foto: Algot Svens-
son, Dunshult, Urs-
hult.

Poststyrelsen vidhöll sitt beslut att flytta poststationen och låta den förenas med järnvägsstationen, där stinsen Axel Skoglund blev föreståndare. Han hade varit stins i Grimslöv under 1897-1898. Hans årsarvode blev 360 kronor, men han begärde redan i februari 1901 att få det höjt retroaktivt från årets början till 480 kronor. I motiveringen anförde han bland annat

"att posten här, ehuru ny poststation tillkommit i Rösmåla, för närvarande är större än förut, i ständig ökning, och numera utväxlas fyra gånger dagligen, varigenom betydligt mera arbete måste nedläggas vid dess handhavande såväl vad rör själva expedieringen som ock utdelandet av densamma till allmänheten, samt att den från och med februari månads början i år nytillkomna sidoposten (lantbrevbäringen Urshult-Ugglekull-Karatorp) än ytterligare höjer det redan myckna arbetet med postgöromålen härstädes".

Postinspektionen i Malmö prutade och poststyrelsen fastställde 420 kronor i årsersättning från den 1 februari 1901. Den återopade lantbrevbäringslinjen var den första inom socknen i Postverkets egen regi, men handlanden C G Juhlin på Vämboö hade sedan 1886 haft brevbäring genom privat initiativ och naturligtvis hade de mellanliggande ställena också fått sin post utburen på det sättet.

Järnvägsstationen i Urshult.

Stinsen och poststationsföreståndaren Axel Skoglund fick sin avlöning efter en ny framställning höjd till 480 kronor om året från den 1 april 1902 och till 600 kronor från den 1 januari 1910. Då tillkom dessutom 480 kronor i fast biträdesanslag. Med efter hand ökande ersättning blev han kvar till pensioneringen och efterträddes den 1 november 1928 av Carl Willner, som dessförinnan varit poststationsföreståndare i Rösmåla, sedan järnvägen togs i bruk för allmän trafik den 22 oktober 1900.

Efter fyra år blev det byte igen, för Willner pensionerades den 1 juni 1932 och efter en tids vakans tillsattes Erik Skoglund från den 1 januari 1933. Hans efterträdare blev Gunnar Linnell den 1 maj 1940. Denne fick uppleva postens skilsmässa från järnvägen, för den 1 mars 1948 stathöjdes poststationen till en postexpedition och fick egna lokaler i en nybyggd fastighet med Leo Näsström som stationsmästare. Denna underliga titel hade sedan 1920 tillagts föreståndarna för postexpeditioner, ett nytillkommet mellanting mellan postkontor och poststationer. Låt oss inte fördjupa oss i den postala terminologin. Den är varken logisk eller lättförståelig. Senare års förändringar gör det ännu svårare att förstå sammanhangen. Efter ett mellanspel med nuvarande lantbrevbäraren Bertil Cajnerud som chef med den tidens titel stationsmästare förestås nu lokalpostkontoret i Urshult av postmästare Karin Kroneng.

Några av 1984 års tjänstemän vid postkontoret i Urshult. Från vänster lantbrevbärarna Rune Lindkvist och Rolf Adamsson, postmästare Karin Kroneng, postkassör Ann-Marie Karlsson, lantbrevbärare Ingegerd Karlsson och brevbärare Janet Kranstedt.

Lantbrevbäringen från Urshult

Förre riksdagsmannen A F Petersson i Ugglekull gjorde i januari 1901 på kommunalstämmans uppdrag en framställning om lantbrevbäring tre gånger i veckan från Urshults poststation över Stengårdsslätt, Buskahults by, Bergaryd, Gröntebo, Hätkeboda, Frösjöhult och åter till poststationen. Postinspektionen ansåg framställningen motiverad och tecknade ett förslagskontrakt med hemmansägaren Olof Svensson Rask från Buskahult Rolofsgård, enligt vilket denne åtog sig att fullgöra lantbrevbäring med tre veckoturer på en 33 kilometer lång ringlinje för två kronor per tur. I kontraktet ingick villkoret att ersättningen inte skulle höjas före utgången av juni 1905. Poststyrelsen godkände uppörelsen och lantbrevbäringen inrättades från den 1 juli 1902. Ersättningen, motsvarande 60 öre milen, var något lägre än den då utgående genomsnittliga ersättningen för lantbrevbäring inom södra postdistriktet.

Bland Olof Svensson Rasks efterträdare kan nämnas Sven August Emanuelsson från Dunshult Lillegård (1913-1916) mot kr 3:25 per tur från 1917 och mot "reglerad ersättning" från 1925. I hans kontrakt togs från 1925 den bestämmelsen in att han skulle "vara skyldig att utan särskild ersättning medföra all till befordran å linjen förekommande post, oavsett densammes tyngd".

Intresset för lantbrevbäring spred sig. Den 30 april 1902 begärde många av dem som bodde på Sirkön, i Wevik, Agnäs, Myrkullen och Vrankunge att få lantbrevbäring från Torne poststation i V. Torsås' socken till Hunshult på Sirkön. Detta vann poststyrelsens bifall och rusthållaren Magnus Karlsson från Hunshult förband sig att "åtminstone intill utgången av september månad 1905 genom lämplig person utgöra den ifrågasatta lantbrevbäringen mot en ersättning av en krona turen". Därmed kan man säga att en bro slogs från Allbo härad. Gränsen var i realiteten inte så märkbar, särskilt som Skatelövs socken var delad på de båda grannhäraderna. Lantbrevbäraren behövde inte använda någon båt över Skatelövsfjorden eftersom en bro hade uppförts över sundet vid Torne år 1884 på initiativ av Gunnar Olof Hyltén-Cavallius. I kapitlet om lantbrevbäring i Kinnevald finns fler uppgifter som berör Kinnevaldsdelen av Skatelövs socken.

Magnus Karlsson hade förhållandevis lägre ersättning än kollegan Olof Svensson Rask, nämligen bara 42 öre per mil. Han tröttnade på uppgiften och sade upp sig i juni 1905. Då tecknades ett nytt kontrakt med torparen Gustaf Mattison från Mjölknabben. Från den 1 oktober 1905 gick han samma brevbäringstur för kr 1:25 per tur, motsvarande 52 öre milen. Karlsson hade under år 1904 sålt frimärken för kr 179:35 på sina vandringar, d v s för större belopp än han hade fått i lön. Albert Nilsson på Sirkön blev lantbrevbärare efter honom.

Kontraktshandlingarna visar att hemmansägaren Karl August Svensson från Tvetaryd Södregård i Västra Torsås församling var lantbrevbärare på linjen Torne - Hunshult från den 1 april 1912. Lantbrevbäringen fullgjordes då två gånger i veckan mot två kr i ersättning för varje tur. I verkligheten var det Karl Augusts son Karl Gunnar Karlsson som fullgjorde lantbrevbäringen. Född år 1897 kunde han inte formellt stå för kontraktet, som tecknades när han var 15 år gammal. Från augusti 1915 ökades turantalet från två till tre i veckan.

Vid cykeln lantbrevbärare Johan Henrik Adamsson. Infällda bilden visar dennes son Helmer, länets siste motorcykelåkande lantbrevbärare. Foto: Axel Gustafsson resp Erik Lindgren.

Därmed hade Gunnar Karlsson en regelbunden inkomst på sex kronor i veckan. Det var inte så illa för en 18-åring på den tiden. Närmare 70 år senare har jag haft glädjen att få träffa Gunnar. Han hade turen att aldrig bli sjuk under de fem år han var i statens tjänst. Vid starten från Torne var hans väska bra tung, men en god del av dess innehåll lämnades ut redan i Vrankunge, den första byn efter att han passerat bron över Skatelövsfjorden. Där vände han söderut och hade närmare en halv mil att gå i skogen utan att det fanns en enda stuga. Men allt gick väl och några stråtrövare fanns inte i trakten. I fickan brukade han ha med en smörgås och det hände ibland att han blev bjuden på kaffe. Någon gång köpte han bullar i Ströbergs affär - de kostade två öre per styck. Värdeförmedlingen på den tiden inskränkte sig till rekommenderade brev och de förekom inte var dag. Ett och annat postorderpaket fick han förmedla från Ahlén & Holm i Insjön och John Fröberg i Finspång. Många i trakten hade utvandrat till Amerika. Det var glädje i gårdarna, när det kom brev därifrån. Folket i trakten var arbetsamt och vänligt. Gunnar kände det tacknämligt, särskilt på vintern, när det råkade komma en bonde med häst och släde som körde i samma riktning som han själv vandrade. Då kunde han spara litet på krafterna - och skosulorna.

Den tidens postlådor var alla hemmagjorda och av de mest varierande slag. Ibland var de uppsatta synliga utmed Gunnars färdväg och ibland hade de dolts bakom ett träd eller på annat sätt. Ägarerna var nämligen rädda för att de skulle plundras innan de själva hann komma dit och hämta posten, om de var alltför iögonenfallande. Gunnars förman var stinsen i Torne, Per Hylén, en sympatisk person, vänlig och humoristisk. Arbetsdagen var lång. Sedan Gunnar sorterat posten i gångordning gav han sig iväg från Torne vid niotiden på morgonen och återvände först vid femtiden på eftermiddagen. Den värsta tiden upplevde han under första året. Det regnade nämligen mycket på hösten 1912 och vägarna var översvämmade på flera ställen. Mellan Torne och Vrankunge fick han ibland gå i alnsdjupt vatten, liksom vid Sunnabron. Men han hade en stark fysik och en god hälsa.

Efter fem år som lantbrevbärare måste Gunnar mönstra. Han excercerade på Gotland och lantbrevbäringslinjen övertogs under en kort tid av en målare vid namn Borg. Denne efterträddes av Nils Johan Johansson i Vrankunge och efter honom tog sonen Gunnar Johansson vid.

Medan Nils Johan ännu ansvarade för lantbrevbäringen hjälpte Gunnar fadern när vägarna var svåra. Det hände att han lånade en häst av en lantbrukare och red med posten.

Innan Postverket införde lantbrevbäring i området fanns det privat arrangerad postutdelning. Rune Johansson i Vrankunge har åt mig förmedlat den muntliga traditionen om Elin Vedin, som bodde i Vrankunge Mellangård. Hon var den förste brevbäraren från Torne till Vrankunge och Sunnanvik.

Minst en gång om dagen var Elin i Torne för att hämta post till Gunnar Olof Hyllén-Cavallius på Sunnanvik. Hon gick över ängarna och rodde över sundet. Hennes ersättning uppges ha varit ca 20 öre per tur. Ibland hade hon med sig brev till Vrankunge by. Adressaterna fick betala henne två öre för varje brev som hon delade ut.

När lantbrevbäringen väl hade startat i Postverkets regi besökte lantbrevbäraren affären i Vrankunge innan han styrde kosan söderut. Byborna i norra delen av Vrankunge fick hämta sin post i affären. Där hängde en läderväska som var avsedd för den avgående posten.

Sunnanviks gård föredrog att ha en egen postväska, vilken var i bruk ända till slutet av 1940-talet.

Gunnar Karlsson, som bidragit med minnesbilder på vidstående sida från sin tid som lantbrevbärare, får bostadsbesök av lantbrevbärare Ture Petersson, Grimslöv.

Lantbrevbäringslinjen Torne - Hunshult hade en ovanlig sträckning. Den berörde fyra socknar, Västra Torsås, Skatelöv, Urshult och Kalvsvik. Man kan säga att influensen från järnvägen var stor sedan bron över Skatelövsfjorden blev byggd. Invånarna på östra sidan förstod att ta väl vara på de kommunikationstekniska fördelar som järnvägen gav. Senare tiders förändringar genom bilismens utveckling och senare järnvägens nedläggning har helt förändrat bilden. Den södra delen av den ursprungliga linjen betjänas sålunda nu från Urshult och hela den övriga delen från läns huvudstaden. Även i nutid har bron över Skatelövsfjorden i viss mån påverkat postdistributionens organisation. Sålunda blev Torne samhälle inlemmat i lantbrevbäringslinjen från Växjö när den förändrade post och järnvägsstationen i Torne drogs in.

I olika sammanhang har jag sökt låta framskymta de hårda villkor som ofta var förknippade med lantbrevbäringskontrakten. Här skall beröras ett fall där Postverket inte rimligtvis kunde ta sista unset från en lantbrevbärare. Sedan år 1901 hade Magnus Johan Carlsson från Berg varit lantbrevbärare på den korta linjen mellan Urshult och Karatorp. År 1905 åtog han sig att fullgöra lantbrevbärning på den förlängda linjen Urshult-Sundslätt. När han blev sjuk i november 1908, kunde han på grund av medellöshet inte leja någon att i sitt ställe utföra arbetet och poststyrelsen måste acceptera att betala högre ersättning till den lantbrevbärare som anställdes, när kontraktet med Carlsson hävdes. Tf postmästare Knut Högberg i Växjö skrev den 24 februari 1909 till Carlsson, att poststyrelsen

"med avseende å förekomna omständigheter funnit skäligt härigenom förklara, att det den 2 juni 1905 avslutade kontraktet skall anses hava trätt ur tillämpning med den 6 november 1908".

Utan detta medgivande skulle Carlsson varit formellt ansvarig för att bekosta en vikarie under den kontraktsenliga uppsägningstiden

Ny lantbrevbärare på linjen från Urshult över Karatorp till Sundslätt blev förre soldaten Johan Olofsson Nord från Västerbortorp Storegård. Hans ersättning blev nu kr 1:25 per tur, vilket motsvarade 57 öre milen och var 39 kronor mera per år än vad Carlsson hade fått. Nord blev kvar vid sitt åtagande med samma ersättning fram till 1915. Hans uppsägning då torde ha betingats av en önskan om bättre lön för mödan. Något innehavareskifte spårar jag dock först 1917, sedan linjen förklarats till ansökan ledig genom uppläsning från predikstolen i Urshults kyrka den 22

och 29 juli samt den 26 augusti. Jordbruksarbetaren Emil Jönsson från Kärrsgårde fick det nya kontraktet från den 1 oktober 1917 mot två kronor i turersättning. Han blev kvar så länge att han fick uppleva ersättning "enligt reglerade grunder" från den 1 januari 1925. År 1929 efterträddes han av förre korpralen Sven Leonard Lundell.

I maj 1917 inrättades lantbrevbäringslinjen Urshult - Tåget. På den 11 kilometer långa linjen över Dunshult, Dunsmåla, Hackekvarn, Ekefors, Älmehult, Jätsbygd, Tryteke, Utnäs och Tärnabygd anställdes lägenhetsinnehavaren Ernst Petri Karlsson från Utnäs. Han vann anbudsgivningen efter kyrkokungörelser i januari 1917 och gick turen tre gånger i veckan för kr 1:40 per tur. Den 1 mars 1920 övertogs linjen av Johan Henrik Adamsson från Utnäs.

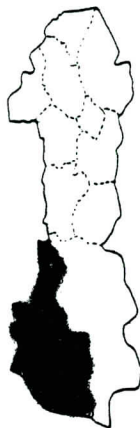
Johan Henrik var en av de lantbrevbärare som i samband med sparsamhetskampanjen under tiden närmast efter första världskriget fick gå med på sänkt ersättning för att inte mista sin befattning. Från den 1 januari 1923 blev turersättningen kr 4:15 och från den 1 november 1923 kr 3:90. Situationen förbättrades genom att "reglerade grunder" började tillämpas 1925. Dessa medgav bl a att gående lantbrevbärare efter minst fem års tjänstgöring kunde få förhöjning av grundbeloppet. Johan Henriks ersättning blev kr 7:70 per tur från den 1 januari 1931. Han efterträddes av sonen Helmer Adamsson. Denne blev länets siste motorcyklande lantbrevbärare. Yrket har gått i arv. Sonen Rolf är nu en av Urshults lantbrevbärare.

Även Johan Alfred Andersson på linjen Urshult - Gröntebeda blev offer för depressionen. Den 20 och 27 november 1921 utlystes från predikstolen i Urshults kyrka hans linje ledig till ansökan. I konkurrensen fann han sig tvungen att gå med på nedsättning av lönen från kr 8:25 till kr 7:- per tur, vilket började tillämpas den 1 april 1922. Motsvarande olägenhet drabbade också Emil Jönsson på linjen Urshult - Sundslätt, som från den 1 januari 1923 fick nöja sig med "en till kr 5:45 per tur nedsatt lega".

Intresset för att bli lantbrevbärare var stort även när depressionen lättade. Postmästare Uno Tilly i Växjö fick t ex sedan korpralen Sven Leonard Lundell i mars 1934 slutat som lantbrevbärare på linjen Urshult-Sundslätt-Torsatorp inte mindre än 20 ansökningar till den ledigförklarade linjen.

Ryd

Poststation 1874-01-01--1923-06-30
Postexpedition 1923-07-01--1977-06-30
Lokalpostkontor 1977-07-01--

Ryd blev den sydliga ändpunkten för den nya postföringslinje med häst och vagn som inrättades från Växjö i januari 1874 i samband med att kronobrevbäringen upphörde i Kronobergs län. Till föreståndare för den samtidigt öppnade poststationen i Ryd utsågs handlanden G R Rosengren, som fick 100 kronor i årsarvode. Han fick dock aldrig uppleva en hel årslön, eftersom poststationen flyttades till järnvägsstationen den 1 juli 1874, sedan den nya järnvägen mellan Vislanda och Karlshamn tagits i bruk för allmän trafik. Nu blev stinsen Jonas Ericsson ansvarig för postens skötsel och fick för detta arbete 360 kronor om året. En höjning till 420 kronor beviljades honom 1886

"med särskilt fäst at avseende därå, att ifrågavarande poststationsföreståndare har att en gång i veckan expediera och mottaga kärrposten å linjen Ryd-Urshult samt en gång i veckan å linjen Ryd-Växjö".

Han fick dessutom år 1890 ett tillägg på fem kronor i månaden för utväxling av sådan post som befordrades i ett fack med vissa tåg, ett belopp som från den 1 oktober 1894 höjdes till tio kronor. Postmästare B M Holm i Karlshamn, under vilken poststationen då lydde, bevakade noga att beslut fattades om att detta tilläggsanslag skulle upphöra i och med att en postiljonskupé insattes i de berörda tågen och Ericsson inte längre behövde ta ut fackposten. Anslaget drogs in den 30 juni 1895. En generell förhöjning av årsarvodet till 480 kronor skulle ha kunnat medges Ericsson vid den under samma år företagna regleringen av ersättningen till poststationsföreståndare som också var järnvägsföreståndare, eftersom frimärksförsäljningen var så stor i Ryd att den motiverade detta. Men Ericsson

ville inte åta sig postsparbanksgöromål och därför bestämde poststyrelsen att årsersättningen fortfarande skulle vara 420 kronor.

Ericssons efterträdare den 1 oktober 1897 Gustaf Fingal Lindblad hade ingenting mot postsparbanksgöromål och tillerkändes 540 kronor om året från den 1 augusti 1898 jämte ett anslag på 20 kronor i månaden under juni, juli och augusti för att avlöna ett biträde. Redan här spårar vi den utveckling som Ryd skulle få såsom brunnsort. Postmästaren i Karlshamn Johan Gottmar Dahl påtalade i sin rapport från en inspektion av poststationen i Ryd år 1902 den ökade rörelsen vid poststationen och föreslog att man skulle anordna lantbrevbäring till Ryds sanatorium. Mera om detta berättas i avsnittet om poststationen Ryds Brunn.

Det hann bara bli två stinsar som fick ansvara för postgöromål i Ryd och det under en så lång tidsperiod som 44 år. Den 1 november 1918 skildes nämligen post och järnväg åt. Posttrafiken var för omfattande för att kunna kombineras med järnvägs-göromål. Elin Andersson blev den nya poststationsföreståndaren och hon fick en årslön på hela 2 500 kronor vid tillträdet, höjd till 3 300 kronor i september 1919. Men i detta belopp ingick hennes kostnader för lokal, uppvärmning, belysning och möbler. Så länge behövde hon inte stå för detta, eftersom poststationen stathöjdes till en postexpedition redan den 1 juli 1923.

År 1983 utsåg Bergunda Frimärksförening för ungdom Ryd till bäst stämplande postkontor inom Växjö postområde. Postmästare Evy Quick tog emot en minnesgåva av föreningens ordförande Peter Johannesson.

Därmed fick hon den postala titeln stationsmästare, vilket innebar övergång från avtalsanställning till tjänstemannaanställning med bättre förmåner. Postverket hyrde nu lokal för postexpeditionen. Elin blev Ryd trogen ända till sin pensionering och hann uppleva att få medalj för nit och redlighet i rikets tjänst. År 1950 efterträddes hon av Maria Jung. Som hjälp fick den nya postchefen efter någon tid expeditionskassören Evy Quick, som blev föreståndare för postexpeditionen år 1967. Med Postverkets ändrade terminologi är hon nu postmästare för lokalpostkontoret "i delegeringsgrupp 2".

Från Ryd inrättades den 1 februari 1902 en lantbrevbäringslinje över Gessemåla och Björkelund till Kompersmåla med hemmansägaren J V Petersson som kontraktsanställd. Han fick 95 öre per tur tre gånger i veckan och hade rätt att använda häst och åkdon för att kunna forsla resande och varor. Han var inte nöjd med sin ersättning och sade upp kontraktet till upphörande

med 1904 års utgång. Linjen övertogs då av Sven Nilsson i Rims-hult Södergård. Dennes ersättning blev 47 kronor mera per år än vad Petersson hade fått, varigenom han kom upp i ett genomsnitt av 50 öre milen. I kontraktet intogs en bestämmelse om att linjen skulle sträckas över Mossbrohult samt att Nilsson fick använda häst och åkdon samt "för egen räkning forsla resande ävensom sådana varor, som ej kunna hänföras till postförsändelser, dock icke spirituösa drycker eller explosiva ämnen".

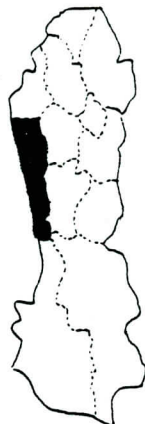
En annan lantbrevbäringslinje inrättades den 1 juni 1911 med två turer i veckan från Ryd över Kyrkön, Torstensmåla, Siggemåla, Siggeboda till Spjutaretorp. Sven Magni Andersson från Spjutaretorp i Härlunda socken blev lantbrevbärare på den linjen mot 1:50 i ersättning per tur fram och åter. I boken "Kommunikation i Allbo" berättas om denna linjes tillkomst. Den blev slutresultatet av en avslagen framställning om att en poststation skulle få inrättas i Spjutaretorp.

Med Ture Georg Johansson som avtalsanställd inrättades lantbrevbärning i Ryds municipalsamhälle från den 15 maj 1939.

På motstående sida stationsmästare Elin Andersson vid avgång ur Postverkets tjänst 1950. Bilden ovan visar postpersonal i Ryd ca 1950; stående från vänster Sigvard Svensson, Egon Johansson, Lena Ljung, Ragnar Hägerstrand, Thure Johansson och Rune Nilsson, sittande från vänster Hulda Johansson, Märta Hägerstrand, Evy Quick och Ingrid Johansson.

Skatelöv

Poststation 1874-01-01--1875-06-30

Gränsen mellan Allbo och Kinnevalds härader delar Skatelövs socken i två hälfter. I den västra delen ligger församlingens kyrka. I dess närhet inrättades Skatelövs poststation den 1 januari 1874. Med tillkomsten av järnvägen Vislanda-Karlshamn fick socknen en förenad post- och järnvägsstation i Grimslöv och ett år senare drogs poststationen i Skatelöv in. Om detta berättas på sid 129-132 i boken "Kommunikation i Allbo".

Kinnevaldsdelen av Skatelövs socken fick inte någon egen poststation men den tillgodosågs så småningom med lantbrevbäring. En kort återblick på denna lämnas i det följande.

Grimslöv blev socknens centrala kommunikationspunkt genom tillkomsten av järnvägen Vislanda-Karlshamn på sommaren 1874. Poststationen i Skatelöv drogs in vid halvårsskiftet 1875. En av förslagsställarna till denna rationalisering var för övrigt poststationsföreståndaren själv.

En liten ersättning för den indragna poststationen kom så småningom genom en lantbrevbäringslinje. Den inrättades i april 1902 och gick över häradsgränsen fram till Odensjö. Den förste lantbrevbäraren var soldaten Sven Edvard Rask från Skogslund under Grimslöv Persgård. Han traskade två gånger i veckan på den 13 kilometer långa sträckan. Ytterligare två turer per vecka gjorde han på den kortare sträckan från Grimslöv till Skatelövs prästgård. För detta arbete var hans årsersättning 260 kronor, vilket motsvarade 40 öre per mil.

Lönen var visserligen inte så låg efter småländska förhållanden men väsentligt lägre än genomsnittsansättningen inom södra postdistriktet för såväl lantbrevbäring som för enbart postföring. Rask märkte snart nog att han var underbetald och sade i slutet av 1904 upp sig med tillägget att han ville fortsätta att vara lantbrevbärare om hans årsarvode höjdes till 360 kronor. Postinspektörens försök att få en ersättare för lägre arvode lyckades inte. I den tillstyrkan om löneförbättring som postinspektören sände till poststyrelsen framhölls att Rasks begäran om löneförbättring var "billig". Poststyrelsen biföll framställningen och kostnaden för lantbrevbäringen steg till 56 öre per mil. Det var nio öre mindre än dåvarande genomsnittskostnad för lantbrevbäring inom södra postdistriktet, som omfattade Skåne, Halland, Blekinge, Kronobergs län och södra Kalmar län.

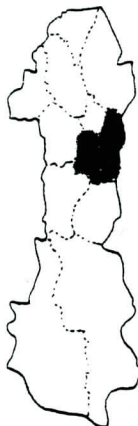
Inte bara från Grimslöv utan även från Torne utgick en lantbrevbäringslinje som betjänade hushåll i Kinnevald. År 1884 uppfördes Torne bro efter initiativ av Gunnar Olof Hyllén-Cavallius. Denna bro gav möjlighet till bättre kommunikationer över Skatelövsfjorden och resulterade bland annat i att poststationen i Torne med fördel kunde utnyttjas av många utanför Västra Torsås' socken, där stationssamhället var beläget. Lantbrevbäringen till Odensjö från Grimslöv var blott en månad gammal när ett antal personer begärde att få lantbrevbäring från Torne till Hunshult på Sirkön i Urshults socken. På vägen däremellan skulle många kunna få bättre postförhållanden och framställningen undertecknades av representanter för bl a Vrankunge, Vevik, Agnäs, Myrkullen och Kläcklinge.

Postgången till denna bygd hade under några år varit ordnad så att ett gångbud på hushållens gemensamma bekostnad hämtat post i Torne två gånger i veckan. Poststationsföreståndaren i Torne intygade att det i allmänhet var mycket post till dessa hushåll och postmästaren i Alvesta förordade bifall till framställningen. Efter postinspektionens tillstyrkan biföll poststyrelsen.

Med Magnus Karlsson från Hunshult tecknades ett kontrakt om lantbrevbäring två gånger i veckan mot en ersättning av en krona turen. I kontraktet skrevs det förbehållet att ersättningen skulle vara oförändrad till utgången av september 1905, dvs under tre år. I kapitlet om Urshult berättas mera om lantbrevbäringen på denna linje som ursprungligen var 12 kilometer lång.

Yngre lantpoststationer

Tävelsås

Poststation 1892-10-01--1968-03-30

Vid kommunalstämman i sockenstugan i Tävelsås den 17 januari 1892 behandlades socknens postfråga. Det hade då gått 18 år sedan kronobrevbäringen upphörde utan att socknen hade begåvats med en egen poststation, medan grannsocknarna hade varit mera lyckligt lottade. I protokollet från stämman hette det bl a följande:

"Då Tävelsås kommun, till vilken dels många brev och tidningar ankomma och från vilken dels många brev avgå, är en bland de få kommuner inom länet, som ej hava allmän postgång, och det således är förenat med mycket besvär och omkostnader för kommunen att utfå sin post, vilken oftast innehåller ämbetskrivelser, beslutades, på däröver framställt förslag, anmoda kommunalstyrelsen, att hos Kongl.Generalpoststyrelsen göra anhållan därom, att den post, som numera avgår från Växjö till Vederslöv, Kalvsvik och vidare samt åter till Växjö, fick varje gång taga vägen om Tävelsås, helst väglängden därigenom ej ökades mera än omkring 5 kilometer; och förbinder sig kommunen för sådan händelse att under de 3 första åren själv avlöna föreståndaren".

När postmästare Janne Lagerström i Växjö den 8 mars 1892 sände protokollsavskriften till Stockholm bifogade han ett intyg från folkskollärare Gustav Adolf Åhsberg om att denne ville förestå en poststation i Tävelsås under tre års tid utan ersättning av Postverket. Kommunstyrelsen hade då behandlat stämmans förslag och styrelsens ordförande, vice häradshövdingen S Hederstjerna, hade uppenbarligen varit i personlig kontakt med Lagerström om hur frågan skulle bedrivas. Lagerström hade under en vecka tagit statistik över den post som i Växjö lämnades ut till personer i Tävelsås socken. Den visade på att 98 vanliga brev och 11 lokalbrev hade hämtats i Växjö av Tävelsås-bor.

Lagerströms motiv för att tillstyrka framställningen har ett visst intresse och hans redovisning till poststyrelsen förtjänar att citeras trots dess ordrikedom:

"Då ingen korrespondent mellan Växjö och Dänningelanda betjänar sig av postens gång direkt mellan nämnde ställen kan intet hinder finnas för sådan ändring av posten att den går i stället häremellan och Dänningelanda över Tävelsås, som icke ökar väglängden med fullt 0,5 mil, men då korrespondensen till och från Tävelsås icke är särdeles livlig, torde kanske icke tillräckligt skäl finnas för utsträckning av postföringen med särskilda kostnader därför. Jag anser mig därför böra endast i det fall tillstyrka bifall åt ansökningen att postens gång å linjen Växjö - Ryd med den ifrågasatta förändringen bestämmas så, att kostnaderna för postföringen ej bleve högre än för närvarande, vilket kan ernås om turerna å linjen ökas från två till tre fram och åter i veckan, ordnade på det sätt att post mellan lämpliga skjutsstationer kan forslas med samma skjuts fram och åter samma dag efter närlagde förslag till tidtabell för linjen, varigenom dessutom vinnes en väsentligt förbättrad postutväxling för korrespondenterna invid hela linjen.

Och då den nuvarande årliga postföringskostnaden för linjen Växjö - Ryd med två turer i veckan fram och åter för 1456 postförda mil uppgår till 1285 kronor, men en postföring med tre turer i veckan fram och åter över Tävelsås efter bifogade tidtabellsförslag och nya postföringskontrakt skulle för 2290 postförda mil om året kräva en mindre kostnad, vågar jag tillstyrka, att, med postturernas ökning till tre i veckan och dessa utgörande på sätt ovan nämnts, en poststation måtte öppnas i Tävelsås samt att meromnämnde postlinje må dragas över Tävelsås, och värdsamt föreslå, att poststationen benämnas Tävelsås och att folkskolläraren G A Åhsberg, för vilken prästbetyg närslutes, måtte på de av honom erbjudna villkor antagas till föreståndare för ifrågasatta poststationen".

Gustaf Adolf Åhsberg med hustru och barn 1913.

Postmästare Lagerström var känd för sparsamhet. Han hade fått gratifikation för att han lyckats nedbringa postföringskostnaderna. Detta var en åtgärd som var nödvändig, framför allt under åren närmast efter att Postverket hade övertagit kronobrevbäringen från jordbruket. Sparsamheten i sig själv är berömvärd, men tyvärr gick den många gånger ut över arbetstagarna så att de underbjöd varandra i strävan att få arbetsuppgifter. Det förekom skrämmande exempel på underbetalning med snudd på slavkontrakt. Som framgår av ett avsnitt i "Kommunikation i Allbo" gick t ex hemmansägaren Nils Peter Lindahl under en tid med posten för 25 öre milen.

Lagerströms förslag att åstadkomma rationellare postföring och dessutom inrätta en poststation låg således helt i linje med dikterad sparsamhet. Efter sedvanlig remissbehandling beslöt poststyrelsen därför att en poststation skulle inrättas i Tävelsås den 1 oktober 1892. Åhsbergs kontrakt hade undertecknats redan den 22 april, men det tog litet tid att ändra postföringen enligt Lagerströms förslag. Kontrakt skulle sägas upp och nya kontrakt skulle tecknas. Genom ändringen ökade postföringsfrekvensen från två till tre turer per vecka på de delar av sträckan Växjö - Ryd som dittills inte haft den förmånen.

Flickorna som omger den okända damen i mitten är poststationsföreståndare Gustaf Adolf Åhsbergs döttrar.

Efter de tre arvodeslösa åren bevakade Åhsberg sin möjlighet att få ersättning från Postverket för sitt arbete och från den 1 oktober 1895 fick han 120 kronor för helt år räknat. Postinspektör Victor Melander i Malmö konstaterade vid sin tillstyrkan av Åhsbergs framställning att frimärken hade sålts i Tävelsås för kr 445:59 under år 1893 och för 20 kronor mera under år 1894.

Åhsberg sade upp sig på nytt till den 30 juni 1898. Postmästaren i Växjö fick då postinspektionens uppdrag

"att, på det sätt Postmästaren finner lämpligast, men som dock ej må förorsaka Postverket särskild kostnad, söka anskaffa annan person, som är lämplig och villig att från och med den 1 juli innevarande år bestrida ovanberörda befattning, om möjligt mot arvode till enahanda belopp, som därför nu utgår, eller 120 kronor om året".

Lagerström kunde efter kort tid vidareända en ansökan från organisten Johan Waldegren, men nära nog samtidigt förelåg ett kort brev från Åhsberg, enligt vilket han var villig att fortsätta som poststationsföreståndare mot en höjning av arvodet med 30 kronor om året. Detta förstärktes av ett brev den 15 maj 1898 från åtskilliga personer i Tävelsås med C G Johansson i Gåvadstorp som initiativtagare. Däri hette det bl a:

"Som till vår kännedom kommit att färd är å bane flytta poststationen i Tävelsås från skolhuset vid kyrkan till annan plats drista vi i anledning härav påpeka följande: Skolhuset vid kyrkan varest posten hittills varit inrymd är utan gensägelse socknens lämpligaste plats för poststation och som av kommunalstämma beslutats att poststationsföreståndaren, emot 3 öres årlig ersättning, av varje mantalsskriven person, skall hålla posten öppen från kl 8 fm till kl 8 em ha vi haft det bekvämt ställt med postförhållandena - vilket bekväma förhållande nu synes vara på väg försvinna, ty även om en väg till organist Waldegrens bostad möjligen anlägges - nu finns nämligen totalt intet annat än på olovliga omvägar - blir ändå avståndet ifrån häradsvägen, kyrkan och folkskolhuset betydligt större och till avsevärt men för minst 75% av socknens folkmängd".

Postmästare Lagerström tyckte nu att det var lämpligast att behålla poststationen på dess ursprungliga plats och föreslog att ett nytt kontrakt skulle tecknas med Åhsberg, avseende ett till 150 kronor höjt årsarvode. Detta blev också poststyrelsens beslut. Av postinspektionens brev i ärendet framgick bland annat att frimärksförsäljningen hade fortsatt att öka efter en liten nedgång år 1896. Under 1897 hade frimärken sålts i Tävelsås för kr 528:61.

En lugn period följde för posten i Tävelsås och Åhsberg blev kvar vid rodret med arvodeshöjning år 1903 till 240 kronor och

år 1906 till 300 kronor. Arvodet steg sedan i takt med kolleger-
nas och från april 1918 fick Åhsberg dessutom ett personligt
tilläggsarvode på 100 kronor om året. Efter avgång ur tjänst
vid 79 års ålder tillförsäkrades han under sin återstående livs-
tid ett årligt understöd av 300 kronor.

Hans efterträdare från den 1 augusti 1935 blev telefonisten
Emma Regina Ståhl, sedermera gift Steen. Årsarvodet steg
efter hand och utgjorde t ex åren 1939-1941 900 kronor, vartill
kom ett expensanslag på 120 kronor.

Tävelsås fick aldrig uppleva mer än två poststationsföre-
ståndare. Från den 1 april 1968 ersattes poststationen nämligen
med lantbrevbäring från Växjö samtidigt som Emma Steen pensione-
rades. Lantbrevbärare Bernt Andersson, som tidigare hade
börjat sin tur i Tävelsås fick nu sin arbetsplats vid huvudpost-
kontoret i Växjö, förutom i bilen, där han varje vardag till-
bringar åtskilliga timmar. Den dag poststationen i Tävelsås
stängdes var bl a postmästare Tore Eriksson på plats och
tackade fru Steen för en lång och hedersam gärning i Postverket.
Kyrkoherde emeritus Johannes Olsson intygade att förhållandet
till kunderna alltid varit gott på posten i Tävelsås.

Emma Sten utanför posten i Tävelsås. Foto: Leif Andersson.

- Visst är det litet vemodigt, när poststationen stängs, men-
de kyrkoherde Olsson.

- Jag ser det som ett tecken på landsbygdens avfolkning. Ingen
skola har vi, och nu inte heller någon poststation. Men det är
tidens gång. När vi ser tillbaka känner vi tacksamhet.

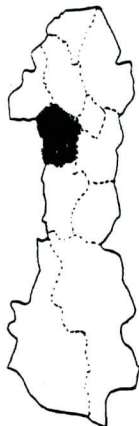
Upprinnelsen till Bernt Anderssons lantbrevbäringslinje var
den 15 km långa ringlinje från Tävelsås poststation som inrätta-
des i augusti 1912 över Stenslanda skolhus, Gåvadstorp, Tofta,
Osaby och åter till Tävelsås. P J Karlsson från Björkholmen gick
turen två gånger i veckan för kr 1:40 per tur. När han dog i juni
1914 övertogs arbetet tillfälligt av Karl Peter Gustafsson från
Tävelsås Gatugård Liden, men från den 1 oktober 1914 tecknades
kontrakt med Axel Hilding Petersson från Björkholmen, som åtog
sig turen för kr 1:50 per gång. Från den 1 juli 1915 kom Karl
Peter Gustafsson åter, nu med ett formellt kontrakt som gav honom
kr 1:60 per tur. Han blev kvar länge och fick uppleva "reglerad
ersättning" från 1925 års ingång, då linjen antecknades vara
17 km lång. Samma år ökade postutdelningen från två till tre
turer i veckan och år 1935 till fyra turer.

Cirkeln sluts. Det avbildade brevet inlämnades vid poststationen
i Tävelsås den 18 december 1930. Avsändaren följde vid ett till-
fälle brevets nuvarande ägare, Ingemar Karlsson i Skruv, med bil
till Älmhult. Ingemar skulle resa vidare till Malmö. På en fi-
lateliauktion där köpte han brevet, då ovetande om att hans pas-
sagerare hade skrivit det många år tidigare.

Vederslöv

Poststation 1886-12-01--1962-06-21

Om bakgrunden till poststationen i Vederslöv berättas något i avsnittet om Kalvsvik. En protokollsavskrift från kommunalstämman i sockenstugan den 19 juli 1886 berättar bl a följande:

"Då herr postmästare Lagerström i Växjö muntligen givit till känna att intet hinder möter för poststations inrättande i Vederslöv, om ansökan till Kongl.Generalpoststyrelsen genom Växjö postkontor därom inlämnas, med anledning därav hade stämman i ärendet blivit utlyst, varvid enhälligt fattades det beslut att stämmans ordförande skulle till Kongl.Generalpoststyrelsen ingå med ansökan om poststations inrättande härstädes.

Därest poststation bliver i Vederslöv så betalar kommunen årligen det av herr postmästare Lagerström äskade beloppet 25 kronor såsom bidrag till postföreståndarens avlöning".

Ordföranden Anders Johansson fullgjorde sitt uppdrag den 3 september 1886. Han framhöll i sitt brev bland annat det faktum att postföringen inte skulle bli

"dyrare vad skjutslegan beträffar vilket bevisas därav att nuvarande postförare mellan Växjö och Kalvsvik bor inom vår kommun endast 3/8 dels mil från kyrkbyn, säker och troligtvis lika billig postförare kan påräknas inom Vederslövs kyrkoby".

När postmästare Lagerström skickade ansökan vidare, föreslog han att folkskolläraren Gustaf Edvard Ahlgren skulle bli föreståndare för den eventuellt blivande poststationen och uppgav att denne, som bodde vid sockenkyrkan intill postvägen, var villig att åta sig uppgiften för 125 kronor om året. Poststyrelsen beslutade enligt framställningen och från den 1 december 1886 hade vederslövsborna sin egen poststation, samtidigt som den i Kalvsvik hade upphört. När socknen slutade att ge sitt bidrag på 25 kr höjdes Ahlgrens postarvode till 150 kronor. I oktober 1898 skrev han till poststyrelsen att han avsåg sig befattningen men var

villig att bli kvar mot 200 kronor i årsarvode. Efter postmästarens och postinspektörens tillstyrkan gick poststyrelsen med på detta. Frimärken hade sålts i Vederslöv för kr 484:11 under 1895, för kr 508:52 under 1896, för kr 476:50 under 1897 och för kr 522:59 under 1898. Det dröjde inte så länge förrän Ahlgren kom igen med nya anspråk och snart lyckades han utverka 250 kronor om året för sitt arbete vid poststationen.

Den 1 juli 1907 höjdes årsarvodet till 300 kronor, ett belopp som stod sig när dottern Blända Asta Ahlgren tog över befattningen den 1 juli 1915. Däremot fick hon inte del av det personliga tillägg på 50 kronor, som fadern haft sedan 1913.

År 1916 trädde organisten Jonas Fritiof Holmdahl till, då mot ett till 297 (!) kronor sänkt årsarvode. När denne avgick den 30 juni 1935 blev telefonväxelföreståndare Sven Arvid Gustafsson föreståndare och poststationen flyttades från kyrkbyn till Odenslanda. En framställning under Holmdahls tid att flytta poststationen till Odenslanda hade inte föranlett någon åtgärd. Sven Arvid Gustafsson avled den 28 februari 1962 och poststationsföreståndarebefattningen uppehölls på vakans under några månader tills poststationen kunde ersättas med lantbrevbäring från den 22 juni 1962.

Arvid Gustafsson, poststationsföreståndare i Vederslöv 1935-1962, här tillsammans med hustrun Elsa. Foto: Leif Andersson.

Ursprunget till denna lantbrevbäring, som vid poststationens indragning ändrades att utgå från Kalvsvik, var den 17 km långa ringlinje, på vilken hemmasonen Otto Alfred Ensebius Engqvist från Kullen i Vederslövs stom började vandra i september 1913 två gånger i veckan mot en årsersättning av kr 95:60. Linjen gick från Vederslöv över Valeryd, Odenslanda, Villtofta, Nöbbeled och Ljungsåkra åter till poststationen. Lägenhetsägaren Peter Johan Svensson från Skogslund i Östantorps Norregård övertog kontraktet i januari 1916, då mot en fastställd tuerersättning av kr 1:45. När furiren Anders Gustaf Rydén från Valeryd Södregård tog över i januari 1921 var "turtätheten" fortfarande bara två i veckan, men ersättningen hade nu stigit till kr 3:75 per tur. År 1925 ökade turantalet till tre per vecka och 1936 till fyra.

av landsbygdens postanordningar inom Växjö postområde blev utsatt för hot i olika former under fältarbetet. Till och med stenkastning förekom när han på ort och ställe informerade om hur kundernas postlådor skulle placeras för att medge effektiv postutdelning med bil. Enligt gällande normer skulle postlådorna grupperas i samlingar på minst 200 meters avstånd från varandra, men hushållen ville naturligtvis bibehålla postlådorna på de platser de varit vana vid sedan lantbrevbäringens början, nära intill bostäderna. Det hade gått bra så länge brevberaren varit gående eller cyklande.

Under den första turen efter omorganisationen kände den tjänsteman som följde med i lantbrevbärarens bil från Kalvsvik obehag vid flera tillfällen genom den fientliga inställning som bygdens invånare visade. Stenkastning förekom dock inte nu men väl andra missnöjesyttringar. Skolläraren hötte t ex åt honom med en käpp.

1886. BIHANG TILL KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS CIRKULÄR

B. POSTFÖRING.

NR 29.

Dagar.	Ankomst, kl.	Afgång, kl.	Mil.	(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)		
Dagar.	Ankomst, kl.	Afgång, kl.		Dagar.	Ankomst, kl.	Afgång, kl.
173.						
Vexlö—Ryd.						
(Från den 1 december 1886.)						
T. F.	—	12,0	1,5	Vexlö postkontor	Th. S.	1,30 —
T. F.	2,0	2,15		Dänningelanda kyrka	Th. S.	11,15 11,30
T. F.	3,30	3,30	1,0	Vederslöfs poststation (vid kyrkan)	Th. S.	10,0 10,0
T. F.	5,0	5,15	1,1	Kalvsvika kyrka	Th. S.	8,15 8,30
T. F.	7,30	—	1,8	Jäts poststation	Th. S.	— 6,0
O. L.	—	7,30		1,1	Urshults poststation	O. L.
O. L.	9,0	—	6,5	Ryds poststation	O. L.	— 6,0

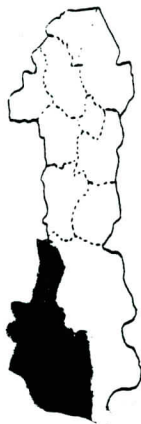

Förberedelserna för indragning av poststationen i Vederslöv i juni 1962 var inte helt utan störningar. Vederslövsborna gillade inte att få postadressen ändrad till Kalvsvik, något som de emellertid måste acceptera under de år som förflöt innan även poststationen i Kalvsvik kunde ersättas med lantbrevbäring. Den tjänsteman som vid den tiden praktiskt svarade för organisationen

Rydsbrunn

Poststation 1911-06-01--1922-08-31

Öppen endast juni, juli och augusti

Under år 1903 inrättades en lantbrevbäringslinje sommartid från Ryds poststation till Ryds sanatorium vilken fullgjordes med tre turer dagligen, till en början mot en ersättning av 20 kronor i månaden. Brunnskamreraren A H Lütz var entreprenör för denna lantbrevbärning och hade förbundit sig att skaffa en lämplig mansperson att fullgöra lantbrevbärningen i sitt ställe.

Behovet av lantbrevbärning hade blivit uppenbart efter en inspektion av postmästare Johan Gottmar Dahl i Karlshamn. Han hade i sin rapport till poststyrelsen påtalat vissa brister i postförhållandena. I sin anmälan den 9 juni 1903 skrev han att "tillloppet av badgäster år från år ökas" vid Ryds sanatorium. Under 1902 hade 618 personer varit inskrivna där. Postmästare Dahls fyra foliosidor långa skrivelse uppger bl a följande:

"För något år sedan utställdes de ankomna postförsändelserna utan ringaste kontroll å ett eller annat restaurantbord, men efter hand har sådan ordning vunnits, att försändelserna från kamrerarekontoret, som är inrymt i restaurantbyggnaden, antingen utlämnas eller i kamrerarens frånvaro självrådigt uttagas, varvid emellertid icke kunnat förekommas, att feminina ledamöter av badsällskapet med för damer karakteristisk vetgirighet stundom hängett sig åt obehörig forskning beträffande innehållet i brevkort och tidningar m m.

I år har man i kamrerarekontoret avskilt en avdelning för postens räkning samt därifrån lämpligen upptagit en 'postlucka' å väggen åt stora vestibulen, varigenom ett någorlunda oklanderligt postställe erhållits. Men tillräcklig tillsyn saknas."

Dahls skrivelse utmynnar i ett förslag om en enklare postanordning vid Ryds sanatorium, som skulle

"kunna kallas för Ryds filialpoststation eller Ryd 2 eller ock lantbrevbäringsställe, ehuru även sistberörda benämningar äro högst oegentliga."

Resultatet blev den gången dock den inledningsvis omnämnda lantbrevbäringslinjen. Enligt kontraktet hade lantbrevbäraren också skyldighet "att jämväl vid brunnskantoret mottaga och utlämna postförsändelser under de tider på dagen, postmästaren i Karlshamn bestämmer."

Den 16 maj 1908 skrev postinspektionen i Malmö till poststyrelsen att brunnskamreraren A H Lütz hade sagt upp sitt kontrakt. Det kunde emellertid förlängas om månadsarvodet höjdes från 20 till 30 kronor. Detta accepterades och ett nytt kontrakt skrevs ut, men den 3 oktober 1910 kunde postdirektionen (som den överordnade myndigheten i Malmö nu kallades) ånyo anmäla en kontraktsuppsägning. Postdirektör Olof Thormark skrev följande:

"Anordningen har mer likhet med poststation än lantbrevbärning, varför och då göromålen vid Ryds station under tiden äro mycket omfattande brevbärningen synes böra ersättas med en inom Kronobergs län belägen poststation av första klassen, med benämning Ryds brunn och lydande under postkontoret i Karlshamn, för vilket ändamål förslagskontrakt med bemälda Lütz bifogas.

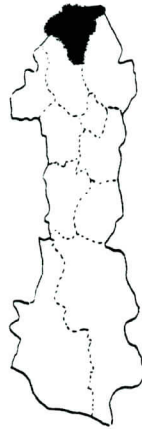
Lantbrevbärningen har hittills kostat 30 kronor i månaden; hädanefter skulle den för visso ej kunna utgöras mot lägre lega än poststationen betingar, 60 kronor per månad".

Poststyrelsen beslutade den 22 november 1910 att en poststation skulle "med benämning Rydsbrunn, årligen tills vidare vara i verksamhet under månaderna juni, juli och augusti."

Med början den 1 juni 1911 var poststationen i verksamhet varje sommar fram till och med augusti 1922. Stämpelavtrycket RYDSBRUNN på frimärken och brev är eftertraktat av samlare och värderas högt. Facits ortstämpelkatalog, vars uppgifter man dock måste ta med en viss reservation, anger värdet 900 kronor för frimärken av Oscarstypen med detta stämpelavtryck. Medaljongmärken och bandmärken har lägre värde. Oscarsmärkena var på upphållningen, när poststationen Rydsbrunn öppnades.

Efter poststationens indragning ändrades lantbrevbärningen Ryd - Rydsbrunn om till lådbrevbärning, varvid K A R Hägerstrand fick anställning som lådbrevbärare. Anbudssystemet var då avskaffat och Hägerstrand fick s k reglerad ersättning. Den var vid lådbrevbäringslinjens indragning med utgången av sommaren 1939 kr 2:10 på vardagar och 70 öre på helgdagar. Den lådbrevbäringslinje som inrättades i Ryds municipalsamhälle den 15 maj 1939 blev grunden till den nuvarande stadsbrevbärningen. Till lådbrevbärare antogs Ture Johansson, som hade varit brevbärarbiträde vid postexpeditionen i Ryd under åtta år.

Helgevärma

Poststation	1947-11-15--1956-06-30
Postexpedition	1956-07-01--1977-06-30
(namn Växjö 7)	1972-03-01--
Lokalpostkontor	1977-07-01

Den av Kinnevalds härads församlingar som allra senast skulle få en egen poststation blev Öjaby. Den 15 november 1947 inrättades inte långt från sockenkyrkan en poststation med namnet Helgevärma vid korsningen mellan gamla Råppevägen och landsvägen mellan Öjaby och Växjö. Postverket betalade hyran för lokalen, inledningsvis 2000 kronor om året, och Elin Hall blev poststationsföreståndare. Hon hade tidigare varit postbiträde i Diö. Poststationen utvecklades gynnsamt och statushöjdes till en sk postexpedition den 1 juli 1956. Från den 1 mars 1972 namnändrades den till Växjö 7 och är med detta namn numera ett lokalpostkontor enligt den nya terminologin. Efter Elin Hall blev Lennart Klasson chef med titeln postmästare. Verksamheten har ytterligare ökat något sedan den lilla poststationen med beteckningen Växjö 8 vid stormarknaden i Råppe drogs in år 1979.

En tidigare tanke att dra in poststationen i Råppe samtidigt som en poststation inrättades i Öjaby socken realiserades inte. Postmästare Henning Hjelmberg i Växjö avstyrkte nämligen bland annat med den motiveringen att en bebyggelse vid Råppe station var planerad. Frågan om namnet för den nya poststationen stöttes och blöttes innan man stannade för Helgevärma. Öjaby sockens kommunalfullmäktige föreslog Helgasjö, vilket postmästare Hjelmberg avstyrkte. Däremot menade han att sockennamnet borde ha använts som beteckning på poststationen men att det inte kunde komma i fråga på grund av risk för förväxling med poststationen Öjebyn. Han skrev vidare:

"Postanstalten kommer emellertid att vara belägen i centralpunkten för orterna Bergsnäs, Helgevärma och förenämnda Öjaby i omedelbar närhet till Helgevärma, vilken namnbeteckning synes mig mest naturlig för den blivande postanstalten. En stark minoritet inom Öjaby kommunalfullmäktige har enligt protokollsutdraget jämväl uttalat sig för namnet Helgevärma."

När det blev känt att Postverket inte kunde acceptera det lokala namnförslaget togs frågan upp på nytt med Öjaby sockens kommunalfullmäktige den 27 maj 1947. I protokollet noterades bl a följande:

"I händelse av att posten till Råppe och Öjaby utgår från Råppe, eller om posten till båda blir likartad, så att om förväxling av post sker, det omedelbart kan rättas, utan att den behöver gå tillbaka och sedan utskickas igen, det kan fördröja en hel dag i så fall, då skulle poststationen heta: Råppe I och Råppe II. Skulle ej detta förslag heller vinna gehör föreslår en enig fullmäktigekår att namnet bör bli Silversta.

Å Silversta marker är poststationen planerad och namnet är i viss mån historiskt och marken dito, å området däromkring finnes en gammal källa benämnd 'Silversta Källa' vilken också är fridlyst.

Helgevärmaområdet tar slut vid Råppe kanal, varför det blir helt missvisande om namnet Helgevärma blir fastslaget."

Protokollsutdraget kom litet sent till postmästare Hjelmberg men han skyndade sig att den 6 juni skicka det vidare till postdirektören i Malmö med tillstyrkan av namnet Silversta. Denne hade emellertid redan gjort framställning i ärendet till poststyrelsen, som beslöt att en poststation med namnet Helgevärma skulle inrättas "från tidpunkt som framdeles kommer att fastställas."

Samtidigt med förändringen drogs den dittillsvarande lantbrevbäringen Råppe-Hågeryd och lösväskbefordringen Råppe-Långstorp in. I stället inrättades en lättviktsmotorcykellantbrevbäring på linjen Helgevärma-Hågeryd och en ny lösväskbefordring anordnades med fyra turer i veckan på linjen Helgevärma-Långstorp. Lådbrevbäring inrättades också från den nya poststationen till dem som bodde i Helgevärma, Bergsnäs och Öjaby.

Traditionen berättar att det fanns en form av postdistribution inom Öjaby innan brevbarare anställdes av Postverket. En gammal gumma som hette Stava sägs ha skött den sysslan på bästa sätt trots att hon varken kunde läsa eller skriva. Hon lär ha kunnat placera breven på ett sådant sätt att hon kände igen dem under sin tur och visste till vem varje brev skulle lämnas. Enligt uppgift skulle hon ha varit så säker och ha haft så gott närminne att hon aldrig lämnade ut någon post till fel person.

Den stora genomgående postlinjen från Stockholm till Ystad passerade redan från omkring 1600-talets mitt Växjö och måste således ta en liten sväng genom Kinnevalds härad innan den åter gick in i Allbo härad vid gränsen till Skatelövs socken. I Hågeryd fanns ett posthemman som svarade för postföringen från ör till postkonoret i Växjö. Handlingarna berättar att postförarna i Hågeryd klagade över att ersättningen för postskjutsen var för låg och begärde kontrollmätning år 1835. Enligt det protokoll som då upprättades låg Hågeryds poststuga 1 1/4 mil från postkontoret i Växjö. Från Hågeryd till ör Bergagård, där nästa postskjuts tog vid, var avståndet 9/16 mil. Dåvarande postchefen i Växjö, postdirektör Johan Fredrik Westbom, skrev bl a följande i sin rapport till överpostdirektörsämbetet:

"I följd av äldre oriktig väguppmätning hava postförarne i Hågeryd hittills åtnjutit postskjutslega för endast en mil emellan Växjö och Hågeryd fyra gånger i veckan, och en halv mil emellan Hågeryd och ör Bergagård tvenne gånger i veckan, samt postförarne i ör Bergagård också allenast för en halv mil tvenne gånger varje vecka till Hågeryd; vadan posten fortskaffats utan betalning varje vecka, av de förra 1 1/8 mil och av de senare 1/8 mil. Postförarne i Hågeryd föra Halmstads-posten till Växjö och avhämta den därstädes då den återgår. Dubbla posten tog sin början med 1831 års ingång."

Den för litet utbetalade ersättningen reglerades. De sista raderna av utdraget ur postdirektör Westboms brev är en kort upplysning till överpostdirektörsämbetet, där man inte alltid hade någon klar bild över hur posterna gick. Vägen mellan Växjö och Halmstad gick på den tiden i en vid sväng norrut över ör och in i Jönköpings län för att via Borsna och Gnustorp nå Ljungby.

Anmärkningen om den "dubbla posten" anknyter till den förbättring som genomfördes i januari 1831, då inte bara Småland utan en mycket stor del av landet fick avsevärda förbättringar i postgången. Med dubbel post avsågs befordran två gånger i veckan. Ursprungligen förekom bara postgång med en tur i veckan eller mera sällan i glesbygd. Postkontoret i Ljungby inrättades för övrigt som en av förbättringarna under år 1831, vilka hade beslutats av regeringen den 27 mars 1830. Om postföringen mellan Växjö och Halmstad berättas mera på sid 12 i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

Till Kung Postförarne i Öxjö!

Sedan ni uti till Kung General Post Styrelsen ingifven skrift anhållit, att, under fortskaffandet af Ordinarie posten från Öxjö genom Mexi^o till Westrahaga, Postkontoret måtte beveda eder Skälrum för de hafven som användas till postföringen och rum för postföraren hvarstän som må uppehålla sig under det han ofridar den till Skåne destination postens afgång, afsevan att eder måtte tillkännas ersättning för väntningen för posten i Mexi^o; så har Kung General Post Styrelsen, uti skrifvelse af den 11 innevarande Mars, i så måtto bifallit eder anskning, att eder blifvit tillkända Alderton Pilsdaler Barus att fåsom lyresersättning för Skälrum ärligen utgå från och med innevarande års början.

Med tillkännagifvande häraf får jag derjemte underrätta eder, att erarit rumm finnes att tillgå invid Postkontoret, hvarstän Postföraren kan ofrida Skånska postens afgång.

Mexi^o Post-Contoret den 27 Mars 1838.

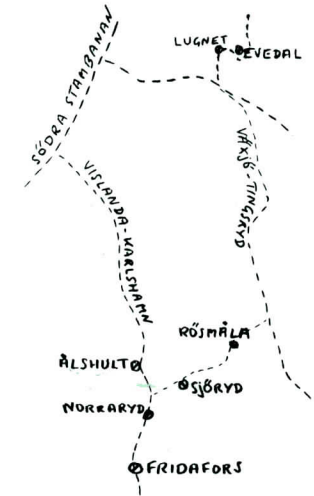
A. M. Södergren

Öjaby sockens kommunalnämndsordförande, C J Jonasson, gjorde den 7 september 1900 tillsammans med förre nämndemannen Gustaf Andersson i Prästtorp en framställning till poststyrelsen om bättre postförhållanden för korrespondenterna i Prästtorp och Nöbbeled. De önskade att den lantbrevbäringslinje, som gick från Gåvetorp vid södra stambanan till Tångshult, skulle få utsträckas över Prästtorp till Nöbbeled.

Framställningen befanns skälig och lantbrevbäraren Magnus Svensk i Härlöv fick skriva på ett nytt kontrakt som gällde från oktober 1900. Enligt detta skulle han tre gånger i veckan fullgöra lantbrevbäring på en 13 km lång linje från Gåvetorp över Arnanäs, Härlöv, Borshult, Tångshult och Prästtorp till Nöbbeled mot 104 kronor i årsersättning.

Ytterligare några hushåll i Öjaby socken fick postadressen Gåvetorp en månad senare. Poststyrelsen biföll nämligen en ansökan från korrespondenter inom Lekaryds, Bergunda och Öjaby socken att inrätta en helt ny lantbrevbäring mellan Gåvetorp och Lönås. Hemmansägaren Johan Svensson från Lillekullen i Lekaryds församling fick fullgöra den nya, 10 km långa lantbrevbäringen med tre turer i veckan för 72 kronor om året. Linjen gick från Gåvetorp över Lekaryd, Bockaboda, Gemmatorp, Humlaryd, Simons-
torp, Högahult och Lagemåla till Lönås. Därmed var även det nordvästra hörnet av Kinnevald tillgodosett med regelbunden postgång.

Yngre järnvägspoststationer

Redan 1863 träffades en överenskommelse mellan Postverket och Statens järnvägar att poststationer skulle inrättas vid järnvägsstationer på sådana orter där det inte redan fanns ett postkontor eller en postexpedition. Denna överenskommelse utvidgades även att omfatta de då befintliga privata järnvägarna och efter hand som flera enskilda banor kom till träffades motsvarande överenskommelser. Förhållandevis många s k förenade post- och järnvägsstationer öppnades därför efter hand. Till den äldre gruppen hörde som inrättades i samband med att järnvägen Vislanda-Karlshamn togs i bruk. Inom Kinnevalds härad tillkom bara poststationen i Ålshult i detta sammanhang, medan poststationen i Ryd, då sex månader gammal, samtidigt flyttades till järnvägsstationen och bytte föreståndare.

Om tillkomsten av järnvägen Vislanda-Karlshamn berättas i boken "Kommunikation i Allbo". Oscar II:s invigningsresa på tåget har beskrivits i olika sammanhang och bland annat ägnats utrymme i hembygdsböcker. I denna bok kommer i det följande blott poststationerna utmed järnvägen i dess sträckning inom häradet att ägnas uppmärksamhet, och det i den kronologiska ordning i vilken de tillkommit, d v s Ålshult, Fridafors och Norraryd. Poststationen i Ryd har ett eget kapitel på grund av att den ursprungligen inrättades när kronobrevbäringen upphörde.

Ålshult

Poststation 1874-07-01--1970-05-30

Poststationen i Ålshult öppnades den 1 juli 1874 med stinsen N P Hentz som ansvarig för dess skötsel. Arkiven lämnar ett tomrum över utvecklingen, men man kan utgå från att poströrelsen varit ganska ringa. Den 1 december 1912 blev Algot Bernhard Gustafsson poststationsföreståndare och när han fick förflyttning till Hemsjö efterträddes han den 1 februari 1936 av Åke Lindblad. Denne blev poststationen trogen i nästan lika lång tid som företrädaren men flyttade till Everöd 1959. Emil Fröjdenlund blev nu Ålshults nye postchef från den 1 juli och han fick uppleva poststationens indragning, varefter han fick tjänstgöra i Gemla.

Från den 1 juni 1970 ersattes poststationen med en lantbrevbäringslinje från Ryd. I samband därmed upphörde löspostutdelningen från Ålshult och de 30 hushåll som fått sin post genom denna fick nu lantbrevbärning med värdeförmedling och andra förmåner som landsbygdens rullande postkontor erbjuder sina kunder. Det fick också de övriga 36 hushåll som dittills haft postadress Ålshult och som själva fått gå till järnvägsstationen för att lämna och hämta post.

Signaturen HVEM på Smålandsposten gjorde i anslutning till den förenade post- och järnvägsstationens nedläggning en summarisk återblick på dess historia och konstaterade att Ålshult varit en "storstation". Dit kom väldiga skaror av betfolk som skulle till Skåne och Danmark, ofta till fots från Älmeboda, Tingsryd och Urshult med sina korgar och väskor. De skulle på främmande mark dryga ut den magra kassan under någon eller några sommarmå-

nader. När de återvände efter ett med den tidens mått inkomstbringande arbete kunde det vara angenämt att vara stins i Ålshult och uppleva den glädje som då återspeglades. Under marknadsdagar i Ryd var det också rusningstid i Ålshult. Intill stationen fanns en hamn- och lastplats för sjötrafiken. Dit kom skogsprodukter från olika delar av Åsnen med flottor och pråmar, och dit fraktade bönderna lantbruksprodukter. När SJ övertog järnvägen under andra världskriget såg det hoppfullt ut, men med 70-talets ingång blev det alltså slut på både post och järnväg i Ålshult.

Till vänster stinsen N P Hentz.
Nedan Ålshults station omkring
år 1940.

Fridafors

Poststation 1893-07-01--1978-12-31

Alldeles intill gränsen mot Blekinge växte stationssamhället Fridafors upp men först någon tid efter att järnvägen dragits fram i den skogiga trakten mellan Ryd och Hovmansbygd. När järnvägen mellan Vislanda och Karlshamn togs i bruk för allmän trafik på sommaren 1874 fanns det inte någon bebyggelse av så stor omfattning att den motiverade en hållplats eller järnvägsstation. Inte var det från bebyggelsesynpunkt mycket bevänt med Hovmansbygd i Blekinge heller. Att den sistnämnda orten fick en järnvägsstation och samtidigt en från järnvägen fristående poststation den 1 juli 1874 får tillskrivas det faktum att det fanns ett litet järnbruk på platsen och att det till Hovmansbygd drogs fram stora mängder virke som lätt kunde sändas med den nyanlagda järnvägen.

Nära två decennier senare blev det emellertid alldeles norr om gränsen mellan Blekinge och Småland underlag för en förenad post- och järnvägsstation, som skulle visa sig stark nog att äga bestånd längre än de flesta andra stationer längs järnvägen. Forsen i Mörrumsån exploaterades och visade sig kunna ge kraft åt det bruk som tillkom på grund av att konsul August Schmitz och tre andra personer i Malmö år 1892 stiftade Fridafors Fabriks Aktiebolag.

Bruket tillkomst var skäl nog för en järnvägsstation. Och därmed också för ordnade postförhållanden. Samgåendet mellan posten och järnvägsföretagen var naturligt. Det var rationellt att använda samma funktionär och samma lokal för dubbla arbetsuppgifter. De förenade post- och järnvägsstationerna var många

redan när den i Fridafors kom till, men de ökade allt mer och nådde maximum i fråga om antalet år 1918, då det fanns 1447 sådana.

Tanken på att inrätta en poststation i Fridafors spåras tidigast i en skrivelse den 8 december 1892 från trafikchefen för Karlshamn - Vislanda Järnväg, Per Svanbeck, till postinspektionen i Malmö, i vilken det bl a sägs följande:

"Den 1 dennes har trafik- och telegrafstationen vid Fridafors öppnats för allmänheten och stationsinspektör där anstälts, och får jag enligt uppdrag av Styrelsen för Karlshamn-Vislanda Järnväg vördsamt hemställa, att poststation därstädes måtte anordnas, om möjligt den 1 instundande januari eller på tid, som Postinspektionen finner lägligt."

Banvaksstugani Fridafors innan stationshuset byggdes. Stinsen i uniform är Hans Olsson-Nordin. Mannen vid cykeln hette Green.

Det var litet optimistiskt att hoppas på att tanken skulle förverkligas tre veckor efter att den fästs på papperet. I realiteten blev det först från den 1 juli 1893 som stins Hans Nordin började fungera som poststationsföreståndare.

Dessförinnan hade emellertid befolkningens önskemål kommit till uttryck i en särskild skrivelse. Den var daterad den 8 mars 1893 med lantbrukare Nils Ericsson i Åma och handlanden

H Svensson som första namn i en samling på totalt 83 underskrifter av huvudsakligen lantbrukare i Dalanshult, Våghult, Björkefall, Kåraboda, Bengtsboda, Råvekulla och Farabol.

I skrivelsen framhåller man bl a, att

"det gagn för platsen och orten sådan poststations inrättande skulle medföra, är alldeles påtagligt liksom att postinkomsterna genast ej bliva obetydliga, emedan ett större träförädlingsverk och pappersbruk därstädes nu anläggas, varvid utom själva affärs-korrespondensen en större personal där skall anställas".

Postinspektör Victor Melander i Malmö överlämnade skrivelsen den 6 maj 1893 till poststyrelsen med hemställan att en poststation skulle inrättas och att den skulle lyda under postkontoret i Karlshamn.

Därmed var marken väl förberedd och den 1 juli 1893 öppnades poststationen. Det blev fart på posten från början och 1894 års statistik visade att både vanliga brev och värdepост fick betydligt större omfattning än vid de närmaste poststationerna söderut och att frimärksåtgången var tämligen stor. Siffrorna låg i nivå med den 20 år äldre poststationen i Torne.

Trafikökningen motiverade föreståndaren Nordin att den 9 februari 1894 skriva till poststyrelsen och framhålla att hans årsarvode på 120 kronor var för lågt i förhållande till postarbetet. Under de första sex månaderna av poststationens verksamhet hade frimärken sålts för 485 kronor. Han begärde höjning av årsarvodet till 240 kronor och poststyrelsen beslöt att han skulle få 180 kronor. Det nöjde han sig inte med och anförde i ett nytt brev att

"lönevillkoren enligt de upplysningar som mig lämnats av härvarande trafikbefäl, äro fixerade efter den bruttoinkomst, poststationerna lämna, vadan då Fridafors lämnar över 1100 kronors årsinkomst, av mig kunnat påräknas närmast högre lönegrad eller 240 kronor i stället för mig nu tilldelade 180 kronor per år. Skulle ej detta kunna mig beviljas får jag vördsamt härmed tillkännagiva att jag från och med den 15 instundande februari afsäger mig alla till mig lämnade uppdrag rörande skötseln av Postverkets angelägenheter".

Det var ord och inga visor. Under mitt studium av utvecklingen för omkring 400 poststationer i södra Sverige har jag inte någonsin stött på ett dokument som så exakt återspeglar den skrivandes säkerhet om att vinna sitt mål. Postinspektör Victor Melander tillstyrkte och poststyrelsen beslöt att bifalla framställningen.

Från den 1 februari 1898 lyckades Nordin ännu en gång i samma strävanden. Han fick då 300 kronor i årsarvode, trots att någon generell genomgång av de förenade poststationsföreståndarnas arvoden och reglering av dem inte hunnit göras. Melander motive-rade den gången sin tillstyrkan med att en postföring mellan Fridafors och den nyinrättade poststationen i Kåraboda hade tagit sin början i februari 1898. Det var en så kallad sidopost som berättigade till extra poäng för poststationsföreståndaren.

Hans Nordins kamp för att få högre inkomster eller i varje fall mer trafik återspeglas i ett ärende som gäller postföringen till Kyrkhult. Kommunalstämman i Kyrkhult på nyårsaftonen 1893 beslöt att begära hos poststyrelsen att få postlinjen Örkened - Kyrkhult utbytt mot en postföringslinje sex dagar i veckan mellan Hovmansbygd och Kyrkhult. Den framställning som handlanden Sven Olsson i Tulseboda och kantorn J O Melin en knapp månad senare gjorde till poststyrelsen, växte till ett omfattande ärende, som inte avgjordes förrän i februari 1895. Poststationsföreståndare Nordin blev inblandad genom att några män i Våghult "komplettade" framställningen med ett särskilt brev, i vilket de föreslog Fridafors som utgångspunkt för postföringslinjen i stället för Hovmansbygd. Nordin uttalade sig på följande sätt i detta ärende:

"Enär det å linjen Kyrkhult-Hovmansbygd icke finns några byar, gårdar eller fabriker som kunna vara i behov av daglig postförbindelse, men däremot å linjen Kyrkhult-Fridafors finns flera byar, gårdar och fabrik som äro i behov av bättre postförbindelse, så anser jag att en gångpost Fridafors-Kyrkhult är till stor nytta för de orter som den berör".

Sedan kronofogden uttalat sig mot Fridafors fattade petitionärerna i Våghult med stöd av dem som bodde i Farabol åter pennan. De framhöll särskilt i ett brev till poststyrelsen

"att vid den postlinje som passeras från Kyrkhult till Hovmansbygd icke finnes en stuga, icke hus utan endast ödemarkens klippor och skär, varemot å linjen Kyrkhult-Fridafors finnes trenne stora byar: Mörbohult, Våghult och Dalanshult, som posten kommer att genomlöpa och varest finnes tvenne handlande samt industriella verk och anläggningar för att nu icke tala om cirka 6 à 700 invånare som bo här".

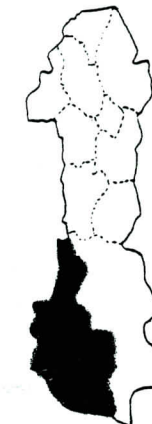
Nordin i Fridafors fick dock inte detta tillskott av ännu en sidopost, för efter verkställd utredning beslöt poststyrelsen att postföringen till Kyrkhult skulle utgå från Hovmansbygd.

Postföringen mellan Kåraboda och Fridafors fullgjordes av Johan Håkansson i Kåraboda för 50 öre turen. När han flyttade från orten vid sekelskiftet övertog torparen Carl Olsson i Farabol uppdraget mot samma ersättning. Ny postförare blev kort tid därefter förre båtsmannen Carl Sonesson Bollman i Farabol, som från 1904 års ingång fick ersättningen höjd till en krona per tur. Han pressades emellertid och förmåddes att från den 1 april 1904 acceptera en ersättning av endast 75 öre per tur, ett belopp som han band sig för åtminstone till utgången av år 1905.

Karl Ragnar Johansson blev poststationsföreståndare i Fridafors den 1 december 1915 och blev orten trogen längre tid än företrädaren. Han avgick år 1949 vid 63 års ålder och efterträddes av Ivar Osvald Helgeby. Därefter skedde chefsbytena litet oftare: Helge Gösta Magnus Ekman (1953-1956), Karl Johan Vilhelm Thuné (1956-1961) och Bertil Gustav Söderberg från den 1 juni 1961. Postmästaren i Karlshamn föreslog den 9 november 1960 efter en inspektion att poststationen skulle skiljas från järnvägen. S J förklarade därefter att lokalen skulle renoveras "i den förhoppningen att Postverket i förekommande fall blir hyresgäst efter eventuell bannläggning". Så blev också fallet, för när persontrafiken slutade på järnvägen revs spåret upp mellan Vislanda och Ryd, men dess södra del hölls kvar för godstrafik. Fridafors kom på så sätt att ha en av landets sista förenade post- och järnvägsstationer. När den drogs in med utgången av år 1978 hade Erik Ohlsson efterträtt stationsmästare Bertil Söderberg. Båda fanns på plats vid avtackningsceremonien, då postområdeschefen i Växjö Sven-Erik Hjalmarsson ställde upp tillsammans med sina medarbetare Håkan Runesten och Göte Sjöblom. En lantbrevbärare tog över servicen för hushållen i tätorten i kombination med ICA-hallen "By-Center" som ombud för dem som inte har tillfälle att utnyttja lantbrevbäraren.

Norraryd

Poststation 1903-06-01--1958-10-31

Stationshuset i Norraryd fanns när järnvägen från Kvarnamåla togs i bruk för allmän trafik den 22 oktober 1900, men någon poststation blev inte inrättad där. Frågan behandlades vid den ordinarie kommunalstämman med Almundsryds församling den 28 december 1900 och togs åter upp i ett brev till poststyrelsen den 17 september 1901 av auktionsmannen Sven Svensson och handlanden Knut Månsson i Hönshylte. De fick även underskrifter av bl a lokföraren A J Nilsson och konduktören C G Agnér. Ett protokollsutdrag från den nämnda kommunalstämman återropades och ett intyg bilades från pastorsämbetet över folkmängden i de hemman som skulle kunna dra nytta av en poststation i Norraryds stationshus.

Postmästare Dahl i Karlshamn hade inte alls någon förståelse för behovet av en poststation i Norraryd och han gjorde vad han kunde för att skjuta önskemålen i sank i ett remissvar till poststyrelsen den 25 januari 1902. Han skrev bl a följande:

"Platsen är ödslig. Omgivande trakt - med undantag av södra delen (Ryd) bebos huvudsakligen av mindre lantbrukare, och idkas därstädes föga handel och industri. Enligt remisshandlingarna bilagt utdrag av vid stämma med Almundsryds kommun hållet protokoll, skulle hemmanen Trestenshult, Blidingsholm, Lindehult, Hösjömåla, Brändeborg och delvis Vrångaböke beredas fördel genom poststations upprättande i Norraryd. Jag beder i anledning av detta yttrande få meddela, dels att i Trestenshult boende personer, vilka för närvarande hava sin handel och post på Alshult, icke tros komma att överflytta nämnda, för övrigt obetydliga korrespondens från poststationen å sistnämnda ställe, dels att förbättrade postala förhållanden komma att inträda för befolkningen i Lindehult, Hösjömåla, Brändeborg och Vrångaböke från och med nästkommande februari månad, då lantbrevbärningen å linjen Ryd-Kompersmåla igångsättes och därigenom lämnas tillfälle för

vederbörande att få sin post kostnadsfritt befordrad till handelsplatsen Mossebrohult, varifrån landsväg leder åt sist berörda hemman. Vid Mossebrohult kommer resp försändelser att avlämnas hos en pålitlig köpman, vilken dagen om håller sin handelsbod öppen.

Såsom trafikanter vid en poststation i Norraryd skulle alltså närmast återstå folket i Blidingsholm och Hönshylte. Vad emellertid beträffar Blidingsholm synes intresset för den ansökta poststationen ej vara synnerligen stort, enär en av dess främste män - en nämndeman - på min förfrågan om hans mening i ämnet förklarar, att han icke ville lägga sig i saken".

I sin långa utläggning kom postmästare Dahl också så småningom in på frågor om hur postgången fungerade för berörda korrespondenter:

"I ovannämnda kommunalstämmoprotokoll av den 28 december 1900 anföres såsom skäl för behövligheten av den ifrågasatta poststationen även den omständighet att vid poststationen i Ryd ofta skulle råda stor trängsel och brådska. Sedan år 1900 hava emellertid stora förändringar i postalt hänseende kommit till stånd. Så t ex har järnvägsstationshuset därstädes, i vilket poststationen är inrymd, under sistförflutet år tillbyggt, varigenom vunnits dels ökat utrymme för själva poststationen och dels en i förbindelse med poststationslokalen stående, större väntsal för allmänheten. Vidare har ökat anslag till biträde blivit ställt till poststationsföreståndarens i Ryd disposition. Tiden för poststationens öppethållande har utsträckts från 4 till 6 timmar söckendagligen. 30 st i väggen mellan poststationslokalen och väntsalen insatta fack (boxar) hava upplåtits, varigenom vederbörande fackinnehavare lämnats tillfälle att avhämta föreliggande post när som helst under hela den tid järnvägsstationen hålles öppen o s v".

Postmästare Dahl avstyrkte bifall och på den linjen gick också postinspektör Melander i sitt brev till poststyrelsen den 11 februari 1902. Poststyrelsen avtog framställningen den 18 februari. Ett helt annat ljud i skällan blev det ett år senare när nämndemannen Gustaf Larsson i Blidingsholm lät riksdagsledamoten C F Petersson i Dänningelanda lämna en skrivelse till poststyrelsen i frågan om en poststation i Norraryd. Han uttalade sig för en folkmängd på sammanlagt 587 personer som vid besök på järnvägsstationen i Norraryd fann det

"besynnerligt att vi skola nödgas resa extra ner till Ryd för att hämta och avlämna vår post. Vi få stå där vid Norraryd och se och veta att våra tidningar och post fraktas oss förbi ner till Ryd vilket gör, att vi anse oss mera vanlottade i postbefordringen än andra, som till exempel de, som få sin post av Postverket befordrad medelst postbud till sina hem".

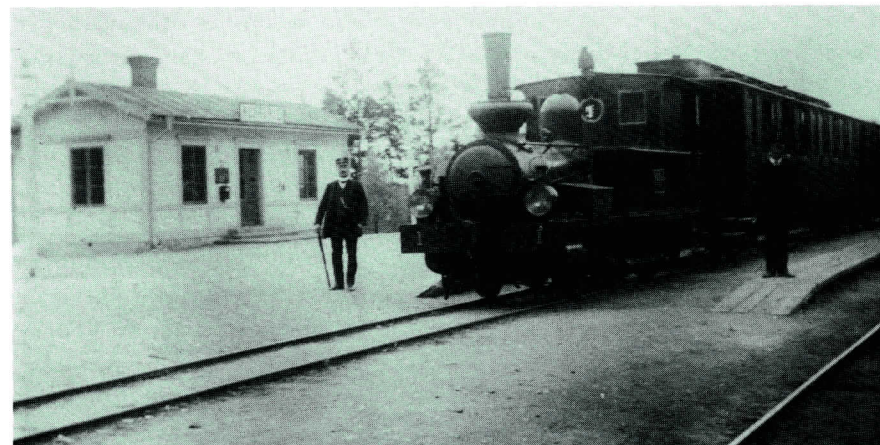
Postinspektionen i Malmö som fick ärendet på remiss från poststyrelsen konstaterade visserligen att postmästaren i Karlshamn denna gång föreslagit att de berörda kunderna skulle betjä-

nas med en lösväska "från en närbelägen poststation" men anförde för egen del bland annat följande ändrade inställning:

"Med hänsyn särskilt därtill, att stationen är föreningsstation mellan tvenne järnvägar, synes en poststation å platsen bliva till stor fördel för postutväxlingen mellan de postförande bantågen å linjerna Vislanda-Karlshamn och Kvarnamåla-Ryd, särskilt vid tåg förseningar men jämväl vid sådana fall, då, såsom för närvarande är fallet, vissa bantåg å Hönshylte-Kvarnamåla järnväg utgå från eller stanna i Norraryd".

Den framställning om en poststation som avslutade brevet från postinspektionen bifölls av poststyrelsen och från den 1 juni 1903 inrättades poststationen i Norraryd. Föreståndare blev Helge Grönlund mot 120 kronor i årsarvode. I kontraktet intogs en passus om att Grönlund, som inte bodde i stationshuset, hade skyldighet att nattetid förvara Postverkets och Postsparbankens medel "samt i Postverkets vård varande värdeförsändelser" i sin bostad. Kontraktet gjordes bindande intill utgången av juni månad 1906. Poststationen skulle lyda under postkontoret i Karlshamn.

När Helge Grönlund flyttade till Ryssby blev Gunnar Egron Robert Wedin ny poststationsföreståndare i Norraryd den 15 juni 1927. Den 1 maj 1946 efterträddes han av Karl Gustav Nilsson. Under tre månader 1955 hölls befattningen vakant och från den 1 september 1955 tillsattes Yngve Olof Lennart Ohlsson. Under tre år hann denne tjänstgöra i Norraryd och med utgången av oktober 1958 drogs poststationen in, ersatt med lantbrevbäring från Ryd.

Norraryds station omkring 1913. Framförtågsättet står loket nr 1 vid Hönshylte-Kvarnamåla järnväg.

Rösmåla

Poststation 1900-10-22--1962-05-26

På eftermiddagen den 21 oktober 1900 fick postmästaren i Växjö från postinspektionen i Malmö ett telegram med följande lydelse:

"Hönshylte-Kvarnamåla Järnväg öppnas för allmän trafik i morgon. Samtidigt vidtager postbefordringen. Vidtag erforderliga åtgärder".

Det var lakoniskt. Naturligtvis skulle det inte ha varit möjligt att med så kort varsel sätta igång en helt ny organisation för postdistributionen inom det område som genomlöptes av sammanbindningsbanan mellan de då 26 resp 3 år gamla järnvägarna Vislanda - Karlshamn och Växjö - Tingsryd. Det gällde ju att avsluta den dittillsvarande lantpoststationen i Urshult och inrätta en ny i järnvägsstationen där samt vidare inrätta en helt ny i Rösmåla järnvägsstation. Dessutom behövdes inte längre någon landsvägspostföreling till och från Urshult. Men naturligtvis var postmästare Janne Lagerström förberedd på ändringen. Den hade ventilerats tillräckligt mycket under järnvägens byggnadstid. I generalpoststyrelsens skrivelse två månader tidigare hade uppräknats erforderliga åtgärder "för trädande i verkställighet samtidigt med Hönshylte-Kvarnamåla Järnvägs upplåtande för allmän trafik". Däri hette det bland annat att en poststation av första klassen skulle inrättas vid vardera av de blivande trafikstationerna Urshult och Rösmåla "att handhas av vederbörande järnvägsstationsföreståndare".

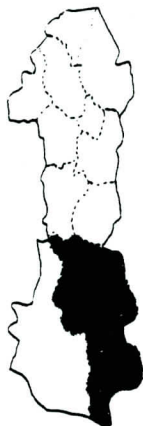
Därmed fick rösmålaborna en postal serviceförbättring. De hade tidigare måst hämta och lämna sin post i Urshult. Stinsen Carl Enoch Wictor Willner blev nu deras postmästare. Hans årslön från Postverket blev 180 kronor, medan kollegan i Urshult fick 360

kronor. Men för Willners del blev det bättre efter hand och han fick t ex 300 kronor om året, räknat från den 1 januari 1910 och 360 kronor med 1915 års ingång. Han befordrades för övrigt till Urshult 1929. Ny chef i Rösmåla blev då Carl Fabian Sjöblom. När denne avled i februari 1934 uppehölls befattningen på vakans tills Gerda Maria Svensson tog över i oktober 1936, följt två år senare av Gunnar Bertil Viktor Holm. Därefter följde bytena tätt: Sune Allan Elm (1940-1941), Arne Waldebrink (1941-1943), Edla Lovisa Gustafsson (1943). Med Sally Österberg, som hade varit platsvakt i Hulevik ett år, blev det en stabilare period, för hon var kvar till 1953, då Kerstin Svensson tog över. Kerstin blev kvar till poststationens indragning den 27 maj 1962. Sedan dess betjänas kunderna i Rösmåla med lantbrevbäring från Urshult. En av de första lantbrevbäringslinjer jag inspekterade sedan jag flyttat från postdirektionen i Malmö till postkontoret i Växjö var just denna och det var angenämt att stifta bekantskap med dess dåvarande innehavare Gunnar Magnusson, en värdig representant för det härdiga småländska lantbrevbärarsläktet. Han har många andra strängar på sin lyra vilka han nu i egenskap av pensionär har större möjligheter att utveckla.

Loket S:t Sigfrid framför etttrallaretåg vid byggandet av järnvägen mellan Kvarnamåla och Norraryd.

Sjöryd

Poststation 1905-08-01--1952-03-31

När järnvägen mellan Kvarnamåla och Norraryd togs i bruk för allmän trafik den 22 oktober 1900 fanns en hållplats i Sjöryd. På hösten 1904 blev det känt för befolkningen i den trakten att man planerade att bygga ett sidospår där för att möjliggöra lastning och lossning av vagnar. Därmed konkretiserades också önskemål om en fullständig expedition för resande och också önskemål om en fullständig expedition för resande och gods, något som man redan 1901 hade visat intresse för vid en kontakt med järnvägens styrelse. Den 27 oktober 1904 skrev ett antal personer som bodde i Sjöryd, Hagsjöryd, Sångaremåla, Raftamåla, Dunsåla och Långaryd till järnvägsbolaget och preciserade sina önskemål, sedan planerna på stickspåret blivit kända. De menade att sedan deras förra framställning hade deras behov av en fullständig järnvägs- och poststation vid Sjöryd visats ännu tydligare och fortsatte:

"Då järnvägen under nuvarande förhållanden icke har någon inkomst å den 5 kilometer långa bandelen Sjöryd-Norraryd av de icke obetydliga kvantiteter gods som vi försända på järnväg, i det vi för vår trafik måste anlita Norraryd station, så äro vi förvisade om att Hönshylte-Kvarnamåla järnväg skulle få stor fördel av att tillmötesgå vår här uttalade önskan, likasom det för oss är av den allra största betydelse."

Petitionärerna fick stöd av ett uttalande vid kommunalstämman i Urshult den 12 november 1904, då "samtliga vid stämman närvarande intygade nyttan och behovet av poststation vid Sjöryd".

Framställningen tilltalade järnvägsbolaget, som i ett brev till poststyrelsen den 5 januari 1905 anmälde sitt beslut att den 1 april samma år öppna Sjöryds hållplats som en fullständig station "i avseende på såväl person- och godstrafik som telegrafering".

Vid remissförfarandet uppgav poststationsföreståndaren i Urshult att en poststation i Sjöryd skulle bli till stor nytta, och postmästaren i Växjö förordade "poststationens inrättande med hänsyn till det gagn, en stor allmänhet därigenom skulle få". Även poststationsföreståndaren i Norraryd gav ett positivt omdöme, medan postmästaren i Karlshamn "ej blivit övertygad om behövligheten av poststationen". Vi känner igen hans motstånd mot poststationen i Norraryd och precis som vid det tillfället menade han nu att det skulle räcka med lösväskbefordran med tåget till Sjöryd, nu från Norraryds poststation. Denna lösning skulle möjligen ha blivit något komplicerad, administrativt sett, eftersom poststationen i Norraryd lydde under Karlshamns postkontor, medan Sjöryd låg inom Växjö postkontors förvaltningsområde. Gränsdragningen hade dock kunnat göras om liksom den gjort vid flera tillfällen i förhållande mellan småländska och blekingska postlinjer.

Kronofogden var positiv och uttalade "att genom öppnandet av fullständig station i Sjöryd trafiken där med all säkerhet kommer att ökas samt ortsbefolkningen i allt större utsträckning få ärenden dit, varför det för befolkningen är i hög grad önskvärt, att vid stationen inrättas postanstalt".

Postinspektionen förordade bifall och poststyrelsen beslöt att en förenad poststation skulle inrättas den 1 augusti 1905 med stinsen som föreståndare mot 180 kronor i årsarvode.

Det var Klas Albin Engström som fick detta uppdrag och han såg sitt arbete i postens tjänst omvärderat till 240 kronor om året från den 1 januari 1915. Arvodet hann stiga till 480 kronor jämte 216 kronor i dyrtidstillägg, innan post och järnväg skildes åt den 15 februari 1921. Poststationen låg kvar i stationshuset, men den nya föreståndaren Ida Matilda Engström, avlönades direkt av Postverket med 300 kronor i årsersättning plus dyrtidstillägg 225 kronor, ett tillägg som från den 1 juni 1922 minskade till 120 kronor.

Den 1 november 1933 efterträddes hon av Edla Lovisa Gustafsson som tio år senare blev poststationsföreståndare i Rösmåla. Nu tog handlanden Ernst Hjalmar Augustsson över den 1 mars 1943. Hans årslön var då 4432 kronor och i expensanslag fick han 120 kronor. Den 31 mars 1952 slog poststationen igen och kunderna betjänades därefter med lantbrevbäring från Urshult.

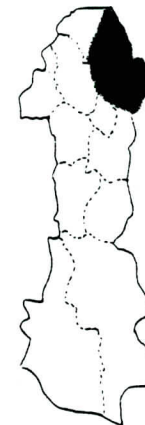
Järnvägsepoken började gå mot sitt slut. Den förhållandevis korta järnvägen kan sägas ha tillkommit i huvudsak på grund av intresse från personer i Karlshamn som önskade en bättre järnvägsförbindelse med Växjö än den som bjöds via Vislanda-Alvesta. Det var dessa karlshamnare som i maj 1898 fick koncession på en järnväg mellan Hönshylte gård och Kvarnamåla station enligt ett förslag av den dåvarande trafikchefen Per Svanbäck i Karlshamn. Det bolag som kallades Hönshylte Kvarnamåla Järnvägs AB bildades den 17 september 1898.

Byggnationen började den 3 mars 1899 och den totala kostnaden för anläggningen inklusive rullande material stannade vid beloppet 548 515 kronor. Bland aktietecknarna fanns Karlshamns stad och Karlshamn-Vislanda järnvägsaktiebolag. Järnvägen gav dock inte någon vinst och med alltför låga inkomster kunde inte ens låneräntor betalas. Redan 1903 gick man i konkurs och då bildades Hönshylte-Kvarnamåla Nya Järnvägs AB. Tio år senare köpte Växjö-Tingsryds Järnvägs AB samtliga aktier som långgivaren disponerade. Efter förhandlingar ingicks år 1932 ett avtal med Karlshamn-Vislanda Järnvägs AB om fortsatt trafik. När detta övertogs av staten 1943 införlivades också Hönshylte-Kvarnamåla järnväg med statsbanenätet. I boken "Berättelser från hembygden" har Georg Berg i Ryd bland annat nämnt sin far som eldare på loket S:t Sigfrid, vilket användes redan vid byggandet av järnvägen.

Sjöryds station. Foto: Knut Svensson.

Evedal

Poststation 1896-06-01--1952-08-31

Öppen endast juni, juli och augusti

Järnvägen Växjö-Klavreström togs i bruk för posttrafik den 1 december 1895. I samband därmed inrättades några förenade post- och järnvägsstationer inom Norrvidinge och Uppvidinge härader men inga inom Kinnevald. Om järnvägens tillkomst berättas i boken "Kommunikation i Norrvidinge".

Men även vid järnvägens sträckning i Kinnevalds norra hörn skulle det senare bli postservice. Redan den 1 juni 1896 inrättades sålunda en poststation vid trafikstationen Evedal, vilken dock skulle hållas öppen endast under månaderna juni, juli och augusti varje år. Järnvägsföreståndaren på platsen skulle ha hand om poststationen och fick för det arbetet 20 kronor i månadsarvode.

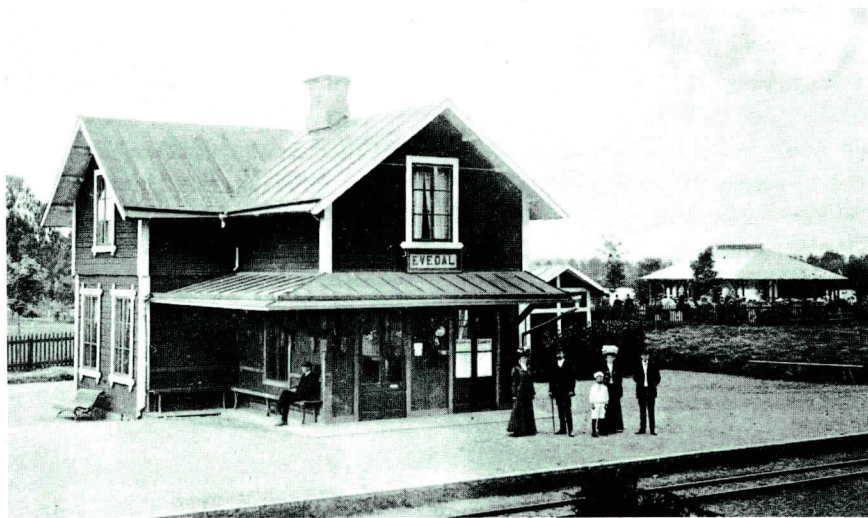
I Växjöpostens arkiv saknas uppgifter om namnen på dem som skötte poststationen under de första åren. En liggare i centralarkivet i Stockholm, upprättad med början år 1896, avslöjar att Carl Fredrik Rundberg svarade för ruljansen första året och Knut Helmer Källström år 1897. Följande år var det Per Vilhelm Ekstrands tur och på sommaren 1899 fick man vända sig till Martin Ekstrand för att köpa tågbiljetter eller klara postärenden. Axel Evald Holmér tycks ha funnits tre somrar i rad som stins i Evedal med början under det nya seklets första år och 1903 blev det Johannes Vilhelm Sjöholms tur.

Stationskarlarna Carl August Wendel och Johan Wilhelm Alexander Gustafsson svarade för poststationens skötsel åren 1910 och 1911. En stabilare period inträffade under åren 1913-1918 med

Carl August Johansson som stationsföreståndare. Bland övriga föreståndare kan nämnas Gunnar Sigfrid Bernhard Schutzén (1920), Axel August Petersson (1921), Karl Martin Johansson (1922) och Erik Dahl (1923).

Kort tid före varje säsongs början har järnvägsmyndigheten meddelat de anställdas namn till Postverket. Månadsersättningen ändrades något efter hand och utgjorde t ex 40 kronor under 1941 och 30 kronor under 1942. Många järnvägstjänstemän hann svara för poststationens skötsel, däribland länets blivande turistchef Sven Erik Rydh, som finns antecknad på personalkortet för år 1945. Under sommaren 1952 var poststationen verksam för sista gången.

Från Evedal omkring år 1900.

Lugnet

Poststation 1915-09-01--1957-10-31

Den sydligaste poststationen vid den smalspåriga järnvägen norrut från Växjö inrättades den 1 september 1915 med namnet Lugnet. Den inrymdes i stationshuset, dock utan att vara förenad med järnvägsstationen.

Arbetaren Anders Gustaf Pettersson blev poststationens förste föreståndare. Han avled den 30 april 1920 och efterträddes av änkan Anna Katarina som i realiteten hade skött postgöromålen under en lång tid.

När hon slutat ansvara för poststationen förenades den med järnvägsstationen den 1 oktober 1937. Ny föreståndare blev platsvakten Gerda Hanna Elisabeth Gustafsson. Hon kvarstod som poststationsföreståndare även efter den 1 maj 1943, då poststationen skildes från järnvägen men blev kvar i stationshuset. När hon pensionerades den 1 oktober 1957 uppehölls befattningen på vakans tills poststationen drogs in med oktober månads utgång 1957.

Postmästare Janne Lagerström var en färgstark person, som under mer än ett kvarts sekel styrde och ställde med posten i Växjö.

Postkontoret i Växjö

Växjö, numera med två församlingar, är den nordliga spetsen i Kinnevalds härad. Posten i Växjö har anor från 1640-talet. Den var en viktig punkt i det postnät som byggdes upp efter tillkomsten av den s k postbåden 1636. En posthistorisk skildring om Växjö skulle kräva åtskilligt utrymme och rubba balansen i den sammanfattande redovisningen av posten i Kinnevald. Därför lämnas i det följande blott en mycket kortfattad sammanställning.

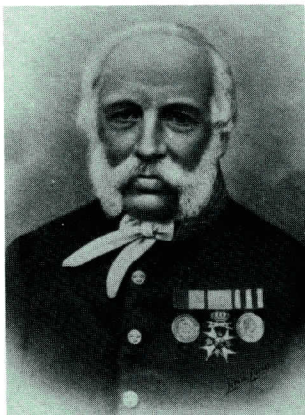
Den förste till namnet kände postmästaren i Växjö var Hans Erengislesson Baas, son till borgmästaren Erengisle Månsson. Han hade varit byfogde 1630-1634 och blev troligen år 1640 postmästare. Han var även tulltjänsteman samt kämnär under några år. När postmästarämbetet övertogs år 1655 av Clas Dorn beskylldes efterträdaren för nyfikenhet och uppgavs ha "scruterat i annors brev och satt kniv emellan så länge att han fick se något uti dem".

Postkontoret i Växjö finns medtaget i den brevtaxa som drottning Kristina signerade år 1645. Därav framgår bland annat att posten gick från Stockholm till Växjö en gång i veckan. Befordringstiden var då ca sju dygn och portot fyra öre i den tidens mynt.

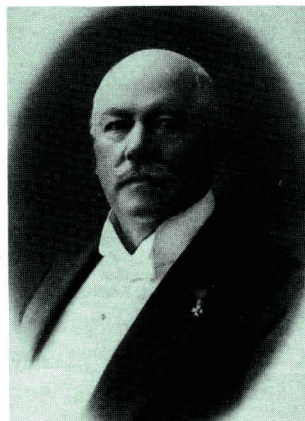
Postverkets första kända lönestat, den från år 1673, baserades på en prövning av de då ca 80 befintliga postkontorens villkor. Tretton år senare fastställdes en löneskala som gav postmästarna en årslön, varierande mellan 15 och 500 daler riksmünt. Jämte t ex Karlstad och Lund hamnade Växjö i gruppen 50-100 daler. Postkontoret i Jönköping, som varit med från starten på grund av dess strategiska läge vid den genomgående postlinjen

till utlandet, tillhörde den stora gruppen postkontor med postmästarlöner mellan 300 och 500 daler om året.

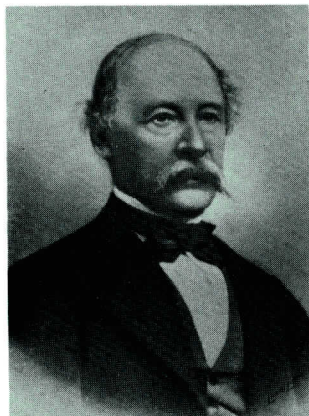
Postmästare Johan Hertzberg i Växjö (1682-1691) var inte nöjd med lönesättningen och jämförde sig med kollegerna i Karlskrona och Kalmar. Han krävde hänsyn till att Växjö var en residensstad men tycks inte ha fått gehör för sin begäran om bättre lön. Hans änka fick överta befattningen under nådeåret. Hennes friare kunde bli stadens nye postmästare på grund av principen om att "konservera huset". Det blev till och med två friare, säkerligen inte för änkans skull utan fast mera för utsikten att få överta postmästarämbetet.

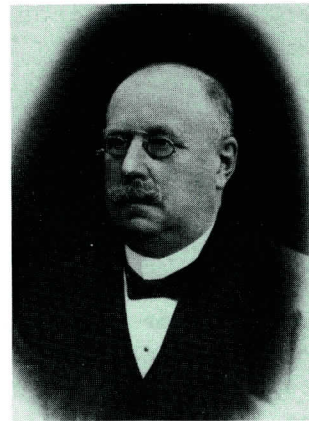
Ulf Carlsson Sparre,
postmästare 1847-1864

Knut Samuel Hogberg,
postmästare 1910-1916

Erik Fredrik Wrangel,
postmästare 1865-1881

Uno Lilly,
postmästare 1916-1934

Borgmästaren var villig gifta sig med änkan och biskopen föreslog borgmästaren till befattningen. Men lika giftermålsvillig var tullnären. Han framhöll att postmästartjänsten under en tid hade varit förenad med tullnärstjänsten.

Det blev borgmästaren som segrade med biskopens stöd. Därmed blev Peter Bruzell (1692-1714) en av de många i vårt land som haft den kombinerade tjänsten borgmästare-postmästare. Hans efterträdare Nils Hultman (1714-1764) var rådmän. Denne hade tidigare varit kronouppbördsman för flera härader i Jönköpings län och under fem år varit skrivare vid postkontoret i Jönköping. När Karl XII genomdrev en reform enligt vilken postkontor och gästgiveri skulle förenas fick Nils Hultman svårigheter att sörja för hästarnas välfärd och måste lämna sin befattning. Han fick tillbaka den efter kungens död, då Postverket åter sattes "på sin rätta fot".

Efter Nils Hultman var Eric Duse postmästare i Växjö (1765-1778) och efter denne Gustaf Wallgren (1778-1803). De har inte låti sig omtalas särskilt mycket i bevarade dokument och inte heller efterföljaren Anders Sjölin d.ä. (1803-1810). Den sistnämnde var 69 år, när han tillträdde postmästartjänsten i Växjö och hade en lång meritlista: tullnär i Vimmerby och Säter, vice landsfiskal i Jönköpings län, stadsfiskal i Gränna och Jönköping, överjägmästare i Jönköpings län, postmästare i Jönköping (1792-1800) och i Vasa (1800-1803).

Nästa man på postmästarstolen i Växjö redovisas för tjänsten i hela 37 år. Det var Johan Fredrik Westbom (1810-1847), som 15 år gammal hade börjat sin karriär som postskrivare i Landskrona år 1797. Han fick postdirektörs titel i april 1816, 34 år gammal, d v s i samma ålder som senare tiders postdirektör i Växjö fick när han övertog postregionen vid halvårsskiftet 1984.

Westbom tillträdde innan Karl XIV Johans idéer minskade befordringsmöjligheterna för de postalt utbildade tjänstemännen. Den nye kungen ville nämligen ha pensionerade militärer på postmästarstolarna. Detta gav utslag i den följande tjänstetillsättningen i Växjö, då överstelöjtnant Ulf Carlsson Sparre utnämndes 1848, 59 år gammal. Efter hans död i december 1864 uppehölls tjänsten ett helt år av kontorsskrivaren A W Södergren, vars prydliga handstil återfinns på många handlingar. Han blev därefter postmästare i Örebro och ännu en militär sattes på chefsstolen i Växjö postkontor, nämligen översten Erik Fredrik Wrang-

el. Han var bara 49 år gammal när han lämnade sin krigsmannabana, men hans postala insatser har inte givit något bestående intryck åt eftervärlden. Han var nämligen tjänstledig under flera år i slutet av sin postmästarperiod och tjänsten uppehölls av Janne August Lagerström, vars stränghet och energi återspeglas på många ställen i mina tidigare utgivna böcker, "Posthistoria från Ljungby kommun", "Kommunikation i gränsbygd", "Kommunikation i Västbo" och "Kommunikation i Allbo".

Om Fredrik Wrangels postala insatser inte blev särskilt bemärkta fick han i stället på sin tid uppmärksamhet som krigshistorisk författare och som tonsättare. "Genom sina romanser och vokalkompositioner hade Wrangel gjort sitt namn populärt bland sångens vänner inom fäderneslandet" heter det i Svenskt biografiskt handlexikon 1876. Bland hans tondikter blev några särskilt kända, t ex "Har du en vän?" och "Hör hur stilla vinden susar".

Fredrik Wrangels yngste son, Evert, blev känd som litteratur- och konsthistorieprofessor. Han tillbringade somrarna i sin villa i Evedal. Under ett av sina besök i hemprovinsen upptäckte han hemligheten med den medeltida kyrkan i Dädesjö, vilken hade varit degraderad till sockenmagasin. Kyrkans takmålningar blev på grund av Wrangels intresse berömda långt utanför Sveriges gränser. Ett av motiven, Staffan Stalledräng, återges på ett svenskt frimärke. Tillsammans med Fredrik Böök gav Evert Wrangel ut ett verk om Esaias Tegnér.

Fredrik Wrangels efterträdare Janne August Lagerström ledde postkontoret i Växjö under den mest expansiva tiden dittills i Postverkets historia, den period som jag av flera skäl ägnat mest utrymme åt. Efter Lagerström har följande postmästare ansvarat för postkontoret i Växjö: O S Schütz (1901-1909), K S Högberg (1910-1916), Uno Tilly (1916-1934), A A H Svensson (1934-1936), J G Bergforss (1936-1939), H Hjelmberg (1939-1947), E J Löf (1947-1952), K G V Bröjer (1952-1958), U I H Elmfeldt (1958-1960), E J O Thorsson (1960-1961), K T Eriksson (1961-1970), K A Palmkvist (1970-1976), S-E Hjalmarsson (1976-1984).

Sedan den 1 juli 1984 är Växjö en av de 33 postregioner som efter omorganisation av Postverket lyder direkt under postens huvudkontor i Stockholm. Genom denna ändring har det år 1893 införda systemet med postdirektioner som mellaninstans blivit avvecklat och antalet beslutsnivåer kan sägas ha minskat från tre till två. Växjö postregion omfattar Kronobergs län utom Mar-

Vid invigningen av posthuset vid Norrgatan i Växjö den 11 maj 1947 arrangerades ett kaffesamkväm i kundavdelningen. Förutom all personal som kunde komma fanns några särskilt inbjudna gäster vid långbordets ena ända (bilden nedan). Från vänster fabrikör C Parck, verkmästare A Gustafsson, vägdirektör S Söderbom, länsarkitekt Hans Lindén, postdirektör Birger Dahlström, generaldirektör Erik Swartling, postmästare Henning Hjelmberg, stadsfullmäktiges ordförande Carl Petri, doktor Ture Vickhoff samt fabrikör P Karlsson.

karyds kommun samt Emmaboda kommun i Kalmar län. Dess chef är postdirektör Göte Sjöblom.

I takt med stadens utveckling inrättades efter hand flera postanstalter i Växjö, poststationen Växjö 3 den 1 mars 1953 och poststationen Växjö 2 den 1 december 1953. Efter en övergångsperiod som postexpeditioner har de liksom de år 1970 resp år 1974 tillkomna Växjö 4 och Växjö 5 numera termen lokalpostkontor. Två av de övriga "filialerna", Växjö 7 och Växjö 8 är nämnda i denna boks kapitel om Helgevärma och Råppe. Om Växjö 6 (Sandsbro) berättas i manuskriptet till boken "Kommunikation i Norrvidinge", som väntas bli tryckt under år 1986.

LANTBREVBÄRING I KINNEVALD

Tillkomsten av lantbrevbäringslinjer i Kinnevald har i allmänhet omnämnts i kapitlen för repsektive poststationer. Som framgår av dessa avsnitt har lantbrevbärningen i häradets norra del i huvudsak centraliserats till Växjö under 1960- och 1970-talen. En av de nordliga lantbrevbäringslinjerna i Kinnevald har hittills inte berörts. Det är den som i september 1912 inrättades från postkontoret i Växjö över Skir, Telestad och Telestads Knutsgård. Det var en 16 km lång ringlinje, för vilken kontrakt tecknades med skomakaren Esajas Lindeborg från Sämjan nr 37/38. På grund av styrkt sjukdom befriades han från kontraktet och i stället anställdes skomakaren Johan Jonsson Wigfors. Denna lantbrevbärning var redan från början vardaglig och turersättningen blev kr 1:40. Sträckan ingår nu i en av de sju billantbrevbäringslinjer som utgår från huvudpostkontoret i Växjö.

Inom Kinnevalds härad återfinns i modern tid följande lantbrevbärare och ofta anlitade vikarier (uppgifterna aktuella i september 1984):

GEMLA: Eva Karlsson, Tilman Fuchs, Gulli Karlsson.

URSHULT: Rune Lindqvist, Rolf Adamsson, Ingegerd Karlsson, Kerstin Pettersson, Laila Olofsson, Evy Ahlqvist.

RYD: Harald Haraldsson, Sigvard Svensson, Karin Fjordevik, Gunnel Karlsson, Anna Viktorsson, Laila Persson.

VÄXJÖ: Lars-Erik Öberg, Knut Svensson, Ingvar Sjöberg, Bernt Andersson, Sven-Erik Andersson, Uno Karlsson, Bengt Petersson, Sven-Göran Erdtman, Ulla Gowenius, Lennart Söder, Kerstin Jansson, Ann-Mari Färdigh, Inga-Lill Rydén, Ann-Christine Lundberg, Britt-Marie Johansson och Britt-Marie Nilsson.

I a, 821

Uppläsning 30/13
Nytt konto för 18 d. 10.10.1912
Emellan Kungl. Postverket, å ena, samt

skomakaren Johan Jonsson Wigfors, Växjö landsförsamling

, å andra sidan, är nedanstående kontrakt avslutat, vid tillämpning varav det med honom den 20 juli 1915 upprättade kontrakt om lantbrevbärning å linjen Växjö - Telestad - Växjö upp för att gälla.

J. J. son Wigfors åtager sig härmed att från och med den tid, som framdeles möjligen kan vara av Kungl. Generalpoststyrelsen beslutad, dels en gång varje söndag å linjen Växjö postkontor - Gravaregården - Östergårds villa - Östra förladen - Kampens agnareområde - Kampens gård - Telestad - Telestads Knutsgård - Skir - Växjö postkontor dels och en gång varje söndag och helgdag å linjen Växjö postkontor - Gravaregården - Östergårds villa - Östra förladen - Kampens agnareområde - Kampens gård - Växjö postkontor

besörja lantbrevbärning under noggrnt iakttagande av de föreskrifter, som innehållas i gällande instruktion för lantbrevbärare av andra klass; skolan skänker Växjö postkontor - Kampens gård härför det poststämnet.

Lantbrevbäraren å ifrågasvarande linje lyder under postkontoret i Växjö

Genom berörda postkontor tillstalles lantbrevbäraren tidtag för lantbrevbärningens besörjande.

Skulle genom sjukdom eller annat laga förfall, som bör hos sanna postkontor ofördröjligen anmälas, lantbrevbäraren häntras att fullgöra föreskriven brenbäringsstur, åtager honom draga försorg därom, att brenbärningen under tiden, på hans ansvar och utan ökad kostnad för Kungl. Postverket, besörjes av annan pålitlig, skrivkundig och i övrigt lämplig mansperson.

För värden av de försändelser och postkolli samt de Postverkets persedlar och effekter, som anförts lantbrevbäraren, är denne Postverket ansvarig.

Ersättningen för lantbrevbärningens besörjande utgår, i ett för allt, med femtio (50) kronor för hel månad ino för varje fullbordad tur från räknet, och för kortare tid till i förhållande därtill och åter, eller med kronor ino för varje hel vecka.

Belöpande ersättning utbetalas efter varje månads utgång till lantbrevbäraren genom ovan berörda postkontor.

Detta kontrakt må icke, utan Kungl. Postverkets medgivande, överlåtas på annan eller andra personer.

Skulle J. J. son Wigfors försunna fullgörandet av de genom detta kontrakt åtagna skyldigheter eller beträddas med oredlighet eller med grov vårdslöshet, onykterhet eller annan oordentlighet, skall Kungl. Generalpoststyrelsen vara berättigad att utan uppsägning genast

(1886.**) Annot pug 765.

Helg. m. W. J. stats. kont. S. J. 1 b

Bläckmakuleringar

1874 års poststationer fick börja verksamheten utan erforderliga inventarier. Från beslutet den 5 december 1873 fram till genomförandet gick knappt fyra veckor. Även om vissa förberedelser var gjorda kunde t ex datumstämplarna levereras i tid bara till de nya poststationerna på Gotland, i Blekinge och i Kristianstads län i vad gäller södra Sverige. I hela Småland måste man tillgripa bläckmakulering i väntan på datumstämplarna.

Enligt föreskrifterna skulle frimärkena överkorsas med bläck intill dess datumstämplarna kom. På många håll tolkades föreskrifterna bokstavligen, men sådana bläckmakulerade frimärken torde inte ha något filatelistiskt värde om de inte sitter på de ursprungliga brevomslagen, vilka dessutom bör vara kompletterade med andra anteckningar i posttjänsten.

På sina håll skrev poststationsföreståndarna ortens namn och datum på frimärkena. Sådana objekt är sällsynta. Ortstämpelsamlare sätter stort värde på dem. Många får nöja sig med enbart faksimil av ortens namn med poststationsföreståndarens handstil. På denna och nästa sida visas hur poststationsföreståndarna skrev ortens namn på de fem orter inom Kinnevalds härad som fick poststationer den 1 januari 1874.

I böckerna "Kommunikation i gränsbygd" och "Kommunikation i Västbo" redovisas ett par exempel med utdrag ur 1874 års inventariejournal vid poststyrelsen av vilka det framgår att åtskillig tid förflöt innan vissa poststationer fick sina datumstämplar.

Demingelanda den 31 januari 1874

P. Wickström

Ytter Poststation den 31 januari 1874

Magnus Justus Trode

Kalvick poststation den 30 januari 1874

Peter Jakobson

Ursbult den 31 januari 1874

L. J. Rosengren

Ryd den 29 januari 1873

Georg Radolf Rosengren

Efterord

Att gå till brevlådan är för flertalet människor en välkänd rutin, men en rutin som trots allt innehåller något av spänning. Men oftast är det väl så, att vårt intresse för posten begränsas till innehållet i brevlådan. Mestadels tänker vi inte på det ansvarsfulla och många gånger mödosamma arbete som postfolket utför. Och vad vet vi om den historiska bakgrunden till postens verksamhet? Vi kanske känner den nuvarande brevbäraren, men vad hette den som var före och hur började det? Har postkontoret alltid legat där det nu ligger?

För att ge oss möjligheter till fördjupad kunskap om postens tillkomst och verksamhet i våra bygder har Erik Lindgren sedan många år lagt ned ett oräkneligt antal timmar på forskningsarbete. Hans mödor har tidigare givit oss fyra värdefulla böcker i ämnet småländsk posthistoria.

Givetvis har det varit en stor glädje för Bergunda Frimärksförening att kunna medverka vid tillkomsten av föreliggande bok, som vi vet är efterlängtdad inte bara av posthistoriskt intresserade personer utan även av filatelister, hembygdsvänner och släktforskare med rötter bland postanställda smålänningar. Det är därför vår förhoppning att Kommunikation i Kinnevald ska finna vägen till många intresserade läsare och utgöra ett värdefullt tillskott i många samlingar av litteratur om Småland.

Till Nämnden för stöd åt frimärkssamlandet, som genom ekonomiskt stöd bidragit till att denna bok kunnat tryckas, uttalar ett varmt tack.

Och sist men inte minst ett djupt känt tack till Erik Lindgren, som givit oss möjlighet att delta i arbetet med boken om Kinnevald. Till detta tack fogar vi också förhoppningen, att Erik Lindgren ska finna det möjligt att fullfölja sin bokserie om småländsk posthistoria.

BERGUNDA FRIMÄRKSFÖRENING

genom

Personregister

Sidhänvisning, följd av tecknet +, innebär att personen finns omnämnd även på annan plats i boken.

Abrahamsson Karl August	15	Fjordevik Karin	104
Adamsson Helmer	51+	Flink Johan Gustaf	25
Adamsson Johan Henrik	51+	Fröberg Johan	52
Adamsson Rolf	49+	Fröjdenlund Emil	80
Agnér C G	87	Fuchs Tilman	3+
Ahlgren Blända Asta	69	Färdigh Ann-Mari	104
Ahlgren Gustaf Edvard	68		
Ahlqvist Evy	104	Geijer Bengt Johan	8+
Ahlström J	23	Grahn Thorwald	14
Andersson Bernt	66+	Granfelt Axel Anders Otto	8
Andersson Clas Otto	36+	Gren Karl Magnus	15
Andersson Elin	57+	Grönlund Helge	87
Andersson Frans August	40	Gunnarsson Ernst	17
Andersson Gustaf	78	Gunnarsson Ewert	14+
Andersson Johan Alfred	55	Gustafsson A	103
Andersson Leif	32+	Gustafsson Algot Bernhard	80
Andersson Sven	38	Gustafsson Axel	51
Andersson Sven Erik	104	Gustafsson Carl August	20+
Arfvidsson H D	20	Gustafsson Edla Lovisa	91+
Augustsson Ernst Hjalmar	91	Gustafsson Elsa	69
		Gustafsson Ewa	40
Baas Hans Erengisleson	99	Gustafsson Frida Augusta	33
Berg Georg	94	Gustafsson Edin Johan Aug	43
Bergengren Olof	11+	Gustafsson Gerda Hanna E	97
Bergforss J G	102	Gustafsson Johan Wilhelm A	95
Bergman Sonja	3	Gustafsson Karl Peter	66+
Bergstrand Johan	8+	Gustafsson Klaes	33
Bollman Carl Sonesson	86	Gustafsson Sven Arvid	69
Borg	52	Gustafsson Lennart	16
Bruzell Peter	101		
Bröjer K G V	102	Hall Elin	74
Böök Fredrik	102	Hansson Lars	11
		Haraldsson Harald	104
Cajnerud Bertil	49	Helgeby Ivar Osvald	86
Carlsson Magnus Johan	54	Hentz N P	80+
Dahl Erik Johan	11+	Herrlin Anders	39
Dahl Johan Gottmar	57+	Herrlin Carl	35+
Dahlin Sven	11+	Herrlin Karin	39
Dahlström Birger	103	Hertzberg Johan	100
Dorn Clas	99	Hjalmarsson Sven-Erik	86+
Duse Eric	101	Hjelmsberg Henning	74+
		Hjälms Axel Ferdinand	11
Edin Johan August	43	Holm B M	56
Ekelund Adolf Fredrik	17	Holm Gunnar Bertil Viktor	91
Ekman Helge Gösta Magnus	86	Holmdahl Jonas Fritjof	69
Ekstrand Per Vilhelm	95	Holmér Axel Evald	95
Elm Sune Allan	96	Holmgren Ernst	19+
Elmfeldt U I H	102	Hultman Nils	101
Engqvist Otto Alfred E	70	Humble	16
Engström Ida Matilda	93	Hylén Per	52
Erdtman Sven-Göran	104	Hyltén Per	24+
Ericsson Jonas	56	Hyltén-Cavallius Gunnar Olof	50+
Eriksson Tore	66+		

Håkansson Bengt	27+	Kindberg Zackareus	44+
Håkansson Carl	28	Klasson Lennart	74
Håkansson Johan	86	Kolmodin H A	23
Hägerstrand Maria	59	Korner A G	67
Hägerstrand Ragnar	59+	Kranstedt Janet	49
Högberg Knut	55+	Kristina, drottning	99
Högberg K S	102	Kroneng Karin	49
		Källström Helmer	95
Isaksson Ingrid	19		
Jakobsson Petter	27+	Lagerström Janne	8+
Jakobsson Åke	16	Landström.F	44+
Jansson C W	34	Larsson Gustaf	88
Jansson Kerstin	104	Lindahl Nils Peter	64
Johannesson Peter	57	Lindblad Gustaf Fingal	57
Johansson Anders	68	Lindblad Åke	80
Johansson Bertil	17	Lindeborg Esaias	104
Johansson Britt-Marie	104	Lindelöw Anders	20
Johansson Carl	47	Lindén Hans	103
Johansson Carl August	96	Lindqvist Rune	49+
Johansson C G	65	Linnell Gunnar	49
Johansson Carl Martin	17+	Lindsten G	17
Johansson Egon	59	Lindstén Sven Gunnar A	17
Johansson Folke Gustav	11+	Ljung Lena	59
Johansson Hulda	59	Lundberg Ann-Christine	104
Johansson Ingrid	59	Lundell Sven Leonard	55
Johansson Karl	11	Lütz A H	72+
Johansson Karl Ragnar	86	Löfgren Johan Magni	15
Johansson Nils Johan	52+	Löf E J	102
Johansson Per Daniel	27	Magnusson Alma	32+
Johansson P M	23+	Magnusson (g.Gustafsson) Frida	33
Johansson Ture	73	Magnusson Gunnar	91
Johansson Ture Georg	59	Magnusson Per Johan	27
Jonasson C J	78	Magnusson Sven Magnus	27
Juhlin C G	48	MalMBERG F	35+
Juhlin Julius	25	Mattison Gustaf	51
Jung Maria	57	Melander Victor	65+
Jönsson Emil	55	Melin J O	85
Jönsson Willy	3+	Månsson ErenGISLE	99
		Månsson Knut	87
Karl XII	101	Neander Anna M K	32
Karl XIV Johan	101	Neander Gustaf	31+
Karlsson Ann-Marie	49	Nilsson Albert	51
Karlsson Ernst Petri	55	Nilsson Anton	24
Karlsson Eva	104	Nilsson A J	87
Karlsson Gulli	104	Nilsson Britt-Marie	104
Karlsson Gunnar	52+	Nilsson (Johannesson) Carl Alfrid	29
Karlsson Gunnel	104	Nilsson Carl Emil	40
Karlsson Gustav	24	Nilsson Ernst Edvin	40
Karlsson Ingegerd	49+	Nilsson Johannes	29
Karlsson Ingemar	67	Nilsson Karl Gustav	87
Karlsson Knut	12	Nilsson Rune	54
Karlsson Knut	24	Nord Johan	54
Karlsson Magni	50+	Nordin Hans Olsson	83+
Karlsson P	103	Näsström Leo	49
Karlsson P J	67		
Karlsson Simon	15	Ohlander Johan Benjamin	14+
Karlsson Svea	24	Ohlsson Erik	86
Karlsson Uno	104		

Ohlsson Yngve Olof Lennart	87	Sundqvist Knut	17
Olofsson Nord Johan	54	Svahn Lars Johan	19
Olofsson Laila	104	Svanbeck Per	83+
Olsson Nordin Hans	83+	Swartling Erik	103
Olsson Johannes	66+	Svensk Magnus	78
Olsson Sven	85	Svensson A A H	102
		Svensson Algot	47
Palmkvist Karl	39+	Svensson Gerda Maria	91
Parck C	103	Svensson H	84
Persson Laila	104	Svensson Johan	78
Petersson A F	50	Svensson Karl August	51
Petersson Anders Gustaf	97	Svensson Kerstin	91
Petersson Anna Katarina	97	Svensson Knut	94+
Petersson Axel August	96	Svensson Rask Olof	50+
Petersson Axel Hilding	67	Svensson Peter Johan	70
Petersson Bengt	104	Svensson Sigvard	59+
Petersson C F	31+	Svensson Sven	87
Petersson Johan Vilhelm	57	Svensson Thomas	29
Pettersson Kerstin	104	Söder Lennart	104
Petersson N	15	Söderberg Bertil Gustav	86
Petersson P	28	Söderbom S	103
Petersson Ture	53	Södergren August Wilhelm	7+
Petersson Åke	11		
Petri Carl	103	Tegnér Esaias	102
Planvik Beril	37+	Thormark Olof	73
Planvik Wilma	37	Thorsson E J O	102
		Thuné Karl Johan Wilhelm	86
Quick Evy	57+	Tilly Uno	55+
		Trolle Christina	43
		Trolle Magnus Justus	41+
Rask Olof	50+		
Rask Sven Edvard	60+	Waldebrink Arne	91
Rathke Anna Henrietta	44+	Waldegren Johan	65
Roos Wilhelm	26+	Wallgren Gustaf	101
Rosengren Georg Rudolf	106+	Vedin Elin	53
Runesten Håkan	86	Wedin Gunnar Egron Robert	87
Rundberg Carl Fredrik	95	Wendel Carl August	95
Rydén Anders Gustaf	70	Westbom Johan Fredrik	76+
Rydén Inga-Lill	104	Wiberg Hilda	46
Rydh Sven-Erik	96	Wiberg Sven	29+
		Vickhoff Ture	103
Samuelsson Carl	35+	Wickström A G	27+
Schmitz August	82	Wickström Syster Elin	32
Schutzén Gunnar Sigfrid B	96	Wieslander J	42
Schütz O S	102	Wigfors Johan Jonsson	104
Sjöberg Ingvar	104	Viktorsson Anna	104
Sjöblom Göte	86+	Wilke Oscar	11+
Sjöblom Carl Fabian	91	Willner Carl	49+
Sjögren August	37+	WirdeNäs Arne	18+
Sjöholm Johannes Vilhelm	95	Wrangel Erik Fredrik	100+
Sjölin Anders	101	Wrangel Evert	102
Skoglund Axel	48+		
Skoglund Erik	49	Åberg Sven-Olof	19
Sonesson Bollman Carl	86	Åhsberg Gustaf Adolf	62+
Sparre Ulf Carlsson	100+	Åkesson Sture	11
Stava-Stina	21+		
Steen Emma	66	Öberg Lars-Erik	104
Ström G A	25	Öberg Ernst	23
Ståhl (g.Steen) Emma Regina	66	Österberg Sally	91
Sundberg Ernst Fabian	11		

POSTMUSEUM

